Klassische Philologie

De Sancti Eustathii episcopi Antiocheni dicendi ratione

Accedit index vocabulorum libri contra
Origenem scripti omnium

Dissertatio inauguralis

quam
consensu et auctoritate amplissimi
Philosophorum Physicorumque
in alma litterarum Universitate
Wilhelmia Westfala Monasteriensi Ordinis
ad summos in philosophia honores rite capessendos
scripsit

Wilhelmine Brockmeier
Embricensis

Typis Roberti Noske Bornensis
MCMXXXII

Consensu et auctoritate ordinis philosophorum commentationem
typis expressam esse testatur
Carolus Muenscher, ordinis philosophorum illo anno decanus.

Ad ordinem philosophorum de comprobanda commentatione rettulit
Hermannus Schoene, p. p. o.

Examen rigorosum habitum est Kal. Mart. MCMXXIX.

Hermanno Schoene

Index

Libris et commentationibus his potissimum usa sum

Bardenh.: O. Bardenhewer, Geschichte der altchristlichen Literatur. Freiburg i. Br. I: 1913[2], II: 1914[2], III: 1923[3].

Baumgart: H. Baumgart, Aelius Aristides als Repräsentant der sophistischen Rhetorik des 2. Jahrhunderts der Kaiserzeit. Leipzig 1874.

Beitr. z. gr. Spr. II, 1 u. 2: Ph. Weber, Entwicklungsgeschichte der Absichtssätze. Würzburg 1884; Beiträge zur historischen Syntax der griech. Sprache II, 1. u. 2.

Bekker, Anecd.: I. Bekker, Anecdota Graeca. Berolini 1814—1821.

Borst: J. Borst, Beiträge zur sprachlich-stilistischen u. rhetorischen Würdigung des Origenes. Diss. Freising 1913.

Brinkmann: Rhein. Mus. 74. 1925, p. 308—313: Verbesserungsvorschläge zu Eustathios v. Antiochia über die Hexe v. Endor.

Cavallera: F. Cavallera, S. Eustathii Episcopi Antiocheni in Lazarum, Mariam et Martham Homilia Christologica. Parisiis 1905.

Croenert: G. Croenert, Memoria Graeca Herculanensis. Lipsiae 1903.

Debrunner: Friedrich Blass' Grammatik des Neutestamentlichen Griechisch, bearbeitet von A. Debrunner. Göttingen 1921[5].

Harpocr.: Harpocration et Moeris ed. I. Bekker. Berolini 1833.

Heiler: C. L. Heiler, De Tatiani Apologetae dicendi genere. Diss. Marpurgi 1909.

Helbing: R. Helbing, Grammatik der Septuaginta. Göttingen 1907.

Jahn: Texte u. Untersuchungen zur Geschichte der altchristl. Literatur II, 4. Leipzig 1886.

Jahrb. f. klass. Philol. Suppl. 20: G. Schmidt, **De Flavii Josephi elocutione** observationes criticae. Leipzig 1894.

K.-Bl.: R. Kühner-F. Blass, Ausführliche Grammatik der griech. Sprache. I: Formenlehre. Hannover 1890—1892[3].

K.-G.: R. Kühner-B. Gerth, Ausführliche Grammatik der griech. Sprache. II: Satzlehre. Hannover u. Leipzig 1898—1904[3].

Kaelker: F. Kaelker, Quaestiones de elocutione Polybiana. Leipziger Studien III p. 219—302.

Klosterm.: E. Klostermann, Origenes, Eustathius von Antiochien und Gregor von Nyssa über die Hexe von Endor. Bonn 1912. Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen. Herausgegeben von H. Lietzmann. Heft 83.

Krebs: F. Krebs, Die Praepositionen bei Polybius. Würzburg 1882.

Krebs, Praep. adv.: F. Krebs, Die Präpositionsadverbien in der späteren historischen Graecität. München 1884.

Kreling: M. A. Kreling, De usu poeticorum et dialecticorum vocabulorum apud scriptores Graecos seriores. Traiecti ad Rh. 1886.

Kretschmer: Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften, Phil.-hist. Klasse, 43. 1900; X. Abhdlg.: Die Entstehung der Koine.

Krueger: K. W. Krueger, Griech. Sprachlehre. Leipzig 1875[5].
Li.-Sc.: H. G. Liddel-R. Scott, A. Greek-English Lexicon. A New Edition by H. St. Jones. Oxford 1925—1932. α—οί.
Mays.: E. Mayser, Grammatik der griech. Papyri aus der Ptolemäerzeit. I: Laut- u. Formenlehre, Leipzig 1906. II, 1: Satzlehre, Berlin u. Leipzig 1926.
Mhs.: K. Meisterhans-E. Schwyzer, Grammatik der attischen Inschriften. Berlin 1900[3].
Méridier, L. Méridier, L'influence de la Seconde Sophistique sur l'oeuvre de Grégoire de Nysse. Rennes 1906.
Moer.: Harpocration et Moeris ed. I. Bekker. Berolini 1833.
Neukamm: V. Neukamm, De Luciano Asini Auctore. Diss. Lipsiae 1914.
Norden: E. Norden, Die antike Kunstprosa. I: 1915[3]. II: 1923[4].
PG: Migne, Patrologia Graeca.
PL: Migne, Patrologia Latina.
Pass.: F. Passow, Handwörterbuch der griech. Sprache. Leipzig 1841[5].
Phot.: S. A. Naber, Photii Patriarchae Lexicon. Leidae 1864.
Preusch.-B.: W. Bauer, Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testamentes u. der übrigen urchristlichen Literatur. Gießen 1928[2].
Preisigke: F. Preisigke-E. Kießling, Wörterbuch der griech. Papyrusurkunden. Berlin 1925—1927.
Phryn.: Chr. Aug. Lobeck, Phrynichi Eclogae nominum et verborum Atticorum. Lipsiae 1820.
Raderm.: L. Radermacher, Neutestamentliche Grammatik. Tübingen 1925[2].
Rehd.: C. Rehdantz, Demosthenes Neun Philippische Reden, 2. Heft; II. Abt. Indices. Leipzig 1874[3].
Reinh.: H. Reinhold, De Graecitate Patrum Apostolorum Librorumque Apocryphorum Novi Testamenti quaestiones grammaticae. Dissert. Halenses XIV p. 1—113.
Rohde: E. Rohde, Der griech. Roman u. seine Vorläufer. Leipzig 1900[2].
Rohde, Kl. Schr.: E. Rohde, Die asianische Rhetorik u. die zweite Sophistik; Kl. Schriften II p. 75—97. Leipzig 1901.
S. I, II, III, IV: W. Schmidt, Der Atticismus in seinen Hauptvertretern. Stuttgart 1887—1896. vol. I—IV.
Sophocles: E. A. Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods. Boston 1870.
Thom. Mag.: Fr. Ritschl, Thomae Magistri Ecloga Vocum Atticarum. Halis 1832.
Thumb: A. Thumb, Die griech. Sprache im Zeitalter des Hellenismus. Straßburg 1901.
Trunk: J. Trunk, De Basilio Magno sermonis Attici imitatore. Stuttgart 1911.
Usener: H. Usener, Der heil. Theodosius. Leipzig 1890.
Veitch: W. Veitch, Greek Verbs, Irregular and Defective. Oxford 1879.
Wackernagel: J. Wackernagel, Hellenistica. Gottingae 1908.
Wi.-Schm.: G. B. Winer's Grammatik des Neutestamentlichen Sprachidioms, neubearbeitet v. W. Schmiedel. I: Einleitung u. Formenlehre. Göttingen 1894.

Ceteros quibus usa sum libros suo quemque loco adnotabo.

Praefatio.

Scriptorum Novi Testamenti nonnullos sermone usos erudito atque exculto, sed plerosque vulgari fere et inculta lingua locutos esse res est notissima. Eandem dicendi consuetudinem apud apocryphorum qu. d. auctores, patres apostolicos, plurimos alterius et tertii p. Chr. n. saeculi scriptores ecclesiasticos observare licet[1]). Neque id mirum. Homines enim indocti et litterarum expertes religionem Christianam primi acceperunt, et si quis erat eruditior, non tam orationi eleganter expoliendae quam legi Christi ac doctrinae apertissime explanandae studuit[2]).

Quae res mutata est, postquam doctrina Christiana longe lateque fluxit et eruditiorum hominum animos magis in se convertit. Qui cum vulgarem sermonem reformidarent, scriptores ecclesiastici elegantem atque excultam profanorum scriptorum dicendi consuetudinem magis magisque imitati sunt[3]).

Profani autem illius aetatis auctores omnes fere communem et popularem sermonem aspernati novum sibi et artificiosum dicendi genus finxerunt ad veterum Atticorum orationem ingenti cura atque arte quaesita conformatum[4]). Multi vero orationis splendori ac magnificentiae nimium tribuerunt; vocabulis enim obsoletis atque electis audientium animos movere et verbis numerosis necnon modulatis colorem poeticum orationibus aspergere studuerunt[5]). His Atticistarum ac Sophistarum qu. d. studiis ad orationem excolendam pertinentibus inde ab altero usque ad quartum p. Chr. n. saeculum singuli scriptores ecclesiastici se dederunt, tum autem permulti atque ii magna cura ac

---

[1]) Norden II p. 479 sqq.; Bardenh. I p. 65 et p. 74 sqq.; W. Michaelis, Der Atticismus u. das Neue Testament, Zeitschrift f. Neutestam. Wissensch. 22, 1923, p. 91—121; Reinhold p. 16.

[2]) Norden II p. 534 sqq. et p. 535 adn. 1 et 2.

[3]) Bardenh. I p. 65; Norden II p. 515 sq.; F. Probst, Katechese u. Predigt, Breslau 1884, p. 2 sqq.

[4]) S. I p. 1 sqq.; Norden I p. 149 sqq.; Wilamowitz, Hermes 35, 1900, p. 1 sqq.

[5]) Rohde p. 357 sq.; cf. Rohde, Kl. Schr. II l. c.; Norden I p. 351 sqq. et 422 sqq.; Baumgart p. 47.

diligentia. Eorum nonnulli paganos scriptores eosque celeberrimos arte dicendi adaequaverunt vel etiam superaverunt[1]).

Exstat singularis quidam libellus ineunte saeculo p. Chr. n. quarto compositus, qui, quantopere scriptores ecclesiastici profanorum dicendi consuetudini indulserint, optime demonstrat, librum dico Eustathii Episcopi Antiocheni de Engastrimytho contra Origenem scriptum. Huius commentationis sermonem, ut est mirus atque unicus, diligenter perscrutari operae pretium esse mihi videtur.

Sed priusquam ad rem ipsam accedam, de S. Eustathii vita et scriptis paucis disseram[2]). Natus Sidae in urbe Pamphyliae primum ecclesiae Beroeensi, deinde (ab anno fere 324) Antiochenae praefuit. Validus atque indefessus fidei catholicae erat propugnator, qui in synodo Nicaena praesertim sententias Arianorum acriter impugnavit. In iis vero patribus ecclesiasticis ab Hieronymo numeratur, „qui in tantum philosophorum doctrinis atque sententiis suos referserunt libros, ut nescias, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem saeculi an scientiam scripturarum“[3]). Quae in elocutione eius maxime laudata sint, e Sozomeni verbis cognosces his: *Ἀνὴρ τά τε ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐπὶ εὐγλωττίᾳ δικαίως θαυμαζόμενος, . . . ἀρχαιότητι φράσεως καὶ σωφροσύνῃ νοημάτων καὶ ὀνομάτων κάλλει καὶ χάριτι ἀπαγγελίας εὐδοκιμούντων*[4]). Libros autem, quos scripsit, Hieronymus commemorat „volumina de anima, de Engastrimytho adversus Origenem et infinitas epistulas, quas enumerare longum est“[5]).

---

[1]) Norden II p. 547 sqq. et 550 sqq.; Bardenh. I p. 66, III p. 1 sqq.

[2]) De S. Eustathii vita adeas: L. Tillemont, Mémoires pour servir l'histoire ecclésiastique, Venedig 1732, VII 10—15 (1715, VII 35—54); neque omittas: M. Gwatkin, Studies of Arianism, London 1900², p. 77 sqq.; F. Cavallera, Le Schisme d'Antioche, Paris 1905, p. 65 sq.; F. Salaville, Eustathe d'Antioche, Dictionnaire de Théologie catholique, V, Paris 1913, col. 1554—1565; N. P. Kudrjavzey, Eustathius v. Antiocheia, Vjestnik Bogosl., Moskau 1910, I p. 453—465, II p. 62—77 et 426—439, III p. 66—78. De vita ac doctrina Eustathii nuper accurate atque exquisite scripsit: O. Krause, Eustathius v. Antiochia, Breslauer kath. theol. Dissertation. 1921. (Haec commentatio machina scripta est.)

[3]) ep. 70 Script. Eccl. Lat. 54 p. 707; cf. P. L. 22, 667—668.

[4]) Hist. eccl. II 19; cf. P. G. 67, 984 A.

[5]) PL 23, 691. Eustathii opera et genuina et quae eius esse falso feruntur invenias: Gallandi, Bibl. vet. Patr. IV, Venetiis 1768; Migne, PG 18, 613—694; Pitra, Analecta Sacra, II p. XXXVIII sqq.; IV p. 210—213 et 441—443; F. Cavallera, S. Eustathii Episcopi Antiocheni in Lazarum, Mariam et Martham Homilia Christologica, Parisiis 1905; H. Nikanor, Journal des Ministeriums für Volksaufklärung, Nova Series 37, p. 101—103, Petersburg 1912. De Eustathii scriptis diligenter disseruit A. Jahn, Texte u. Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur II 4 p. III—XXIII.

Unus ex iis integer superest liber de Engastrimytho[1]). Quem si legeris facile cognosces deesse Eustathio nativa illa, in qua Joannem Chrysostomum et Gregorium Nazianzenum admiramur, vis oratoris ac facultas et facilis in dicendo ubertas ac copia natura insita. Simplices vero ac nudae sententiae loquaci verborum et ornamentorum ostentatione obruuntur. Virum vero cognosces, qui, quod dicendum est, perspicue et aperte componit, qui autem, etsi neque modo neque elegantia plane caret, tamen ea, quae composuit, quo magis audientibus, hominibus certe eruditis et litteratis[2]) iucunda sint, laborioso artificio atque ingenti animi contentione exornat; qua in re id potissimum agit, ut verborum circuitus vocabulis electis, vocibus sonantibus nec non tritis, flosculisque alicunde decerptis quam maxime amplificet. Hoc modo mirum quoddam ac singulare genus dicendi efficitur idque magna cum cura ac diligentia totum per libellum eodem tenore continuatur.

Eustathii dicendi rationem perquirens non solum dicam de elocutione et de verborum delectu, quae quidem maxime sunt commemoratione digna, sed etiam colligam, quae ex rebus grammaticis memorabilia videntur. Ad singula autem accuratius perscrutanda priusquam accedam, paucis adumbrabo, quid Eustathii orationis maxime proprium sit, qua in re eundem atque in ipsa commentatione ordinem sequor.

Atticistarum exemplum diligenter secutus in sonis, formis, rebus qu. d. syntacticis linguam Atticam imitari studet. Quas vero communis sermonis formas habet, magna ex parte etiam apud eruditos recentioris

---

[1]) Commentarium in Hexaëmeron, quod Leo Allatius primus in lucem protulit atque Episcopo Antiochensi adscripsit, ei non attribuendum esse cum alii tum F. Zoepfl ostendit, qui de hac re nuper accuratissime disputavit; cf. F. Z., Der Kommentar des Pseudo-Eustathius zum Hexaëmeron. Alttestam. Abhandlungen X 5. Münster i. W. 1927.

Neque genuina est Homilia in Lazarum, Mariam et Martham a Cavallera Eustathii nomine edita; cf. L. Saltet, Bulletin de littérature ecclésiastique publié par l'institut catholique de Toulouse 1906, p. 120 sqq. et 212 sqq.; Jülicher, Theol. Lit. Zeitg. 31. 1906, p. 683 sq.; Fr. Diekamp, Theol. Revue 5, 1906, p. 405 sq.

Sermonem Maiorem de Fide, qui Athanasio adscribitur, ab Eustathio compositum esse Eduardus Schwartz demonstrabat; cf. Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Philos.-philolog. u. histor. Klasse 1924, Schlußheft, Abhdlg. 6: Der s. g. Sermo maior de fide des Athanasius. Qui sermo an genuinus sit, ratione dicendi investigata clarius apparebit.

Librum de Engastrimytho ediderunt: L. Allatius, Lyon 1629; Migne, PG 18, 613 sqq.; A. Jahn, Des hl. Eustathius Erzbischofs von Antiochien Beurteilung des Origenes betreffend die Auffassung der Wahrsagerin I. Kön. 28 und die bezügliche Homilie des Origenes. T. u. U. II 4, Leipzig 1886; E. Klostermann, Origenes, Eustathius v. Antiochien u. Gregor v. Nyssa über die Hexe von Endor, Bonn 1912. (Lietzmann's Kleine Texte 83.)

[2]) cf. H. Bruders, Zeitschrift f. kath. Theologie 38. 1914, p. 631 sq.

aetatis scriptores vel etiam apud Atticistas eosque diligentiores usitatae sunt[1], nonnullas autem propter euphoniam formis elegantioribus praefert, sive ut vocalium concursum evitet sive ut orationem quibusdam dicendi festivitatibus exornet. Atque hoc potissimum hominem elegantiae Atticae studiosum denotat, quod in sententiis et principalibus et secundariis optativo persaepe utitur.

In vocabulis quoque multa sunt, quae hominem lumina Attica sectantem indicant, contra alia reperiuntur, quae apud scriptores Atticos non occurrunt atque eorum in numero sunt, quae a grammaticis, ut a lingua vere Attica aliena, reiciantur. Sed non pauca exstant obsoleta, poetica, sonantia, quae Sophistarum dicendi rationem in memoriam revocant[2].

Denique, ut elocutionem eius breviter describam, tumidum sermonem saepe modo carentem, quaesita arte sectatur atque artificioso verborum ordine persaepe utitur; variis atque etiam ineptis dicendi festivitatibus splendoris aliquid orationi adspergere studet, hiatum denique diligentissime evitat[3].

---

[1]) cf. Rohde pp. 351, 354, 356.
[2]) cf. Rohde p. 355 sq. et 357 sq.
[3]) cf. Rohde p. 350.

A. De rebus grammaticis.

I. De litterarum commutationibus.

ττ — σσ: Eustathius ubique fere utitur litteris *ττ* artificiose renovatis ab Atticistis[1], scripturam autem Ionicam *σσ* non habet, nisi 33_{9}: *τὸν τῆς γλώσσης ἦχον* et 41_{4}: *διαπτυσσόμενα*[2]. Forma *γλώσσης* ex *γλώττης* fortasse depravata est. Ionicam enim huius verbi formam alibi — 19_{20}. 41_{22} — Eustathius respuit atque etiam tollit, nam in versu 40_{3} NTi verba *καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου* in *καταψύξῃ δὲ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ* mutat[3], quae quin vera auctoris scriptura sit, nemo dubitabit, qui viderit eum et aliis rationibus hoc aliisque locis vulgarem NTi sermonem eleganter invertisse[4]. Verbum deinde *διαπτύσσομαι* etiam apud Atticos duobus locis, quibus codices dissentiunt, exceptis scripturam Ionicam habet[5].

γν — ν: In *γίγνομαι* et *γιγνώσκω* verborum formis adhibendis, si quidem codicibus fidem habemus, modo Atticam linguam imitatur Eustathius, modo utitur recentioris aetatis consuetudine, ut exemplis demonstratur his: 38_{9}: *ἐγίγνετο*; 60_{11}: *γίγνεσθαι*; 26_{32}: *ἐγίνετο*; 51_{18}: *γιγνώσκειν*; 18_{29}: *γινώσκων*; 34_{29}: *ἀναγινώσκει*; 52_{3}: *ἐπεγίνωσκεν*; 17_{7}. 26_{1}: *διαγινώσκηται*[6]. Ex Atticistis Herodes Atticus, Aelianus, Polemon solam communis sermonis scripturam adhibent, Aristides autem et Philostratus eam plane fastidiunt[7].

---

[1]) Thumb p. 78 sqq. S. I 82 sqq. III 18 adn. 22; IV 579; Wackern. p. 12 sqq.

[2]) Numeri referendi sunt ad paginam et versum editionis Erici Klostermann. Quae exstant 43_{3} — *τοιαύτῃ ἐξουσίᾳ ἐπιτάσσειν* —, cum propter hiatum tolerari non possint, in *τοιαύτης ἐξουσίας ἐπίτασις* mutat Aug. Brinkmann, qui *τοιαύτης ἐξουσίας ἐπίτασις* idem valere quod *τοιαύτης ἐξουσίας ὑπερβολή* Clementis Alexandrini verbis confirmat his: (Paed. II 10 p. 106, 3) *πρὸς ἀπαλέξησιν κρυμῶν τε ὑπερβολῆς καὶ καυμάτων ἐπιτάσεως*; cf. Rh. Mus. 74 p. 311.

[3]) Quare verba *τὴν γλῶτταν* signis exornanda non esse puto.

[4]) de hac re vide h. d. p. 78 sq.

[5]) Plat. Legg. 858 E; Aristot. G. A. 720ᵇ 17.

[6]) Mhs. p. 75_{4}. $177_{20.21}$; S. II 29, adn. 51; Mays. I 64; Wi.-Sch. § 5, 11; Debr. § 34, 4; Helb. p. 21.

[7]) S. I 197; II 29; III 18; IV 13. 579.

δ — θ: Eustathium semper *οὐδείς, μηδείς* — 17_{4}. 19_{8}. 25_{28} al. — neque *οὐθείς, μηθείς* sim. scripsisse mirum non est, nam vulgaris sermonis formae per litteram aspiratam scriptae, quae inde ab Aristotelis aetate in litteris non raro inveniuntur, rarescunt Atticistarum auctoritate[1]).

τ — σ: Linguae Atticae propria est forma *τήμερον* — 50_{26} —, cuius loco NT et papyri inscriptionesque a Mayser excussae *σήμερον* habent[2]). Hanc vulgaris sermonis formam etiam Origenes praebet[3]).

σμ — δμ in nonnullis vocabulis variant, ex quibus *ὀσμή — ὀδμή* affero. Illam formam per *σμ* scriptam Phrynichus et Photius grammatici probant, cum alii, in quibus est Antiatticista, *ὀδμή* defendant[4]). Poeticam hanc formam esse Pollux docet[5]). Eustathius autem verbo poetico utitur — 62_{3} — [6]). Contra Aelianus et Philostratus Atticistae formam Atticam habent, quae quidem etiam in NTo atque in LXX libris inveniuntur[7]).

δ — τ: Huc pertinent vocabula *ποδαπός — ποταπός*. Illud *ποδαπός* apud omnes scriptores Atticos Demosthene excepto, apud quem semel vocabuli *ποῖος* loco fungitur[8]), idem valet quod „cuias, ex quo loco", *ποταπός* autem, quod recentioris aetatis proprium est, *ποῖος* significat[9]). Quam vocem *ποῖος* vocabulo *ποταπός* praeferendam esse dicunt grammatici, sed ne Atticistae quidem vocabulum minus elegans repudiant[10]). Apud Eustathium quoque quater legitur: 19_{4}. 33_{10}. 44_{31}. 58_{23}. Afferre licet quae exstant 19_{4}: *ποταπὴ καὶ ὁποία καὶ τίς ἡ κακοδαίμων ἐτύγχανεν αὕτη γραῦς*, qua in interrogatione, quo numerosior fiat oratio, pronomen *ὁποῖος* pro *ποῖος* in sententia principali usurpat Eustathius, id quod apud Atticos nisi in interrogatione repetenda usitatum non est[11]). Praeterea, cum particulam interrogativam

---

[1]) Phryn. p. 181; S. II 137 sqq.; Mays. I 180 sqq.; S. IV 607; Wi.-Schm. § 5_{27}; Debr. § 33; Thumb p. 14.

[2]) Moer. p. 210, 16; Debr. § 34; Mays. I p. 224 adn. 2.

[3]) Borst p. 15.

[4]) Lob. p. 89; Nab. p. 31; Bekk. p. 89.

[5]) II 75; ed. E. Bethe p. 106; cf. S. I 340.

[6]) cf. Croen. p. 136 adn. 3.

[7]) S. III 143, IV 209; Debr. § 34_{5}; cf. Pr.-Bauer s. v.

[8]) or. XXV 782_{40}.

[9]) Debr. § 298_{3}; Preis. s. v.; Jahrb. f. klass. Philol. Suppl. 20 p. 530; Phryn. p. 58.

[10]) Phryn. p. 56 et Lob. ad Phryn. p. 56 adn.*; Thom. Mag. p. 289; S. III 253; IV 371. 684.

[11]) K.-G. II 517 A 1.

vi quadam ac vehementia iterum ac tertium recipit, quantopere indignetur de Origenis sententia vaticinatrice auctore Samuelem ex inferis ascendisse opinantis ostendit.

ξύν — σύν: *ξύν* praepositio Attica, quae iam exeunte quinto saeculo ex inscriptionibus evanescit neque in communi sermone occurrit, artificiose renovatur a nonnullis Atticistis. Aristides autem, ne nimius in cura verborum Atticorum appareat, eam paene prorsus reicit[1]. Apud Eustathium quoque ter solum forma Attica legitur: 41 16 *τὸ ξύμπαν εἰπεῖν* (contra 17 25 *τὸ σύμπαν εἰπεῖν*); 44 24 *ξυνίησιν*; 58 31 *ἀξυνεσία* (contra 43 2 *ἀσυνεσία*).

μικρός — σμικρός: *σμικρός* formam Ionicam, quae apud nonnullos Atticistas Thucydidem et Platonem sequentes invenitur, non habet Eustathius, sed *μικρός* — 43 8 — praefert[2].

ς mobile.

οὕτω — οὕτως: Scriptores Attici *οὕτω* ante consonantes, ante vocales *οὕτως* adhibent. Haec quidem forma nonnunquam etiam ante consonantes, sed illa rarissime ante vocales occurrit[3]. Eustathius vero, ut elegantiores communis sermonis scriptores[4], ante consonantes semper *οὕτω* — 17 15. 21 19. 26 22. 29 5 —, ante vocales — 21 13. 22 13. 23 21. 25 15 al. — *οὕτως* utitur[5]. Atque uno loco, ubi Origenis adversarii verba affert iisque de suo aliquot verba inserit, *οὕτως* ante consonantem in *οὕτω* mutat, quo elegantiorem orationem reddat. Exstat enim apud Origenem[6]: *οὕτως καὶ οἱ προφῆται κτλ.*, Eustathius autem scribit 44 20: „*οὕτω*“ *γὰρ ἔφη* „*καὶ οἱ προφῆται*“ *κτλ.*

ἀντικρύ — ἄντικρυς: *ἀντικρύ* forma poetica de loco utuntur Attici, sed qui diligentiores in scribendo sunt, *καταντικρύ*, *ἀπαντικρύ* praeferunt[7]. Eustathius vero et verbum poeticum *ἀντικρύ* et *καταντικρύ* a grammatico probatum adhibet: 26 30 *ἀντικρὺ* „*Φαραώ*“[8], 50 19 *ᾄ*

---

[1]) Mhs. p. 220; Mays. I 220; Debr. § 34, 4; S. III 16; IV 13 sq. 580.

[2]) O. Hoffmann, Die griech. Dialekte, Göttingen 1898, III 565; S. III 18; IV 13, 579, 580; K.-Bl. I¹ 76.

[3]) K.-Bl. I 296.

[4]) S. II 250; IV 470; Kaelker, Leipz. Stud. III 308 sqq.; cf. Mays. I 242; Wi.-Sch. § 5 28 b; Debr. § 21; Helb. p. 23.

[5]) *οὕτως* ante consonantem, quod legitur 46 22 — *οὕτως δὲ δικαίᾳ* —, in *οὕτω* mutavit Aug. Brinkmann l. c. p. 312.

[6]) Klosterm. p. 12, 25.

[7]) Phryn. p. 443; K.-Bl. I, 298; cf. Thom. Mag. p. 1.

[8]) quo loco, quamquam cetera quae exstant in LXX (Exod. 7, 9) ad verbum fere reddit, *ἐναντίον* vocabulo a LXX viris usurpato poeticum verbum praefert.

καὶ καταντικρύ. Forma *ἄντικρυς*, quae apud recentiores scriptores idem valet atque *ἀντικρύ*, apud Atticistas, qui grammaticorum praecepta sequuntur, significationem verbi *φανερῶς* i. e. plane, prorsus habet[1]. Eadem consuetudine ubique — 25 8. 28 17. 29 24. 35 9. 41 25. 43 12. 58 27 — utitur Eustathius.

ν mobile.

Iam de consonanti quae vocatur paragogica mihi agendum est. Hanc litteram accrescentem et ante vocales et ante consonantes recentiore aetate verborum formis firmius insidere exemplis ab H. Massen ex titulis Atticis collatis demonstratur[2]. In libris quoque LXX et NTi ubique fere retinetur, in papyris saepe abicitur ante vocales, servatur ante consonantes, ex quo elucet certam legem scriptores secutos non esse[3]. Eustathius vero, ubi sequens vocabulum a vocali incipit, litteram *ν* adicit, ubi consonans sequitur, eam non admittit[4], quae ubi in codice Monacensi occurrit, librarii manu haud dubie est exorta[5]. Eustathium autem hanc consonantium concursum fugisse eo confirmatur, quod 33 19, ubi LXX verba affert, pro *καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπ' ἐμοῦ*, quae exstant I. Reg. 28 15, *„ὁ θεὸς ἀφέστηκε" φησὶν „ἀπ' ἐμοῦ"* scribit, ne voce *φησίν* post *ἀφέστηκεν* inserta verba aspere concurrant.

ἕνεκα — ἕνεκεν: His adiciam quae de formis *ἕνεκεν — ἕνεκα* dicenda sunt. Haec apud Atticos usitata est, illa a Ionicis atque communis sermonis scriptoribus usurpatur[6]. Sed qui elegantiae Atticae student, quamquam hiatus evitandi causa non raro scripturam minus elegantem adhibent, eam non nimis amare videntur, cum et ante vocalem saepe formam Atticam habeant[7]. Eustathius vero vulgarem formam plane respuit et collocationem verborum mutans vocalium concursum evitat, ut facile ex exemplis cognoscitur his: antiponitur 16 11 *πῶς ἂν ἔχοιμι γνώμης ἕνεκα τῆς ἐγγαστριμύθου τῆς κτλ.*; 27 28 *πάθος ἕνεκα τίνος ἀξιοῦσι*; sim. 18 31. 30 23. 35 29. 49 13; postponitur 23 20 . . . *ἔγωγε· τίνος ἕνεκα ψυχῆς κτλ.*; sim. 44 2. 50 31. 61 2; inter nomen denique et adiectivum vel genetivum, qui ex nomine pendet, exstat 47 15 *ὅτι τῆς τῶν*

---

[1]) Debr. § 21; Wi.-Sch. § 528 b; Preis. s. v.; Harpocr. p. 23 12 adn.; S. I 106; II 78; III 101.

[2]) Hedde J. J. Massen, De littera *ν* Graecorum paragogica quaestiones epigraphicae. Leipz. Stud. IV p. 1 sqq.

[3]) Debr. § 20; Mays. I 236 sqq.

[4]) Quod facile videbit, qui perlustraverit nonnullas libelli eius paginas, quare exempla afferre non opus est.

[5]) Qua in re sententiam sequor Alberti Jahn, qui nisi in orationis intermissione *ν* mobile ex codice Monacensi in textum non recepit.

[6]) Thumb p. 71 sq.; Debr. § 30 3; Mays. I 14. 241 sq.

[7]) S. I 119. 404; II 104; IV 450.

δεομένων ἕνεκα σωτηρίας ἀνῆεσαν; 40 19 *ὅπως αἰσχροῦ μὲν ἕνεκα κέρδους ἀθετεῖ κτλ.*

De crasi quae vocatur.

Vocalium crasis in LXX, NTo, papyris nisi in vocula *καί* et in articulo non occurrit, apud Atticistas autem etiam praepositio *πρό* in unum sonum cum augmento qu. d. syllabico coalescit [1]. Eiusmodi exempla apud Eustathium exstant haec: 49 29: *προὔγραψεν*; 35 1.26. 36 21. 43 6: *προὔλεγε*; 21 15: *προὔταξεν*; 36 15: *προὔταττεν*; 26 10. 35 29. 38 4. 53 15: *προὐφήτευον* (*εν, σεν*); sim. 36 28. 41 23 [2]. His adicienda sunt *προὔχει* 29 32 et *προὖχον* 17 8. 32 14. 53 8; eiusmodi formae neque in NTo neque in papyris deprehendas [3]. *καί* denique voculae et articuli crasis exempla leguntur haec: 20 10: *τἀνδρός*; 36 31. 39 24. 62 15: *τοὔδαφος*; 33 9: *εἰς τοὐμφανές*; 23 15. 39 14: *ταὐτόν*; 29 18. 45 14. 46 26. 52 15: *ἐν ταὐτῷ*; 54 7. 58 29: *κἄν*; 55 25: *κἀν = καὶ ἐν* [4].

II. De formarum usu.

De substantivo.

Iam exponam, ubi in verborum formis eligendis Atticorum dicendi rationem Eustathius ineat, ubi recentioris aetatis consuetudinem accipiat. Incipiam a contractione qu. d. Ab hoc usu recentiores scriptores non plane, sed frequentissime recedunt. Eustathius autem, ut ii, qui orationis elegantis studiosi sunt, semper Atticos imitatur [5]: 61 21: *νοῦ*; 17 8. 26 19. 31 6. 36 16. 43 2. 48 25. 61 7: *νοῦν* [6].

Iam affero quae de altera vel declinatione Attica dicenda sunt. Cuius exempla *ἀνάπλεως* — 43 11 — adiectivo excepto Eustathius non habet, sed praefert voces *ναός* — 31 14 — et *λαός* — 17 13. 30 20. 25.

---

[1]) Helb. p. 13 sq.; Mays. I 158 sq. et 160; Debr. § 18; S. III 294; IV 472.

[2]) Contra legitur 41 22: *προεφήτευσε*; 52 30. 53 10: *ἐπροφήτευσε*, atque augmento bis posito 26 12: *ἐπροεφήτευον*.

[3]) Debr. § 18; Mays. I p. 160.

[4]) de forma *κἄν*, quae exstat 44 31, vide h. d. p. 33 adn. 2.

[5]) Phryn. p. 217 et 453; Moer. p. 296 et 304; Kretschmer p. 22 sq.; Helb. 34 sq.; Wi.-Sch. § 8 7 et 11; Debr. § 45 et 52; Mays. I p. 257 sq. et 293 sq.; S. III 19; IV 14. 580.

[6]) in adnotatione commemorare licet adiectivum *χρυσοῦς* 48 28, quod verbum ex libro Origenis in Gen. hom. 13 2 (Lo. 8, 242) depromptum an formam contractam etiam apud Origenem habuerit pro certo quidem diiudicari non potest, cum liber, ex quo sumptum est, Latina sola lingua ad nos pervenerit, sed ex eo concludere licet, quod Origenes et aliis locis verbum *χρυσοῦς* adhibens consuetudine Attica utitur. De qua re vide Borst p. 23.

37 23. 24. —, quae in dialecto Ionica atque apud poetas usitatae sunt, vocabulis Atticis νεώς, λεώς, quae grammatici probant[1]). Verba illa ναός, λαός etiam in LXX scriptis, NTo, papyris, apud Plutarchum, Strabonem, Polybium reperiuntur[2]).

Nominum quae in -ευς syllabam desinunt unum accusativi pluralis exemplum invenitur 40 23: τοὺς ἱερεῖς ἀποσφάττει τοῦ κυρίου. Hanc vulgaris sermonis formam, quamquam etiam ab Aeliano Atticista — in libro quidem minus diligenter composito — adhibetur, tamen Eustathio attribuendam non esse censeo[3]). Qua de causa verbis τοὺς ἱερεῖς atque τοῦ κυρίου vocabulo ἀποσφάττει diremptis signa addenda esse puto, quibus LXX virorum verba Eustathium afferre indicetur.

Substantivum υἱός, ut apud Atticos et Atticistas, modo ad secundam modo ad tertiam declinationem est conformatum: 37 30 τῶν υἱέων; 54 2 υἱοῦ[4]). In vulgari sermone secundae declinationis exempla praevalent[5]).

Reliquum est, ut ἦχος commemorem, de quo substantivo Moeris dicit haec: ἠχὴ Ἀττικοί, ἦχος Ἕλληνες[6]). Hoc praeceptum ex usu Platonis fluxisse censet Croenert atque Aristidem aliosque auctores ad hanc rem animum advertisse adnotat[7]). Contra Philostratus, Strabo, alii ἦχος habent, sed neutrum huius verbi genus in Sacris Libris obvium respuunt[8]). Apud Eustathium quoque legis 33 9 τὸν ἦχον.

De adiectivo.

Primum commemoro 37 24 περιδεῆ, 43 29 εὐκλεῆ, pro quibus Attici formis in -εᾶ desinentibus uti solent[9]). Sed Plato semel formam in -εῆ quae exit habet, et ne Atticistae quidem talia repudiant[10]).

Permulta inveniuntur adiectiva, quae apud Atticos duos, apud recentiores scriptores saepe tres exitus habent, velut 16 25 παράλληλος; 24 1. 56 24 πρόδηλος; 32 27 ἀξιόπιστος; 51 28 ἄδηλος al[11]). Eiusmodi adiectiva ab Eustathio ad morem Atticum semper conformata sunt, sed exstant nonnulla, quae contra consuetudinem Atticam feminina clausula

---

[1]) Moer. p. 203 34. 206 4. 207 21.
[2]) Helb. 38 sq.; Debr. § 44 1; Wi.-Sch. § 8 8; Mays. I 258; Croen. 165 adn. 1; cf. Kretschmer 17 sq.
[3]) K.-Bl. I 448 A 31; Wi.-Sch. § 9 4; Debr. § 46 2; S. III 22 sq.
[4]) K.-Bl. I 509; S. IV 584.
[5]) Helb. 49; Debr. § 52.
[6]) p. 198 4.
[7]) p. 176 adn. 2; cf. S. II 198.
[8]) S. IV 302; Croen. p. 176 adn. 2.
[9]) K.-Bl. I 544; cf. Mhs. 150 11.
[10]) Rep. III 386 B ἀδεῆ, v. l. ἀδεᾶ; Croen. 179 adn. 1.
[11]) Thumb. p. 250; Wi.-Sch. § 11 1; Debr. § 59; Mays. 289 sq.

carent: 38 17 *στρατιὰς . . . οὐρανίους*; 50 12 *τὰς ἀνομοίους . . . πολιτείας*; 50 24 *τὰς ἀνομοίους ἐπιστήμας*; 59 11 *παραπλησίῳ . . . προσεμφερείᾳ*[1]). Ex his verbis *ἀνόμοιος* etiam apud Platonem, *οὐράνιος* in Libris Sacris, *παραπλήσιος* denique apud Thucydidem et Polybium femininam formam non habent[2]). Eustathius vero formas femininas repudians exitus similiter desinentes evitat.

Ex comparativi formis eas primum enumero, quas Attici contrahere, recentiores autem scriptores dissolvere solent[3]): 27 19 *ἀμείνους . . . ἦσαν*; 31 5 *καλλίους εἰσίν*; 31 3 *τοὺς . . . πλείους*; 16 27 *τὴν ἀμείνονα . . . γνώμην*; 28 15 *πλείονα καὶ μείζονα . . . δρῶσιν*. Ex his cognoscitur Eustathium partim clausulam contractam, partim dissolutam adhibere[4]).

Sequitur comparativi forma *μεῖον* — 47 21 . . . *μοι δοκεῖ μεῖον ἐκείνης* —, quae in lingua Attica nisi apud poetas tragicos et Xenophontem non legitur, perraro autem in papyris, omnino non in LXX neque in NTo occurrit[5]). Ex Atticistis Philostratus et Aelianus eam habent[6]). Eustathius autem hoc ut aliis locis poeticam vocem artificiose eligit, qua etiam hiatum fugit, qui, si verbum *ἧττον* pro *μεῖον* posuisset, extitisset.

Ab Atticis aliena est comparativi forma *σχολαιότερον* — 21 7 — a Thoma Magistro improbata[7]). Exstat etiam apud Aristotelem[8]) et Philostratum[9]).

Iam vero de superlativo quae mentione digna sunt commemoro. Haec forma dicendi, quae posteriore aetate rarescit, et, ubi exstat, plerumque elativi vim habet, haud raro invenitur apud Eustathium, sed etiam ab eo elativi vi saepe instruitur[10]). Ac primum quidem enumero formas in *-τατος* exeuntes, quae e vulgari sermone paene prorsus evanescunt[11]): 50 15: *ἀδικώτατος*; 34 20. 57 2: *ἀκρότατος*; 53 5: *ἀνοητότατος*; 18 23: *ἀνοσιώτατος*; 16 8: *διαπρεπέστατος*; 52 18. 62 18: *θειότατος*; 37 12. 45 25: *μονώτατος*; 30 16. 32 28. 43 28. 56 18. 57 19: *ὀρθότατος*; 48 14: *πιστότατος*; 53 17: *σοφώτατος*; 17 5 *τραχύτατος*; 17 3: *ὠκύτατος*[12]). Ex super-

---

[1]) K.-Bl. I 537 et 540; Krueg. § 22 5,2.
[2]) Plat. Phil. 14 B. 12 C; Wi.-Sch. § 11 1; Kälker, Leipz. Stud. III p. 238 sq.
[3]) Moer. p. 189 8; Wi.-Sch. § 9 8.
[4]) cf. S. III 23 sq.; IV 17. 581.
[5]) K.-Bl. I 570 2; cf. S. III 209; Mays. II 1 p. 46; Helb. 59; Debr. § 61.
[6]) S. III 209; IV 24 et 315.
[7]) p. 343.
[8]) mund. 6 p. 399 a[4].
[9]) S. IV 25. Exemplum quod apud Xenophontem — Anab. I 5 9 — invenitur, nec Dindorf nec Merchant in textum receperunt; cf. K.-Bl. I 569 2.
[10]) Debr. § 60; Raderm. p. 67 sq.
[11]) Debr. § 60; Raderm. p. 67 sq.
[12]) de verbo *ὠκύς* vide p. 54.

lativi qui in *-ιστος* terminatur exemplis ea sola eligam, quae in vulgari sermone desunt: 17_{13}. 51_{25}. 62_{15}: *ἄριστος*; 17_{16}. 18_{22}. 39_{8}: *ἔχθιστος*; 16_{10}. 45_{33}. 50_{30}: *ἥκιστος*; 42_{24}: *ῥᾷστος*; 17_{16}. 18_{6}: *χείριστος*[1]).

De adverbio.

Haud pauca leguntur adverbia a participiis derivata, qualia posteriores scriptores plura habent quam Attici[2]): 49_{14}: *ἀπεικότως*; 50_{33}: *ἀποχρώντως*; 32_{22}. 46_{2}: *γεγωνότως*; 20_{28}. 26_{4}. 28_{16}. 31_{16}: *εἰωθότως*; 31_{10}. 36_{8}. 58_{30}: *λεληθότως*; 62_{2}: *πεπλασμένως*; 20_{7}. 60_{2}: *προηγουμένως*; 59_{1}: *συνομολογουμένως*[3]); 34_{33}. 52_{32}: *τετεχνασμένως*. Ex his *ἀπεικότως*, *ἀποχρώντως*, *εἰωθότως*, *πεπλασμένως* etiam apud scriptores Atticos occurrunt, *λεληθότως* apud Platonem et recentiores scriptores invenitur[4]), *προηγουμένως* recentioris aetatis proprium est[5]), *γεγωνότως*, *συνομολογουμένως*, *τετεχνασμένως* nisi apud Eustathium non inveniuntur.

Satis multa adverbia in *-ει*, *-ι*, *-δον*, *-δην* quae exeunt deprehendas: 21_{10}. 23_{4}. 25_{12}. 50_{28}. 59_{32}: *ἀμέλει*; 22_{23}. 46_{2}. 52_{12}: *αὐτολεξεί*; 17_{25}. 22_{22}: *αὐτοψεί*; 23_{9}: *παμμελεί*; 17_{22}: *παμπληθεί*; 18_{7}. 20_{32}. 31_{15}. 37_{2}. 49_{27}: *ἀμελλητί*; 19_{15}. 51_{1}: *ἀναφανδόν*; 17_{6}. 33_{28}: *συσταδόν*; 20_{19}. 35_{3}: *διαρρήδην*; 45_{29}. 46_{21}: *συλλήβδην*, ex quibus, cum in cotidiano sermone usitata non sint, cognoscitur delectari Eustathium vocabulis electis[6]). Verba *ἀμέλει*, *ἀναφανδόν*, *συσταδόν*, *διαρρήδην*, *συλλήβδην* etiam apud Atticos inveniuntur, cetera recentioris aetatis propria sunt.

His addo *ἀναμφίλογον* — 22_{24} — adverbii loco positum, cui, quamquam optimo codice M traditum est, tamen *ἀναμφιλόγως* formam usitatam Jahn[7]) et Klostermann praeferunt. Hoc fortasse non recte fecerunt, nam talia neutrius generis adiectiva pro adverbio adhibita, quae quidem praesertim in vulgari sermone usitata sunt, apud eruditos quoque poste-

---

1) Raderm. p. 68.

2) S. II 54; Debr. § 102 6; Raderm. p. 64.

3) *συνωμολογησαμένως* (sic) falso haud dubie exhibet M, nam adverbia ex participio aoristi derivata non inveniri docet Radermacher (p. 64 med.), formae autem *συνωμολογημένως*, quam Klostermann in textum recepit, praefero *συνομολογουμένως* Alberti Jahn scripturam, quae adverbio *ὁμολογουμένως* a verbo simplici derivato apud Platonem aliosque scriptores obvio satis confirmatur (cf. p. 70_{25} ed. A. Jahn).

4) S. I 301.

5) S. I 372; II 55; IV 620.

6) Praeter verbum *παμπληθεί* (Luc. 23_{18}) in NTo non leguntur.

7) p. 29_{22}.

rioris aetatis scriptores deprehendi multis exemplis allatis, in quibus etiam illud Eustathii est, Radermacher ostendit[1].

εὖ, μάλα, πάνυ adverbia, quae recentiore aetate rarescunt, apud Eustathium non saepe exstant[2]. *εὖ* voculam nisi in tritis locutionibus *εὖ φρονεῖν* 25 16. 30 5. 31 29 et *εὖ οἶδ' ὅτι* 16 14 non habet; bis deinde *μάλα* legis — 18 6. 33 13 — ex quibus *αὐτίκα δὴ μάλα* — 18 6 — etiam apud Platonem et Demosthenem reperitur[3]. *πάνυ* denique semel — 44 31 — occurrit.

Ex more Attico semper fere utitur formis *κατωτέρω, κατωτάτω* sim., pro quibus posteriores scriptores nonnumquam *κατώτερος, κατώτατος* sim. habent[4]. 44 18: *κατωτάτω*; 18 1. 44 28. 62 16: *ἀνωτάτω*; 39 28. 50 9 *περαιτέρω*, verbum poeticum[5]. Deinde 31 13: *ἐξωτάτω* et 41 5. 61 22: *ἐνδοτάτω*, quas voces, quamquam a lingua Attica alienae sunt, ne Atticistae quidem fastidiunt[6]. Quod attinet ad recentioris aetatis formas *ἀνώτατον* — 45 30 *τὸν ἀνώτατον οὐρανον* — et *κατώτατα* — 45 7. 46 31 *εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς* —, illa hiatus evitandi causa, hac similibus Librorum Sacrorum verbis — Ps. 63 10 et ep. ad Eph. 4 9 — adductus haud dubie utitur.

His apte adiungitur verbum *μείζω* in *ἀνωτέρω* adverbii modum formatum, quod 29 31 pro *μείζων*, 52 8 pro *μεῖζον* positum est. Haec forma *μείζω* ab A. Jahn[7] et E. Klostermann in dubium vocata satis defenditur exemplis a Croenert congestis[8].

De nominibus numeralibus.

Atticos diligenter secutus Eustathius formam *δυοῖν* a Phrynicho laudatam in genetivo — 55 19. 58 10 — et dativo — 18 10 — adhibet[9], cuius loco apud posteriores scriptores *δύο* ab Atticis non aliena vel *δυσί* et *δυεῖν* recentioris aetatis propriae reperiuntur[10].

Numeralia composita leguntur haec: 25 25 *ὀκτακοσίους ... πρὸς τοῖς πεντήκοντα*; 40 24 „*τριακοσίους*" ... *πρὸς τοῖς* „*πεντήκοντα*"; 49 29 *πέντε που καὶ τριάκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν*. Talia numeralia praeposi-

---

[1] p. 64 et 65 adn. 2; cf. Philolog. 60 p. 492 sqq.; S. I 36 sq.
[2] Debr. § 102 3; Raderm. p. 64.
[3] Rep. I 338 B; Dem. or. XXI 521 19.
[4] K.-Bl. I 578; Bekk. Anecd. I 80 18; Debr. § 62; S. IV 701.
[5] S. II 142.
[6] K.-Bl. I 578; S. I 360; II 218; III 238.
[7] cuius editionis vide p. 38 17 et 63 2.
[8] p. 188; cf. Philolog. 61 p. 161—192; Raderm. p. 64 med. et adn. 4.
[9] p. 210; cf. Thom. Mag. p. 90 15 et 91 6.
[10] Wi.-Sch. § 9 11; Debr. § 63; Raderm. p. 70 sqq.; Mays. I p. 313; S. I 226; II 17 sq.; IV 23. 586 sq.

tione πρός vel ἐπί formata antiquiore aetate apud poetas, recentiore autem etiam in soluta oratione deprehendas. Sed Atticistae talia reiciunt[1]).

De verbo.

a) De augmento.

Augmentum syllabicum η- pro ε- in verbis δύναμαι, βούλομαι, μέλλω Atticis non ignotum posteriore aetate praecipue apud vulgaris sermonis scriptores magis in usu esse coepit[2]). In NTo verbum βούλομαι semper augmento ε- instruitur, δύναμαι modo ε-, modo η- habet[3]). Diligentiores autem linguae Atticae imitatores augmentum η- non scribunt nisi in verbis δύναμαι et βούλομαι[4]). Eustathius vero semper ἐβουλόμην sim. habet — 29_{9}. 32_{6} —, sed in δύναμαι plerisque locis — 19_{7}. 32_{7}. 36_{23}. 27_{19}. 28_{24} (ἐδύναντο 52_{19}) — et in μέλλω ubique — 35_{27}. 39_{2} — η- admittit.

Iam de augmento plusquamperfecti agam, quod nonnunquam ab Atticis, a communis sermonis scriptoribus saepe neglegitur. Apud Aristidem autem octo tantum augmenti neglecti exempla eaque in verbis compositis inveniuntur, plura exstant apud Dionem Chrysostomum, Aelianum, Philostratum[5]). In Eustathii libro tribus locis augmentum servatur: 41_{25}: ἐγεγόνει, 52_{1}. et 8: καθειστήκει, omittitur autem bis in verbis compositis: 46_{9} ἐπιβεβήκει, 51_{29} ἀναδέδεικτο, ter post vocalem: 18_{29}: „ὅσα" πεποιήκει; $51_{27. 28}$: εἰ δὲ μεμαρτύρητο μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κέχριστο δέ κτλ.[6]).

Augmentum temporale apud Atticos in praeteritis verborum ab ευ-, αι-, οι- quae incipiunt usitatum, quod apud recentiores scriptores vel etiam apud Atticistas haud raro desideratur, diligentissime retinetur ab Eustathio: 37_{3}: ηὐτρέπιζεν; 23_{24}: ἀπηυθυμένον; 33_{15}: ὑπηνίττετο; 38_{7}: ἐξητήσατο; 47_{23}: ᾐσχύνθη; 49_{13}: διῳδηκώς[7]).

---

[1]) K.-G. I 630; Krueg. § 24_{2} A 8; S. IV 680, unum Philostrati exemplum affert IV 24.

[2]) K.-Bl. I 26; Stahl, Quaest. gramm. ad Thucyd. pert. Lips. 1886 p. 61; Helb. p. 71; Wi.-Sch. § 12; Debr. § 66; Raderm. p. 84; Mays. I p. 330; Croen. p. 202 et adn. 2, 3, 4.

[3]) Debr. § 66_{3}.

[4]) S. IV 590.

[5]) K.-Bl. II 29_{9}; Jahrb. f. kl. Philol. Suppl. 20, p. 438; Helb. p. 70; Wi.-Sch. § 124; Debr. § 66_{2}; S. IV 591.

[6]) cf. Croen. p. 209 adn. 5.

[7]) K.-Bl. II 10 sq.; Moer. p. 198_{1}. Bekk. Anecd. II 804; Helb. p. 75 sq.; Debr. § 67_{1}; Mays. I 335 sq.; S. III 34; IV 29. 591.

b) De reduplicatione.

Eandem curam Eustathius impendit reduplicationi qu. v. Atticae, quae posteriore aetate non raro neglegitur[1]). Mentione digna sunt 59_{4}: *ἐλήλαται*[2]); 48_{23}: *ὀρωρυγμένος*; 49_{11}: *ὀδωδώς*[3]). Verba *ἐλαύνω* atque *ὀρύττω* apud recentiores scriptores syllaba reduplicata nonnunquam carent[4]), verbum *ὄδωδα* ab Antiatticista laudatur, a Photio autem ut poeticum repudiatur[5]).

c) De variis personarum verbi terminationibus.

In lingua Attica quarti quidem a. Chr. n. saeculi et Aeolicas et Doricas aoristi primi activi formas deprehendas[6]). In LXX autem, NTo, papyris usitatae sunt formae Doricae, contra apud Atticistas pluribus locis Aeolicae inveniuntur[7]). Idem in Eustathii libro observavi: 44_{9} *ἀποδείξειεν ὅτι* . . .; 30_{1}: *ἀποδώσειεν ἀναντιρρήτῳ* . . .; 35_{22}: *εὑρήσειεν ἄν*; 42_{9}: *συστήσειεν ἐπιλόγων*; 49_{26}: *συστήσειεν ὅτι*[8]). His locis si formam Doricam posuisset, extitisset hiatus.

Nec minus diligenter Atticistas sequitur in Attico qu. v. futuro adhibendo[9]): 41_{15} *ἀποθανεῖται*; 22_{14}: *βαδιοῦμαι*; 20_{32}. 30_{5}. 61_{6}: *ὁριεῖται*; 30_{6}: *ψηφιεῖται*. Contra recentiores scriptores futurum verborum in *-ίζω* et *-άζω* quae cadunt non raro distrahunt[10]).

Aoristi secundi passivi exempla apud Eustathium leguntur haec: 28_{4} *ἀπαλλαγῆναι*; 62_{16} *ἀπορραγείς*; 36_{1} *ἀποσταλείς*; 18_{16} *ἐκτραπείς*; sim. 17_{16}. 19_{18}. 37_{5}; 20_{18} *ἐσφάλη*; 36_{24} *διαφθαρείς*; 17_{25} *καταπλαγείς*; 49_{6} *κατετρίβη*; 23_{30}. 40_{20}. 43_{2} *πληγείς*; 31_{17} *ῥαγείς*. Non sequitur recentioris aetatis scriptores, qui novas secundi aoristi formas apud Atticos non usitatas haud raro usurpant[11]). Legis enim 53_{12} *διαλεχθείς*[12]); 33_{17} *ἐπιταχθείς*[13]); 37_{25} *καταλειφθείς*[14]); 30_{14} *συνηρπάσθη*[15]); 32_{2} *ὑπεκλίθη*,

---

1) Helb. p. 81 sq.; Mays. I 338; Raderm. p. 87; Croen. p. 206 adn. 4.

2) *ἐλήλεγκται* libri, *ἐλήλαται*, quod A. Jahn coniecit (p. 70 sq.) nonnullisque exemplis (Plut. de Is. et Os. cap. 54; Plotin. IX 6 p. 762 C al.) confirmavit nec tamen in textum recepit, restituendum esse censet Brinkmann (l. c. p. 313).

3) *ἀκήκοα* 20_{11} al., *διεγήγερμαι* 56_{8} etiam in vulgari sermone exstant.

4) Helb. p. 81; Croen. p. 206 adn. 4. M. Arnim, De Philonis Byzantii dicendi genere. diss. Gryphiae 1912.

5) Antiatt. Bekk. Anecd. I p. 110; Phot. II p. 3.

6) K.-Bl. II 73 sq.; cf. S. IV 588.

7) Helb. p. 68; Wi.-Sch. § 13_{19}; Debr. § 85; Mays. I 326; S. IV 588.

8) de formis *ἀποδώσειεν, εὑρήσειεν* vide h. d. p. 16.

9) S. III 36; IV 27. 595.

10) Wi.-Sch. § 13_{5}; Debr. § 74; S. IV 595.

11) Debr. § 76.

12) K.-Bl. II 475; Veitch p. 185.

13) Debr. § 78_{1}; Veitch p. 622; S. III 36; IV 598.

14) K.-Bl. II 476; Veitch p. 417.

15) K.-Bl. II 375; Veitch p. 102; Debr. § 78_{1}.

sim. 33_{29}[1]), pro quibus aoristi secundi formas apud posteriores scriptores nonnunquam invenis. Forma *καθεσθῆναι* — 36_{31} — a Phrynicho improbatur[2]). Eustathius autem hoc vocabulo efficit, ut verba opposita *ἀναστῆναι* et *καθεσθῆναι* similiter desinant eaque re maiore vi opponantur.

E posterioris aetatis consuetudine 50_{23} *λεγέτωσαν* imperativi formam adhibet, qua ne Atticistae quidem Aristide excepto abstinent[3]).

33_{25} *περιέστηκαν* formam vulgaris sermonis propriam pro *περιεστήκασιν* admittit, sed e more Attico 46_{19} *γεγόνασιν* scribit[4]).

E verbis contractis *ἐφόρεσε* — 45_{32} — mentione digna est, quae forma in *-ησε* exire solet. Talia in vulgari sermone usitata ne ab Atticistis quidem aliena sunt[5]).

Hiatus haud dubie evitandi studio adductus Eustathius pro *ἀπέδρα* formam *ἀπέδρασεν* a Moeride[6]) abiectam usurpat — 33_{8} *ἀπέδρασεν ἐξουσίᾳ* ... —, quae etiam apud Dionysium Halicarnasseum, Aelianum, Lucianum, alios reperitur[7]) Contra cum Atticis 35_{19} *ἀναδραμών*, 58_{2} *ἀποδρᾶναι* scribit.

Hiatus fugiendi causa etiam 30_{1} *ἀποδώσειεν*, 35_{22} *εὑρήσειεν* habet[8]).

His apte additur forma *ὑπολάβοιεν* cum pronomine singulari coniuncta — 28_{22} *ἵνα μή τις ὑπολάβοιεν ἄν* —, quo soloecismo vocalium concursum evitat.

Praeterea afferenda est forma *βιώσας*, quae apud Atticos Platone excepto non invenitur[9]), apud Plutarchum autem et Lucianum et alios recentioris aetatis scriptores occurrit[10]). *παραλείψας* quoque — 38_{20} — adnoto, quam formam, etsi ab Atticis aliena est, etiam Atticistae habent[11]). Contra ad legem Atticam conformatae sunt formae 18_{9} *ἐκλιπών*, 21_{23} *προλιπών*, 31_{3} *προλιπεῖν*.

Forma denique pluralis imperfecti activi *ἐξέφεραν* — 28_{12} — com-

---

[1]) Veitch p. 376; Debr. § 76; S. I 85; III 36; IV 3.
[2]) Lob. ad Phryn. p. 269; cf. Veitch p. 345.
[3]) Helb. 69 sq.; Debr. § 84; Mays. I p. 327; S. I 229. II 27. III 32. IV 589.
[4]) Helb. 67 sq.; Debr. § 83; Mays. I p. 323; cf. Burnesch, Rh. Mus. 46 p. 193 sqq.
[5]) Wi.-Sch. § 133; S. IV 602.
[6]) p. 189 13.
[7]) Lob. ad Phryn. p. 757; Veitch p. 186 sq.; Croen. p. 250.
[8]) eadem forma in Eustathii libro qui est de anima (PG 18 p. 688 C) legitur; cf. Veitch p. 191 et 283.
[9]) Phaed. 113 D.
[10]) K.-Bl. II 384; Veitch p. 184; Debr. § 75; S. I 231. II 39.
[11]) K.-Bl. II 476; Debr. § 75; S. IV 38. 601.

memoro[1]), quam nec Jahn — 36 22 — nec Klostermann in textum recepit, Croenert autem Eustathio attribuit[2]).

d) De verbis in *-μι* quae exeunt.

Verba, quae in *-υμι* exeunt, non raro apud Atticos, saepe autem apud recentioris aetatis scriptores *-υω* finem habent[3]). Sed qui elegantis orationis studiosi sunt, ob hiatus rationem formam alternant[4]). Apud Eustathium infinitivus semper in *-υναι* desinit — 21 16. 29 10. 31 18. 33 12. 89 17 —, *-υω* in exemplis legitur his: 48 17 *δεικνύων*; 44 10 *ἀπεδείκνυε*, 41 5 *ὑποδεικνύει*. In medii autem et passivi formis semper *-νυμαι* sim. invenis[5]).

Apud recentioris aetatis scriptores ut apud Atticos et pleniores et breviores formae indicativi perfecti verbi *ἵστημι* usitatae sunt[6]). Apud Eustathium autem breviores tantum formae occurrunt: 38 16 *ἑστάναι*; 52 6 *καθεστάναι*; 37 27 *ἐνεστώσας*; 62 19 *παρεστῶτας*; 37 24 *προεστῶτα*; 47 31 *παρεστᾶσιν*. Similiter in Iosephi libris breviores formae praevalent[7]). Contra omnes papyri praeter unam, quae poeticis luminibus exornata est, ampliores formas exhibent[8]).

Vocabulum *ἱστάω* pro *ἵστημι* apud Platonem quoque obvium neque ab Atticistis alienum in verbis compositis legitur his: 45 19 *ἀποκαθιστῶσα*; 61 29 *παριστᾶν*; 54 2. 62 3 *παριστῶν*; 48 19 *συνιστῶν*[9]), sed *ἱστάνω* vulgaris sermonis proprium et ab Atticistis abiectum non deprehendis[10]).

Duas denique formas verbi *φημί* commemoro, ex quibus scriptorem verborum elegantias sectantem cognoscimus. Legitur enim 23 17 *ἔφησθα* forma Attica, cuius loco recentiores scriptores formam *ἔφης* usurpare solent[11]). Participium deinde *φάμενος* — 34 12. 55 6 — affero, quod apud Atticos linguae poeticae proprium est, recentiore autem aetate etiam in soluta oratione saepius occurrit, sed non legitur in NTo[12]).

---

[1]) cf. Helb. p. 64; Debr. § 82.
[2]) cf. p. 70 ed. Erici Klosterm.
[3]) K.-Bl. I 194 sq.; Moer. p. 206; Debr. § 97; Helb. p. 107 sq.; Mays. I 351 sq.
[4]) S. IV 595 sq.
[5]) cf. Debr. § 92.
[6]) K.-Bl. II p. 187.
[7]) Jahrb. f. klass. Phil. Suppl. 20 p. 481 sq.
[8]) Mays. I 370 sq.
[9]) Veitch p. 338; S. II 26. IV 31. 605.
[10]) Debr. § 93; S. IV 604.
[11]) Phryn. p. 236; K.-Bl. II 211 A 1. S. I 233. IV 599. Jahrb. f. kl. Philol. p. 484.
[12]) S. III 44; K.-Bl. II 211; Mays. I 413; Preusch.-Bauer s. v.

e) De singulis verbis.

Non exstat forma *αὐξάνω*, sed *αὔξω* omnibus locis — 18 3. 27 27. 28 10 — deprehendis. Hanc formam, quamquam ne in soluta quidem oratione deest, poetici sermonis magis propriam esse docet Schmid[1].

θέλω deinde memorabilis est, quae forma apud posterioris temporis auctores usitata usque ad quarti a. Chr. n. saeculi finem non reperitur in inscriptionibus Atticis[2]. Etiam apud Aristidem et Philostratum rarissima est, saepius legitur in libris Aeliani[3]. Eustathius post consonantem semper *ἐθέλω* habet — 19 13. 29 15. 36 11. 42 24. 54 12 —, ubi vocalis praecedit, uno loco *θέλω* utitur — 33 16 *οὐ θέλων* —, ceteris locis — 16 11. 21 2. 23 14. 30. 31 28. 35 8. 17. 39 17. 48 8. 49 25 — *βούλομαι* praefert.

Non utitur *κράζω* praesentis forma, quam ex Atticis unus Aristophanes (Equit. 287) habet, vulgares autem recentioris aetatis scriptores frequentant, sed *κέκραγα* — 22 31. 23 31. 42 10. 52 13 — mavult, quae forma etiam apud Atticos praesentis locum tenet[4].

Denique affero formam *πιπράμενος* — 28 7 — *μ* consonanti carentem, quae fortasse ad participium verbi *πιπράσκω* — *πεπράμενος* — conformata est.

III. De rebus syntacticis.

De nomine.

a) De numero.

Pluralis modestiae, qui apud Atticos in oratione soluta legitur, posteriore aetate usitatissimus est non solum apud homines litteratos, sed etiam apud eos, qui elegantis sermonis non ita studiosi sunt[5]. Eustathius quoque nonnulla eiusmodi exempla exhibet. Quae si inspexeris, facile videbis plurali numero pro singulari posito vocalium concursum eum evitare in his exemplis: 18 25 ... *ἐροῦμεν· ἐπανιτέον* ...; 25 25 *προσαγάγωμεν ἱστορίαν*; 26 28 *ἡμᾶς ἐπιλείψει λέγοντας· ἄλλην*; 50 6 *ἡμᾶς, αὐταῖς*; 55 21 *φῶμεν, ἀντιδοξοῦσιν*. Sententia, quae 16 20 exstat, digna est quae commemoretur, quod Eustathius eodem in enuntiato singularem et pluralem numerum alternat[6]: *οὐκ ἀνοίκειον ἡγοῦμαι ..., ὡς ἂν μήτε τινὲς οἴοιντο συκοφαντεῖν ἡμᾶς τοὺς ὁπωσδήποτε δοξάσαι προαχθέντας*; sim. 25 23. 26 25. Huc pertinent, quae leguntur 19 6: *εἴ γε*

---

[1] I 112; cf. Debr. 101; Mays. I 465.
[2] Debr. § 101; Mays. I p. 350sq.; Mhs. p. 178 28.
[3] S. II 23.
[4] K.-Bl. II 464 sq.; Debr. § 101.
[5] K.-G. I 83; S. IV 608; cf. Debr. § 280.
[6] cf. K.-G. I 86.

δεῖ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερθεμένους εἰπεῖν, qua in sententia, quamquam de se ipso loquitur, tamen participium plurale subiecti partes agens adhibet.

Abstractorum nominum plurales, quibus inter scriptores Atticos Isocrates maxime delectatur[1]), Eustathius quoque in deliciis habet. Talia sane apud omnes linguae Graecae scriptores inveniuntur, sed ex permultis, quae apud eum exstant exemplis — plus quinquaginta numeravi — haud parvum elati dicendi generis studium cognoscitur[2]). Ex magno exemplorum numero nonnulla eligam: 40 7 τὰς ἀξίας ... ἀμοιβὰς ... εἰληφέναι; 50 25 τὰς ἀνομοίους ἐπιστήμας ἢ πολιτειῶν ἀναγωγάς; 37 30 τὰς τῶν υἱέων ἀναιρέσεις; 58 28 ὁμιλήσαντες λόγων ἀναφοραῖς; 51 11 πλαττόμενος ἀποφυγάς; 53 19 βουλὰς ἀδίκους ἀράμενος; 47 27 λυτηρίους ἐπαγόμενοι ... ἀφέσεις; 44 28 τῶν ἀνωτάτω ... διατριβῶν ἔχεσθαι; 59 20 πλούτων ἐπιρροίας; 59 18 μέθας ἀκολάστους; 33 4 ὕβρεσι ... αἴτιοι; 17 29 ἀδικίας ὑπερβολάς; 59 19 φθορὰς ἀνηκέστους; 44 30 τῶν ἄνω φορῶν ἐρῶσι[3]). Plurali numero pro singulari posito hiatus evitatur in his exemplis: 18 16 ἀγρίοις ἠλαύνετο θυμοῖς, εἰς ...; 47 17 ἐλπίδας ὑποτίθεται; 50 24 τροπολογίαις ὁποίᾳ...; sim. 51 4; 57 2 κουφολογίαις ἑώλοις· ἀκροτάτῃ ... Mentione denique dignum est vocabulum ἀξίαι — 31 4. 62 13 —, quod de angelis dicitur. Similiter angeli a scriptoribus ecclesiasticis δυνάμεις vocantur[4]). Hic usus nominis abstracti de personis usurpati poetarum sermonis proprius est[5]).

Pluralis numerus nominis proprii legitur 50 28: πολλοὶ δὲ καὶ ... Πέτροι καὶ Παῦλοι καλούμενοι, quae exempla certe ex studio quodam orationis rhetoricis luminibus exornandae orta sunt, quamquam ab iis sunt diversa, quae Schmid ex Atticistis et Trunk e Basilii atque Gregorii scriptis afferunt, in quibus pluralis numerus nominis proprii adhibetur ad genus significandum eorum, qui alicuius hominis similes sunt[6]). Nec vero talia desunt apud Eustathium. In libro enim qui est de anima philosophos, qui Pythagoram et Platonem sequuntur, verbis alloquitur his: Τί γάρ φαμεν, ὦ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνες;[7]).

Numerus dualis, qui inde ab Alexandri aetate magis magisque evanescit[8]), artificiose in usum recipitur ab Atticorum imitatoribus neque repudiatur ab ecclesiae doctoribus velut Methodio, Basilio, aliis[9]).

---

[1]) Rehd. Ind. Dem. p. 272.
[2]) cf. S. IV 608; Debr. § 142; cf. Aristot. rhet. 3, 6. 1407ᵇ 26.
[3]) τῶν ἀνωφόρων ἐρῶσι scribi vult Brinkmann p. 311.
[4]) Thes. II 1708.
[5]) K.-G. I 10 sq.
[6]) S. III 48. IV 147. 612; Trunk p. 6: cf. auct. περὶ ὕψ. 23 3.
[7]) PG. 86 II 2040 A; Cavallera p. 87.
[8]) Debr. § 65; Raderm. p. 62; Mayg. I 249.
[9]) S. I 88. IV 611; Trunk p. 5 sq.

Apud Eustathium quoque nonnulla eiusmodi exempla inveniuntur: 18$_{10}$ ἅμα δυοῖν ἀνδράσι; 55$_{19}$. 58$_{10}$ δυοῖν θάτερον; 39$_{27}$ ἄμφω; 16$_{27}$. 22$_{20}$. 26$_{18}$ ἐξ ἀμφοῖν; 56$_{5}$ τούτοιν. Nec vero substantivorum neque verborum dualis numeri formas eum habere moneo[1]).

b) De casibus.

De accusativo.

Apud recentioris aetatis scriptores accusativus haud raro exstat post verba, quae ab Atticis cum dativo vel genetivo coniunguntur[2]). Talia in Eustathii libro non occurrunt. Legis enim 18$_{23}$. 29$_{17}$. 42$_{26}$. 43$_{17}$ *χράομαί τινι*; 37$_{5}$ *λαμβάνομαί τινος*, quibus verbis recentiores scriptores accusativum nonnumquam adiciunt[3]). Sed contra usum Atticum dativus pro accusativo ponitur post verba *ποιέω* — 18$_{20}$ —[4]), *προσκυνέω* — 30$_{24}$. 30$_{26.27.29}$. —[5]). Neque omittam *ἐπιψηφίζομαί τινι* 56$_{16}$ i. e. suffragio meo approbo aliquid, quae vox apud Xenophontem (Anab. VII 6, 14), Dionysium Halicarnasseum (Ant. Rom. 6, 84), Diodorum (19, 16) accusativum habet. *ἐπιψηφίζομαί τινί τι* i. e. adiudico vel concedo alicui aliquid etiam apud alios posterioris aetatis scriptores legis, sed dativum rei non invenis.

Accusativus qui dicitur **obiecti interni reperitur** 46$_{11}$: *Ἰουδαϊκὴν ἀρρωστῶν ἀβλεψίαν*; 58$_{20}$: *δεισιδαιμονίαν πυρέττων*. Figura autem quam vocant etymologica exstat 51$_{4}$: *τὰ τῆς κακοδοξίας ἔσπειρεν . . . σπέρματα*.

Accusativus graecus vel limitationis, qui in NTo raro occurrit[6]), legitur 16$_{16}$: *δακνόμενοι τὰς ψυχάς*; 23$_{3}$: *τὸ αἰσθητὸν ὄμμα τυφλώττειν*; 31$_{6}$ *τὸν . . . νοῦν ἐτύφλωττεν*. Recentiores scriptores pro accusativo limitationis saepe dativum habent[7]), cui loquendi consuetudini, etsi apud Atticos usitata non est, etiam Atticistae indulgent[8]). Eustathius quoque talia exempla praebet (cf. p. 23).

Haud pauca inveniuntur neutrius generis adiectiva, quae vim modalem habent, ex quibus quae articulo instructa sunt afferam: 30$_{7}$: *τὸ δεύτερον*; 18$_{3}$. 19$_{16}$. 20$_{24}$. 22$_{25}$ al.: *τοὐναντίον*; 41$_{15}$: *τὸ ξύμπαν*; 17$_{25}$: *τὸ σύμπαν*; 17$_{28}$. 20$_{5}$. 28$_{30}$ al.: *τὸ πάραπαν*; 33$_{24}$: *τὸ πρῶτον*;

---

[1]) In fragmentis autem talia inveniuntur: Cavallera p. 63 *τὼ χεῖρε*, Cavallera p. 65 *Ῥουβὴν καὶ Ἰούδας ἄριστα συνεβουλευσάτην*.
[2]) Raderm. p. 120 sq.
[3]) Debr. § 152$_{4}$.
[4]) K.-G. I 323$_{6}$; Debr. § 157 et 206$_{3}$; Raderm. p. 121 et 127.
[5]) Debr. § 151$_{2}$; Jahrb. f. kl. Phil. p. 384.
[6]) Raderm. p 122.
[7]) Debr. § 197; Raderm. p. 122; S. IV 609.
[8]) K.-G. I 438$_{4}$; S. I 236. III 57. IV 60.

30_{6}: *τὸ σύνολον*; 31_{16}: *τὰ πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα*. Hic dicendi usus pro Atticismo habetur a Schmid[1].

De dativo.

Dativus, qui in vulgari posterioris aetatis sermone rarescit, artificiose frequentatur ab iis, qui elegantes in dicendo videri volunt[2]. Eustathius quoque dativo valde delectatur, ita ut contra legem Atticam eum nonnunquam adhibeat (cf. p. 23 sq.). E magno numero verborum, quibus dativum addit, ea primum affero, quae apud alios sive antiquioris sive posterioris aetatis scriptores nonnunquam praepositiones habent: *ἀντιλέγω* 41_{28} (*α. πρός τινα*: Xenoph. Ar. Plat. Polyb. Iustin. al.); *ἀντιπίπτω* 17_{9} (*α. πρός τινα*: Plut. Geop.); *ἀντιδοξέω* 42_{16}. 55_{21} (*α. πρός τινα*: Polyb.); *ἀποκαθιστάω τινά τινι* 45_{19} (*ἀποκαθίστημί τινα εἴς τι*: Polyb.); *ἐγχαράττω* 52_{29} (*ε. εἴς τι*: Plut.; *ἐ. κατά τινος*: Plut.); *ἐμμένω* 48_{21}, quod raro Attici, posteriores autem scriptores frequenter cum praepositione coniungunt[3]; *ἐπιτειχίζω* 24_{29} (*ἐ. ἐπί τινι*: Luc.); *προσέχω* sc. *τὸν νοῦν* 16_{19}. 48_{5}. 61_{15} (*π. πρός τι*: Polyb.); *πληρόω τί τινι* 51_{6}, quod verbum apud Atticos plerumque genetivum, raro dativum habet[4]; *προσφέρομαί τινί τι* 18_{11}, activ. 31_{27}. 37_{3} (*πρ. τι πρός τινα*: Polyb.); *μάχομαί τινι* 22_{28}. 23_{14}. 42_{1}. 55_{22}. $56_{10, 14}$. 57_{32} (*μ. πρός τινα* antiquiore et posteriore aetate invenis)[5]; *προστίθημί τινί τι* (de rebus) 28_{2} (de verbis) 37_{18} (*πρ. τι πρός τι*: Ar. Plat., *πρ. τι εἴς τι*: Dem., *πρ. τι ἐπί τινι*: Soph., NTi libri de rebus *πρ. τι ἐπί τι*, de verbis *ἐπί τινι* habent)[6]; *ὑπεισδύομαί τινι* 45_{19} (*ὑ. τι* Phot.).

Modo dativum, modo praepositiones invenis apud haec verba: *ἀπειλέω τινί* 29_{27}. 37_{20}. 54_{27}; *ἀπειλέω κατά τινος* 34_{15}. Attici semper *ἀπ. τινί* dicunt, *ἀπ. κατά τινος* etiam apud Plutarchum et Philonem occurrit[7]. *διαλέγομαί τινι* 35_{11}; *δ. πρός τινα* 21_{31}. 41_{28}; eodem modo et superioris et posterioris aetatis scriptores variant[8]. *ἐμβακχεύω τινί* 20_{6}[9]; *ἐμβακχεύω ἔν τινι* 40_{23}. *ὁμιλέω τινί* 25_{8}; *ὁμ. πρός τινα* 21_{20}, quas structuras et Attici et recentiores auctores praebent[10]. *συζεύγνυμί τινι* 16_{21}. 39_{9}; *συζεύγνυμαι* (pass.) *μετά τινος* 54_{29}. Apud

---

1) IV 612.
2) Thumb p. 23; Debr. p. 109; Raderm. p. 121; S. III 56. 289.
3) Krebs p. 72.
4) K.-G. I 354_{1} et 355 A 1; Debr. § 172; Rad. p. 125.
5) K.-G. I 433 A 3; Debr. § 193_{4}.
6) Debr. § 202.
7) cf. Pass. s. v.
8) K.-G. I 431 A 1; Debr. § 193_{4}.
9) *ἐκβακχεύοντος αὐτῃ* M, *ἐκβακχεύοντος αὐτήν*, id quod apud Euripidem (Troad. 408) legitur, Jahn (20_{21}) et Brinkmann (p. 309) scribi volunt.
10) K.-G. I 431 A 1; Debr. § 193_{4}.

Aristotelem quoque (H. A. 6, 585 b 9) *σ.* (pass.) *μετά τινος* legis, Polybius (8, 62) autem *σ. πρός τινα* habet. His adde *λείπομαι*, cui verbo sicut apud Atticos modo genetivus — 26 21 —, modo dativus — 59 5 — additur[1]).

Sequuntur adiectiva cum dativo coniuncta: 40 26 *ἀδελφός τινι*, cui Attici saepius genetivum quam dativum adiungunt[2]); 47 7 *ὁμογάστριός τινι*; *ὁμ. τινος* apud Homerum (*Φ* 95) legitur; 62 11 *ὁμοήθης τινί*; 33 10 *ὁμόδοξός τινι*; 27 10. 28 23. 29 23. 39 22. 45 1 *ὅμοιός τινι*; *ὅμ. τινος* nonnunquam legitur in NTo[3]); 27 22 *παραπλήσιός τινι*, quod verbum in lingua Attica vel dativum vel genetivum habet[4]). E more Attico modo cum dativo modo cum genetivo coniunguntur vocabula *ἐναντίος* — *ἐ. τινί*: 21 6. 34 6. 43 7; *ἐ. τινός* 37 16 — et *ἴδιος* — *ἴδ. τινι*: 31 25; *ἴδ. τινος* 24 14. 62 20 —[5]). Huc denique pertinet *ὁ αὐτός τινι* 41 10. 14[6]).

Nonnulla inveni dativi pronominis *αὐτός* exempla praepositione *σύν* carentis, quam structuram apud eruditiores communis sermonis scriptores usitatam esse Schmid docet[7]): 22 16. 23 13. 46 8. 47 30: *αὐτῷ σώματι*; 41 22: *αὐτῷ σώματι καὶ γλώττῃ*.

Dativus auctoris, quamquam neque a Polybio neque a NTo alienus est, tamen pro Atticismo a Schmid habetur[8]). Ex Eustathii libro exempla enumero haec: 27 10 *τὰ δεδραμένα τοῖς φαρμακοῖς*; 28 30 *τοῖς μάγοις ἕκαστα περιεργίᾳ διαπράττεται*; 37 17 *τὰ τῷ Σαμουὴλ εἰρημένα*; 50 7 *τοῖς ἐκπονηθεῖσιν αὐτῷ σπουδάσμασιν*; sim. 35 6. 38 11. 51 15. 52 18.

Dativi instrumentalis plus septuaginta exempla numeravi, velut 17 5 *ἀέρα δέρων αἰωροκοπίαις* (cf. p. 44) *ὑποκένοις*; 18 2 *ἐξιλεώσασθαι συχνοτέρᾳ δεήσει καὶ καρτερᾷ ψυχολατρείᾳ*; alia exstant 19 21. 20 31. 32 25. 33 6 al.[9]).

Nec minus saepe dativus modi ab Atticistis quoque frequentatus reperitur[10]). Satis habeo exempla attulisse haec: 17 20 *ὁμοθύμῳ σπουδῇ*; 20 10. 21 1. 23 25. 34 22. 36 4. 43 32. 54 14 *ἀπάτῃ*; 24 26 *σιγῇ*; 26 13. 27 15. 28 21. 47 2. 48 19. 56 12 *τῷ δοκεῖν*; 51 10. 58 13 *ἀφοσιώσει*; 57 32 *λήθῃ*;

---

1) Krueg. § 48 15, 9.
2) K.-G. II 346 2.
3) Debr. § 182 4.
4) K.-G. II 352 5 et 412 sq.
5) K.-G. II 352 5 et 408 5.
6) cf. Debr. § 194 1.
7) IV 610.
8) Leipz. Stud. III 279. Solum quod Luc. 23 15 exstat exemplum huc pertinere Debrunner dicit § 191; S. IV 612.
9) de praepositione *ἐν* cum dativo coniuncta pro dativo instrument. cf. p. 35.
10) S. IV 616.

58 20 *προαιρέσει*; 62 9 *ὑποκρίσει*; 40 21 *οὐδενὶ κόσμῳ πρέποντι*[1]; 41 18 *ἀπαραλείπτῳ δὲ τάξεως ἀκολουθίᾳ* (sc. *ἔφησεν*).

Dativi causae commemoro haec exempla: 31 3 *ὑπεροψίας ἀνοίᾳ προλιπεῖν*; 37 15 *ἀπορίᾳ προγνώσεως οὐδὲν ἀληθὲς ἐξεῖπεν*; sim. 57 15. 46 28. 29. 57 10. 11. 29. *ἐπί* cum dativo pro dativo causali legitur 16 14 *μέμφομαι ἐπί τινι*.

Dativus limitationis (cf. p. 20) exstat: 17 15 *τοὺς οὕτω καλουμένους ὀνόματι „γνώστας"*; 29 30 *τοὺς ὀνόματι θεοὺς ἀνακικλησκομένους*; 57 10 *τὰς αὐτῷ*[2] *φύσει προσηκούσας*.

Contra consuetudinem Atticam dativus ponitur ad temporis spatium significandum: 25 20 *τοῦ τοσαύταις ἐτῶν περιόδοις ἐλαυνομένου*, a quo dicendi usu ne Atticistae quidem abhorrent[3].

Dativus locativus cum verbo *ἐπιδημέω* coniungitur — 46 10 —, quae structura ab Atticis aliena apud Philostratum, Lucianum, Origenem, in papyris occurrit[4].

Restat, ut afferam singulare dativi exemplum, quod legitur 17 1: *οὔτε γοῦν ἵππος ἀγωνιστὴς εἶναι κρίνεται δόκιμος, ἑαυτῷ* (solus) *τρέχων εὐσκελῶς*, quod iis simile est, quae inveniuntur Ioann. 19 17: *βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον*[5].

De genetivo.

Ac primum quidem nonnulla verba enumero, quibus et superioris et posterioris aetatis scriptores nonnunquam praepositiones addunt, Eustathius autem semper genetivum adiungit: 28 4. 44 29 *ἀπαλλάττομαι* (*ἀπ. τινος* et singulis locis *ἀπό, ἔκ τινος*: Attici; *ἀπ. τινος* et *ἀ. ἀπό τινος*: NTum)[6]; 40 25 *ἀφίσταμαί τινος*[7] (NTum *ἀφ. ἀπό τινος* plerumque habet; neque apud Polybium talia desunt[8]); 46 9 *ἐπιβαίνω τινός* (*ἐ. τινός, τινί*, praepp.: Attici et Polyb.; *ἐ. τινί, τί*, praepp.: NTum)[9]; 27 33 *ἐπιφροντίζω τινός*, quod verbum nisi apud Eustathium non occurrit, simplex autem *φροντίζω* apud Atticos cum praepositionibus nonnunquam

---

[1] *οὐδενὶ κόσμῳ* legitur apud Herod., Thuc., Plat. Polyb. al. (S. IV 59. 191); Eustathium amplificationis gratia participium addere moneo.

[2] *αὐτῇ* M, corr. Brinkmann p. 312.

[3] S. I 92. 236. II 41 sq. III 55 sq.

[4] cf. Pass. s. v.; S. I 393. IV 355; Borst p. 68; Preis. s. v.

[5] Raderm. p. 129 med; cf. E. Schwartz, Ind. Lect. Gott. 1905 p. 8 sq. et 1908 p. 22.

[6] K.-G. I 400 A 2; Pr.-Bauer s. v.

[7] Verba, quae exstant 33 28 — *ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ* —, omnia ex LXX deprompta sunt, quare post *σοῦ* signa ponenda esse censeo.

[8] Debr. § 180 2; Schweigh. s. v.

[9] K.-G. I 346 et 403 A 9 et 407 3; Schweigh. s. v.; Preusch.-Bauer s. v.

coniungitur [1]). 44 31 *ἐπιμέλομαί τινος* (*ἐ.* cum praepp. coni. nonnunquam apud Atticos [2]); 27 29 *καθαρίζομαί τινος* (*κ. ἀπό τινος*: NTum [3]); 37 5 *λαμβάνομαί τινος* (*λάμβάνω ἀπό τινος* et *λ. τι*: NTum [4]); 44 17 *στοχάζομαί τινος* i. e. respicio aliquid (*στ. πρός τι* Polyb.).

Modo genetivum modo praepositiones invenis apud verbum *ἀκούω*. Legis enim 34 7. 36 25. 38 18 *ἀκούω τινός*; 24 25 *ἀ. παρά τινος* (*ὁ δαιμονιζόμενος ἔγνω παρὰ δαιμονώσης ἀκούσας*); 25 2 *ἀ. ὑπό τινος* (*ἄλλως τε κἂν ὑπὸ δαιμονῶντος ἀκούοι προσώπου*). Talia exempla apud Atticos quoque exstant, sed *ἀκούω ὑπό τινος* in lingua Attica semper vim passivam habet [5]).

His denique cetera verba cum genetivo coniuncta adicio: 59 29 *ἀποδέω*; 40 18 *ἀπολαύω*; 30 20 *ἄρχω*; 28 6. 62 4 *ἀνίεμαι*; 49 5 *ἀφίεμαι*, 36 28. 37 10 *ἅπτομαι*; 18 1 *γυμνόομαι*; 19 10 *δεσπόζω*; 58 7. 8 *δέομαι*; 43 25 *ἐκκρούομαι*; 49 18. 53 23 *ἐξάπτομαι*; 33 27 *ἐπακούω* [6]); 46 28 *ἐπιλαμβάνομαι*; 44 28. 46 23. 53 8. 56 7 *ἔχομαι*; 19 14. 49 20 *καταψεύδομαι*; 29 32. 32 14 *προέχω*; 17 13. 37 24 *προίσταμαι*; 30 24 *χρήζω*; 20 18 *σφάλλομαι*.

Iam adiectiva enumero, quae genetivus sequitur: 38 6. 31. 55 11 *αἴτιος*; 20 16. 43 11. 49 9. 62 3 *ἀνάπλεως*; 24 30. 34 33. 50 33. 53 12 *ἄξιος*; 24 14 *ἴδιος* (cf. p. 22); 43 1 *μεστός*; 54 31 *ἐγερτικός*; eiusmodi adiectiva in *-ικός* desinentia, quae facultatem indicant, permulta inveniuntur apud Platonem; *ἐγερτικός* quoque ex libris eius depromptum est [7]).

Genetivus post adverbia loci legitur 39 28: *περαιτέρω που γῆς*; post adverbia modi cum *ἔχειν* coniuncta 16 28 *ὅπως ἔχει* [8]) *δόξης*; 16 11 *πῶς ἂν ἔχοιμι γνώμης*; talia ab A. Maio pro Atticismis habebantur, ut Schmid docet [9]).

Genetivus partitivus exstat: post pronomina: 17 3 *τις ἀθλητῶν*; 54 10 *τις ἀσεβῶν*; 41 12 *τίς δὲ τῶν ὄντων*; 44 25 *πᾶς ὁστισοῦν ἀνθρώπων*; post *οὐδείς*: 19 7 *τῶν ἐπιτυχόντων οὐδείς*; 30 5 *οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων*; 44 27 *οὐδεὶς δικαίων οὐδ' ἀδίκων*; 45 31 *οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἀνθρώπων*; post *ἕκαστος*: 24 32 *ἕκ. ἀνθρώπων*; post superlativum: 20 17 *ὦ κράτιστε ἀνδρῶν*. Genetivi partitivi adiectivis neutrius generis subiecti haec exempla observavi: 22 12 *ἐφ' ἕτερα τῶν παραδειγμάτων*;

---

1) K.-G. I 367 A 15.
2) K.-G. eodem loco.
3) Debr. § 180.
4) Marc. 12 2.
5) K.-G. I 360 A 9a; cf. Krueger § 52 3, A 2. 3.
6) Dativus, quem LXX libri habent, ab Eustathio repudiatur; legitur enim I Reg. 28 15: *οὐκ ἐπακήκοέ μοι*, apud Eustathium „*οὐκ ἐπακήκοέ*“ *σου* . . .
7) Rep. VIII 523 E; 524 A; cf. S. I 402.
8) corr. Brinkmann p. 308.
9) IV 76.

85_{23} *κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ*; 50_{29} *τὰ ὑπόκενα τῶν λόγων*, quae ratio dicendi ab Atticis non aliena apud elegantes posterioris aetatis scriptores usitata est[1]).

Vulgaris sermonis scriptores pro genetivo partitivo praepositiones *ἐκ, ἀπό, ἐν* non raro habent[2]). Eiusmodi exempla apud Eustathium leguntur haec: 30_{31} *εἴπερ ἄγγελοί τινες ἦσαν ἐκ τούτων*; 40_{17} *μεταδιδοὺς αὐτῷ ... ἐξ ὧν εἶχεν*; 45_{25} *μονώτατος ἐκ πάντων*[3]).

Genetivus relativus neutrius generis articulo instructus invenitur 19_{6}: *τὸ τῆς ἀξίας*; 32_{10} *τὰ τοῦ Χριστοῦ*. Talia ab Atticistis renovata esse Schmid docet[4]).

Genetivum comparationis invenis 27_{19}. 28_{15}. 29_{31}. 31_{4}. 47_{21}, pro quo genetivo vulgaris sermonis scriptores nonnunquam praepositiones *παρά, ἀπό, ὑπέρ* ponunt[5]). Huc spectant verba: 35_{28} *δοθήσεσθαι „τῷ πλησίον“ αὐτοῦ τῷ μᾶλλον ὑπὲρ αὐτὸν „ἀγαθῷ“*, quae ad LXX verba I Reg. 15_{29} — *δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ ἀγαθῷ ὑπέρ σε* — certe conformata sunt. *ἄλλος παρά* — 54_{3}. 61_{29} — a consuetudine Attica non abhorret[6]).

Genetivi absoluti, qui in posterioris aetatis sermone retinetur, satis multa sunt exempla, velut 18_{6}. 19_{14}. 20_{18}. 23_{30}. 28_{6} al.; ea omnia ad legem Atticam conformata sunt[7]).

Poetarum more genetivus cum adiectivo coniungitur 33_{24}: *σχέτλιε πάντων ἀνθρώπων*[8]).

Genetivum denique relationis eleganter ponit Eustathius 51_{25}: *ἔμφρων καὶ γνώμης ἄριστος*[9]).

De verbi genere.

Pro medio genere, quod posteriore aetate magis magisque evanescit, recentiores scriptores vel etiam Atticistae activum haud raro habent[10]). Eustathius quoque contra usum Atticum scribit 34_{11}. 42_{4} *ἐπιφράζω*; 35_{20} *ἡττάω*; 37_{2} *ὀψοποιέω*. Quae forma activa *ὀψοποιέω* ex eodem orationis exornandae studio ac *καθεσθῆναι* (cf. p. 16) fortasse exorta est; legis enim *ὀψοποιοῦσα δὲ καὶ πέττουσα*.

---

[1]) K.-G. I 338_{5^b}; S. I 88. II 39. IV 609.
[2]) Debr. § 165.
[3]) cf. K.-G. I 340 A 5.
[4]) IV 612.
[5]) Debr. § 185_{3}.
[6]) Krueg. § $68_{36,7}$.
[7]) Debr. § 423; Raderm. p. 208 sq.
[8]) K.-G. I 339.
[9]) Krueg. § $47_{26,9}$.
[10]) Debr. § 307 et 310; S. I 239. IV 73. 619.

Futurum medii neglectum non inveni; recte 22 14 βαδιοῦμαι scribit[1]. Contra consuetudinem Atticam pro activo medium ponit: 56 32 διακονέομαι[2], 57 4 ἐρανίζομαι. His adde locutionem ἐλπίδας ὑποτίθεται τοῖς ἀγγέλοις — 47 17 —, in qua Attici semper activum adhibent[3].

ἠρνήσατο — 57 28 — denique aoristi formam affero, quae poetici et recentioris aetatis sermonis propria est[4].

De modis enuntiatorum liberorum.

Hoc loco imprimis de optativo potentiali mihi dicendum est. Hic optativus cum ἄν coniunctus, qui quo magis in vulgari sermone rarescit, eo studiosius ab imitatoribus linguae Atticae frequentatur, ab Eustathio quoque persaepe ponitur[5]. Multae quidem sunt locutiones tritae velut φαίη τις ἄν, εἴποι τις ἄν — 23 19. 28. 24 7. 31. 26 11. 27 12. 9. 30 1 al. —, nec tamen desunt alia exempla, velut 18 22 πῶς ἂν εἴη φερέγγυος μάρτυς; 21 1 πῶς οὐκ ἂν εἴη γε σαφές; 25 17 οὐδεὶς γὰρ ἂν ὑπολάβοι; 28 1 οὐδεὶς γὰρ ἂν ἕλοιτο; sim. 21 16. 31 25. 33 12. 35 22. 37 31. 41 3. 44 27 al.

Sequuntur nonnullae sententiae, in quibus tempus futurum eandem vim atque optativus potentialis habet: 23 15 τοῦτό τις ἀνθυποφέρων ἐρεῖ σοι; 30 5 οὐδείς πω ... ὁριεῖται; 52 6 οὐδεὶς ἀμφιλέξει[6].

De enuntiatis secundariis.

a) De enuntiatis causalibus.

Ac primum quidem particulas, quibus enuntiata causalia inducuntur, litterarum ordine enumero: ἐπεί 26 9. 27 7. 58 3; ἐπειδάν 43 16, qua coniunctione hiatus evitatur; ἐπειδή 29 9. 39 7. 43 12. 60 9. 61 25; ἐπειδήπερ 51 11, quae ante vocalem exstat; ὁπηνίκα 24 21. 37 9. 61 6; ὅπου γε καί 31 11. Tritissimas coniunctiones ὅτι, διότι non inveniri moneo.

Neque omittam locutionem παρὰ τοῦτο i. e. propterea, quibus, quae in secundario causalis periodi indicantur, in principali recipiuntur, velut 26 9: ἐπεὶ τοίνυν οὐ διέστειλε τὸ γράμμα ..., παρὰ τοῦτο φαίη τις ἄν; sim. 27 9. 43 13. 19, quae ratio dicendi ex studio quodam sententiae amplificandae certe exorta est.

Tribus locis hiatus evitandi causa μηδέ pro οὐδέ ponitur: 24 21 ὁπηνίκα μηδὲ σκιᾶς εἶδεν μόριον; 26 18 ἐπεὶ μηδὲ θέμις; 27 7 ἐπεὶ οὖν

[1] cf. Debr. § 77. S. IV 589.
[2] Contra 24 31 διακονέω legis.
[3] Pass. s. v.; cf. S. I 94. 239. II 49 sq. IV 616.
[4] S. I 203. IV 603; Jahrb. f. kl. Philol. p. 461; Debr. § 78.
[5] S. I 97 sq. IV 622; cf. Raderm. p. 164 sq.
[6] cf. K.-G. I 235 A.

ἡ διηγηματικὴ μηδὲ δεῦρο. Eadem de causa et Atticistae et alii posterioris aetatis scriptores μή cum οὐ confundunt[1].

Optativus, qui exstat post ἐπειδάν, commemoratione dignus est: 43_{16} ἐπειδὰν ὑπερηφανίᾳ χρώμενος ἀμέτρῳ ... λέγοι, quem optativum an iure Brinkmann ab Eustathio abiudicaverit dubito[2], nam eiusmodi exempla satis multa apud recentiores scriptores eosque eruditos inveniuntur[3]. Quo accedit, quod Eustathius etiam post ὡς ἄν optativum habet (cf. infra).

Duobus locis τῷ cum infinitivo coniunctum causalis enuntiati locum tenet: 54_7 ἀποκριτέος ἐστί τῷ τὴν ἀθέμιτον εἰδωλατρείαν εἰσηγεῖσθαι; sim. 56_8. Hic usus ab Atticis non alienus nonnullis locis apud Polybium, haud paucis in papyris, semel in NTo invenitur[4].

b) De enuntiatis finalibus.

Omnia fere enuntiata finalia particula ἵνα instituuntur: 16_{19}. 17_7. 18_5. 21_{25}. 22_{11}. 23_7. 24_{12}. $25_{23.29}$. 26_{30}. 28_{22}. 30_6. 31_9 al.[5]. Contra consuetudinem Atticam post δέομαι ἵνα legis 40_1: ἐδεῖτο γάρ, ἵν' ἀφικόμενος ὁ Λάζαρος ..., [6] qua coniunctione, cum paucis verbis ante ἠξίου ὅπως scripserit, fortasse variandi studio adductus Eustathius utitur. E more Attico infinitivum habet post δέομαι 18_{13}. 27_{28}. 58_7. Bis enuntiatum finale inducitur vocula μή: 24_6 ἵνα ἡ ψυχὴ τοῦ προφήτου φορῇ, μή πῃ ἄρα ... διάγοι: sim. 34_{20}; ὅπως uno loco legi supra commemoravi, ὡς ἄν denique, quibus optativus subiungitur, invenis 16_{22}: ὡς ἂν μήτε τινὲς οἴοιντο, quae ratio dicendi a NTo aliena in Atticismis habenda est[7].

Modus optativus, cuius locum posteriore aetate saepe coniunctivus tenet[8], ab Eustathio nequaquam repudiatur. Legitur post tempora praeterita: 18_4 προσέταττεν „γυναῖκα" ζητήσειν „ἐγγαστρίμυθον", ἵνα ἀφίκοιτο; 23_6 ἐσχηματίζετο κατὰ τὴν ὥραν, ἵνα ἐπιφανὲν ἐξείποι; sim. 26_{28}. 31_7. 42_7. 54_2[9]; post tempora primaria 16_{19} ἵν' οὖν μὴ δόξαιμι...

---

1) S. IV 623. Raderm. p. 211. **Heiler p. 83.**

2) p. 311.

3) Raderm. p. 202 med. S. IV 620; cf. S. I 97 sq. IV 622.

4) K.-G. I 42 d. Mays. II 223 sq.; ep. ad Cor. 2, 15; cf. S. III 82. IV 618.

5) Beiträge zur gr. Synt. II 1 p. 132; II 2 p. 44; Leipz. Stud. III p. 291; Rad. p. 203; Mays. II 1 p. 261.

6) cf. K.-G. II 372 sq.; Debr. § 392 c; Trunk p. 55.

7) S. III 86. IV 88; cf. Trunk p. 55 sq., qui Basilium in litteris ad laicos homines dignitate atque auctoritate conspicuos hac structura usum esse commemorat.

8) Debr. § 65; S. III 83; Raderm. p. 170.

9) Optativum futuri in tribus exemplis — 26_{28}. 31_7. 54_2 — legi moneo, de quo optativo vide h. d. p. 31.

ἀγῶνα δικανικὸν εἰσάγειν, οὐκ ἀνοίκειον ἡγοῦμαι ... συζεῦξαι; sim. 24 11. 25 23. 44 7. 49 25[1]). Optativus cum *ἄν* coniunctus exstat: 25 30 *ἠξίου ... εὐχαῖς ἐπάγεσθαι πυρὸς ἐπιφοράν, ἵνα ... ἔκδηλος μὲν ἂν εἴη ...*, *καὶ πᾶσιν φανερὸν ἂν εἴη*; 28 22 ... *ἔδει* ... *εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ λέγειν* „*ὡσαύτως*“, *ἵνα μή τις ὑπολάβοιεν* (cf. h. d. p. 16) *ἄν*, in enuntiato autem finali, quod primario caret: 21 25 *ἵνα δὲ κατὰ τὸν ἁγιοφανῆ Παῦλον ἀποφθεγξάμενος εἴποιμ' ἄν*[2]). De voculis *ὡς ἄν* cum optativo coniunctis supra (p. 27) dixi.

Coniunctivus ponitur post tempora primaria: 17 6 *ἁρμόττει ... τοῖς ἐναντίοις ἀντιστατεῖν, ἵν' ἐξ ἑνὸς ὁποτέρου διαγινώσκηται τὸ προὔχον*; sim. 43 24. 56 33. 61 30; post tempora praeterita: 84 20 *οὐκ ἂν ἐπεζήτησε τὸ πταῖσμα, μή πῃ ἄρα διὰ τούτου τινὲς ... ἐξελκυσθῶσι*; 39 4 *ἠξίωσε τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας ἐμβάλλειν*[3]), *ἵνα πολέμου γένεσιν αὐτουργήσῃ καὶ διαφθείρῃ τὸν ἄδικον*; sim. 39 31. 40 1. 51 15. 54 12. Tatianum in omnibus, Origenem in plurimis sententiis finalibus coniunctivum adhibere moneo. Basilium quoque innumerabilibus locis post tempora primaria coniunctivo uti Trunk docet[4]).

In eodem verborum ambitu coniunctivum et optativum Eustathius artificiose variat 24 4: *φῆσαι ... ὅτι μεμένηκεν ἡ διπλοῖς ἐπὶ τοῦ τάφου ..., ἵνα ἡ ψυχὴ τοῦ προφήτου φορῇ, μή πῃ ἄρα γυμνὴ ... διάγοι*; 25 27: *ἠξίου μὲν ... τὴν ἑκατέρων ἀντεξετάζεσθαι τάξιν, ... ἵνα ... ἔκδηλος μὲν ἂν εἴη ..., ἐκ δὲ τούτου διαγινώσκηται τίς ἡ τοῦ κρείττονος ἐξουσία, καὶ πᾶσι φανερὸν ἂν εἴη γε τὸ ἄμεινον*[5]).

Uno loco exstat indicativus futuri, qui apud Atticos in eiusmodi sententiis rarissime occurrit[6]) 30 5: *ταῦτα μὲν οὐδεὶς ... ὁριεῖται ... ἵνα μὴ ... ψηφιεῖται*, quo in enuntiatio arto oratoria adductus Eustathius verbi formam *ψηφιεῖται* ad *ὁριεῖται* haud dubie accomodare vult (cf. h. d. p. 25). Adde 38 20 *ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παραλείψας ἐρῶ τὸ ζητούμενον*; 52 7 *ἵνα δὲ τὸ ὑπερβάλλον ἐρῶ προσθείς*, quibus per ellipsim sententia primaria deest. In sententia, quae exstat 21 25, optativus cum *ἄν* coniunctus futuri locum tenet.

Denique afferenda sunt, quae leguntur 22 11: — *ἵνα δὲ μὴ παρεκβὰς ἐφ' ἕτερα τῶν παραδειγμάτων* —, *ἐξ αὐτῶν ὧν ἔγραψεν ἐνταῦθα ποιήσομαι τὴν ἐρώτησιν*, quae sententia certe corrupta est. Desiderantur enim post *παραδειγμάτων* verba fere haec: *ἐξίστασθαι δόξω τῆς ζητήσεως*,

---

[1]) K.-G. II 382 sqq.; Beitr. z. gr. Synt. II 2 p. 101.

[2]) Sic enim verba coniungunt Jahn (28 19) et Brinkmann p. 309.

[3]) *ἐμβαλεῖν* coni. Brinkmann p. 310.

[4]) Heiler p. 67; Borst p. 63; Trunk p. 54; cf. K.-G. II 374 A 2; Raderm. p. 170; H. Diel, de enuntiatis finalibus apud Graec. rerum scriptores posterioris aetatis. diss. Monach. 1895, p. 20 sq.

[5]) K.-G. II 387 6.

[6]) K.-G. II 384 A 4.

πρῶτον μέν, quae Brinkmann inseri vult[1]), vel, si quae exciderunt ex ipsius Eustathii verbis suppleri vis, ἐκκρούεσθαι δόξω τοῦ ζητήματος, πρῶτον μέν (cf. 43 23).

Infinitivus cum praepositione coniunctus vim finalem habet 22 32: ὑπὲρ δὲ τοῦ πεῖσαι ὡς αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι; eiusmodi exempla saepe apud Polybium inveniuntur, qui quidem ὑπέρ praepositionem cum infinitivo coniunctam non habet; haec structura autem apud Iosephum, Plutarchum, Philostratum exstat[2]).

c) De enuntiatis consecutivis.

A particula ὥστε exempla instituuntur haec: 19 17: τοσοῦτον ἐξετράπη παρασυρείς, ὥστε οὐκ ἐρυθριᾷ ... περιτιθέναι; 28 24: οὐκοῦν ὡσαύτως ἠδύναντο τοὺς ἐναντίους ἀμύνασθαι τοῖς ἴσοις, ὥστε τοὺς ἀγῶνας ... ὑπάρχειν; 30 3: ὁ ... τοιαύτην ἀπονέμων ἐξουσίαν, ὥστε πνεύματα ... μεταπέμπεσθαι; 40 11: χάσματος ἰδέα διείργουσα ..., ὥστε μὴ δύνασθαι; 43 2: τοιαύτης ἐξουσίας ἐπίτασις (cf. h. d. p. 5 adn. 2), ὥστε ψυχὰς ... μεταπέμπεσθαι; 44 3: τοιαύτην ἔχει δαίμων ἐξουσίαν, ὥστε δικαίων ἀνακαλεῖσθαι ψυχάς; 45 9: οὕτω δὲ θεσπεσίᾳ κεκραταίωται δυνάμει ..., ὥστε καὶ ... ἔχειν; 51 29: „γαμβρὸς" ἀναδέδεικτο „τοῦ βασιλέως", ὥστε τούτῳ μὲν ... ἀναθεῖναι; 62 15: ἐξεδόθη δὲ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν, ὥστε πατεῖσθαι.

ὡς legitur in enuntiatis his: 21 12: τίς δὲ οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὡς ὑποκρίνεσθαι; 32 9: τοσοῦτον ἀμβλυωποῦσί τινες, ὡς οὐ δύνασθαι; cuius particulae in sermone Attico raro obviae apud eruditos posterioris aetatis scriptores satis multa sunt exempla, perpauca autem in papyris; exemplum, quod in NTo exstat, in dubium vocatur[3]). Eustathium ante vocales ὡς, ante consonantes una sententia excepta — 19 17 — ὥστε ponere ex enuntiatis, quae antecedunt, cognoscitur.

E vulgaris sermonis consuetudine sententia consecutiva instituitur particula finali 19 4: ποταπὴ καὶ ὁποία καὶ τίς ἡ κακοδαίμων ἐτύγχανεν αὕτη γραῦς, ἵνα ὑπόσχηται. Idem in NTo, apud Iosephum, Philostratum, Epictetum, Origenem invenis[4]).

Omnibus fere locis infinitivum legi moneo. In ea sententia, quae indicativum habet — 19 17 — particula ὥστε, quamquam verbum quod sequitur a vocali incipit, ὡς coniunctioni praefertur. Hac in re

---

[1]) p. 309.
[2]) Krebs. Praep. adv. I 49; Diel p. 52 sq.; S. IV 57; Debr. § 403.
[3]) K.-G. II 501 A; Krueg. § 63 3, 4; S. III 85. IV 87; Raderm. p. 197 init; Mays. II 1, 297 et adn. 1; Debr. § 391 1; cf. Pr.-Bauer s. v.
[4]) Debr. § 391 5; Jahrb. f. klass. Phil. Suppl. 20 p. 420; S. IV 87; Raderm. p. 191 sq. et p. 240 med.; Borst p. 62.

consuetudo Attica servatur, nam particula *ὡς* apud Atticos singulis tantum locis in talibus sententiis cum verbo finito coniungitur[1]).

d) De enuntiatis temporalibus.

Sententiae temporales a particulis incipiunt his: *ἐπεί*: 44_{5}; *ἐπειδή*: 17_{16}. 18_{32}. 19_{30}. 30_{7}. 37_{3}. 39_{26}. 40_{5}. 47_{28}. 60_{23}; *ὁπηνίκα*: 17_{12}. 25_{25}. 30_{20}. 35_{11}. 45_{13}. 46_{5}; *ὁπότε*: 35_{25}; *ὅτε*: 30_{29}; *ὡς*: 17_{20}. 18_{9}. 18_{27}. 19_{27}. $26_{2.31}$. 29_{6}. 30_{14}. 31_{18}. $32_{1.17}$ al. Ex quibus *ἐπεί* et *ἐπειδή* particulae vi temporali instructae posteriore aetate e communi usu excidisse videntur[2]), *ὁπότε* autem et *ὁπηνίκα*, qua voce sonanti Eustathius delectatur (cf. h. d. p. 26), singulis tantum locis reperiuntur[3]).

In enuntiato primario periodi temporalis adverbiis *αὖθις*, *αὐτίκα*, *αὐτόθι*, *πάλιν*, *τηνικαῦτα* et locutione *ἐν ταὐτῷ* cum molestia quadam Eustathius utitur, velut 18_{32}: *ἐπειδὴ δὲ . . . διεβεβαιώσατο . . ., αὖθις . . . ἀποκρίνεται . . . ἡ γυνή*; 17_{16}: *ἐπειδὴ δὲ . . . πρὸς τοῦ ἀλιτηρίου πικρῶς ἠλαύνετο δαίμονος, ᾤχετο πάλιν*; 19_{30}: *ἐπειδὴ δὲ . . . ὁ δυνάστης ἤρετο . . ., αὐτίκα πάλιν ἀνθυπήνεγκε*; sim. 31_{16}. 32_{1}. 43_{26}. 38_{22}. 30_{7}. 37_{3}. 40_{5}. 30_{28}. 18_{9}. 30_{14}. 32_{17}. 51_{19}. 45_{13}. 19_{27}. 60_{23}. Similem dicendi rationem in periodis causalibus nonnunquam inveniri supra p. 26 demonstravi.

e) De enuntiatis particulis *ὡς* et *ὅτι* institutis.

Haec sententiae crebriores sunt, quam quae hic enumerentur, facile autem qui nonnullas libri paginas perlegerit, videbit *ὡς* particulam ante vocalem — $18_{15.28}$. 19_{15}. 20_{5}. 20_{11}. $21_{1.8.18.23}$. 22_{32}, 23_{16} al. —, *ὅτι* ante consonantem — 16_{10}. 23_{33}. 24_{4}. 26_{17}. 28_{14}. 31_{6} al. — usurpari[4]). Sed invenis duo exempla[5]), in quibus *ὅτι* ante vocalem exstat: 21_{13} *ὡς ὑποκρίνεσθαι μὴ νοεῖν ὅτι αὗται*, ubi, cum paulo ante *ὡς* coniunctione consecutiva Eustathius usus sit, fortasse variandi causa *ὅτι* pro *ὡς* scribit; deinde 25_{8}, qua in sententia verba ex libro Origenis deprompta particula *ὅτι* instituuntur — *εἶτα λέγεις ὅτι „οὐδεὶς ἔγνω τὸ μὴ ὄν“* —; talia verba aliunde allata particula *ὅτι* induci solent[6]), quam consuetudinem ceteris locis — 35_{24}. 41_{19}. 45_{21}. $53_{.15}$. 57_{13}. 60_{16} — uno excepto — 21_{18} — Eustathius sequitur.

---

[1]) K.-G. II 501 A.

[2]) Raderm. p. 201; Debr. § 455[1].

[3]) Raderm. p. 207 med.; Debr. § 455 1.

[4]) cf. Kallenberg, Rh. Mus. 1913, p. 467; Leipz. Stud. III p. 244.

[5]) Exemplum quod 24_{24} exstat — *εἶτα ὅτι* — hic non afferendum est, nam hiatus post *εἶτα*, qui elisione litterae *α* facile tollitur, nihil offensionis habet (cf. h. d. p. 77).

[6]) Krueger § 65 1 A 2.

Particulam *διότι* (a Polybio biatus evitandi causa adhibitam, ab Aristide spretam) non inveni[1].

E vulgaris sermonis consuetudine particula *ἵνα* post verbum cognoscendi ponitur 48_{1}: *ὑποκρίνεται μὴ νοεῖν, ἵνα δυσδαίμονα παρασκευάσῃ μαντείαν*[2]).

De modis denique nonnulla dicenda sunt. Nonnunquam optativum invenis. Optativus potentialis exstat 18_{28}. 28_{30}. 60_{8}; optativus obliquus 29_{15}: *πεῖσαι . . . ἐθέλων ὡς αὐτὸς εἴη θεός*; 43_{28}: *ὅτι φάσκουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις ὡς εἴη φρικῶδες*; 51_{13}: *πιθανολογῶν ἀνθυπέφερεν ὡς οὐ χρεὼν εἴη*; 51_{19}: *ὡς οὖν ἐδόκει προλέγειν ὅτι διαρραγήσοιτο*, Optativus futuri, qui exstat 51_{19}, in vulgari posterioris aetatis sermone plane deest. Neque multa sunt apud litteratos scriptores exempla. Apud Eustathium autem etiam in enuntiatis finalibus talia inveniri supra (p. 27) commemoravi[3]).

f) De secundariis interrogativis indirectis.

In pronominibus interrogativis eligendis hiatus evitandi ratione Eustathius ducitur, id quod qui enuntiata inspexerit facile intelleget. *τίς* enim vel *τί* legitur 58_{4}: *εἰπάτω τίς ὁ ταύτην ἀναγαγών*; cf. 26_{1}. $_{23}$. 34_{10}. 35_{29}. 48_{7}; *πῶς* invenis 24_{20}: *εἰπὲ τοίνυν, . . . πῶς ἔγνω Σαούλ*; sim. 25_{9}. 32_{16}; *ὅπως* 51_{23}: *ἀλλ' ἔμοιγε θαυμάζειν ἔπεισιν ὅπως οὗτος . . .*; *ποταπός* occurrit 33_{9}: *εἰπάτω . . . ὁ τῷ τοιῷδε συνιστάμενος ὅρῳ, ποταπῇ δυνάμενως ἀρετῇ*; cf. 58_{22}; *ὁποῖος* 23_{29}: *ἀλλὰ παρ' ἑτέρου βούλεται μαθεῖν ὁποῖός ἐστιν*; sim. 25_{13}. 34_{10}. 50_{22}. 58_{27}. Idem observatur in particulis *εἰ* vel *πότερον* adhibendis: 36_{20}: *ζητητέον δὲ πότερον ἀληθῆ προὔλεγεν ὡς ᾤετο, καὶ πότερον ἀπὸ στόχου . . . ἀπήγγελλεν, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἰ προεγνωκέναι . . .*; sim. 44_{2}[4]). Non omittam, quae leguntur 47_{25}: *δεικνύτω τρανῶς ὁ τῷ τοιούτῳ συνιστάμενος ὅρῳ πόθεν λαβὼν . . . ἔφησεν*, qua in interrogatione adverbium *πόθεν* cum participio coniunctum eleganter usurpans Eustathius vim atque impetum orationi attribuit.

Optativus potentialis legitur 16_{10}: *ὅτι σαφῶς ἀκριβῶσαι βούλῃ πῶς ἂν ἔχοιμι γνώμης*; optativum obliquum a NTo in eiusmodi

---

[1]) Leipz. Stud. III p. 243; S. II 95; cf. Mhs. p. 211_{37}; K.-G. II 356 sq. A; Kallenberg l. c. p. 467.

[2]) Debr. § 388; cf. Jahrb. f. klass. Philol. Suppl. 20 p. 430.

[3]) de qua re vide V. Neukamm p. 54 sq.

[4]) His adde quae exstant 20_{13}: *Εἰ δὲ δεῖ πιστεύειν ἢ τῷ δαιμονιζομένῳ Σαούλ ὡς ἀληθῆ γνώσεως ἠκριβωκότι κατάληψιν ἢ δαίμονι καυχωμένῳ καὶ ψυχὰς ὑπισχνουμένῳ δικαίων ἐξ ᾅδου μεταπέμπεσθαι, κρίνωμεν παρ' ἑαυτοῖς. ὅσης ἂν εἴη γε δυσφημίας ἀνάπλεα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα νοεῖν, ὦ κράτιστε ἀνδρῶν Εὐτρόπιε.* Sic enim interpungendum esse censet Schoene.

sententiis plane alienum invenis 26 23: *ἐμήνυσεν τί δέοι περὶ τῶν ἐκφρόνων δοξάζειν τοὺς ἔμφρονας*[1]).

g) De enuntiatis condicionalibus.

Enuntiata condicionalia realia et irrealia nihil insoliti habent.

Potentialis periodus plena, quae in NTo nusquam, apud Polybium rarissisime occurrit[2]), semel in Eustathii libro legitur 59 2: *οὐ γὰρ ἂν ἔτι νομίζοιτο μῦθος, εἰ γεγονὼς εἴη κατὰ ἀλήθειαν*. Apodosis ex iis, quae antecedunt, supplenda est 25 6: *πόσῳ δὴ μᾶλλον* (sc. *ταῦτα ἂν εἴποι*), *εἰ περὶ γυναικὸς ἐκδιηγοῖτό τις ἔκφρονος*; 53 23: *οὐδὲ ἀνασχετέον* (sc. *ἂν εἴη*), *εἰ λέγοι τις*; indicativum futuri invenis in apodosi 26 25: *τὰ τοιαῦτα μὲν εἰ παραφέροιμι μαρτύρια, τάχα ἴσως ὁ χρόνος ἐπιλείψει λέγοντας*, cui quidem futuro cum verbis *τάχα ἴσως* coniuncto eadem vis inest atque optativo cum *ἂν* copulato. Imperativus reperitur in apodosi 35 17: *εἰ δέ τις ἀκριβῶσαι βούλοιτο τὸ σαφές, ἐπανίτω*; indicativus denique in apodosi, optativus in protasi exstat 30 1: *εἰ δὲ ταῦτα τις ἀποδώσειεν ἀναντιρρήτῳ δυνάμει, συνίστησιν ὡς*, qua in sententia dubiae condicioni certa consecutio opponitur[3]).

Formam temporalem habemus 24 32: *ἕκαστος γοῦν ἀνθρώπων ... οἴεται καὶ νομίζει τὸ σαφὲς οὐκ εἰδώς, ἄλλως τε κἂν ὑπὸ δαιμονῶντος ἀκούοι προσώπου*, quo in enuntiato, si quidem Monacensi fidem habemus, *ἐάν* cum optativo coniungitur. Hunc usum, quem inter posteriores scriptores ipsi quoque Atticistae sequuntur, Eustathio abiudicandum non esse censeo[4]).

Quater apodosis per ellipsim omittitur: 19 5: *εἴ γε δεῖ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερθεμένους εἰπεῖν*; 21 17: *εἴ γε δεῖ φιλαλήθως εἰπεῖν*; 52 3: *εἴ γε δεῖ λέγειν ἐξ ὑπερβολῆς*; 52 7: *εἰ καὶ μήπω αὐτὰ καθειστήκει σαφῆ*[5]).

Multa sunt enuntiata, quorum apodosis interrogationis formam habet, velut 20 32: *εἰ δὲ δὴ καὶ δικαίους ἀνάγειν ἐξ ᾅδου τούτων*[6]) *ὁριεῖταί τις ἀμελλητί, πῶς οὐκ ἂν εἴη γε σαφὲς ὡς*; sim. 22 20. 24. 23 1. 20. 28. 33. 25 8. 27 23 al. Qua dicendi ratione vis ac vehementia orationis augetur.

---

[1]) Debr. § 368. Coniunctivum, qui exstat 16 25 sq., in indicativum mutandum esse censet Brinkmann p. 308.

[2]) Debr. § 385 2. Reik, Der Optativ bei Polybius u. Philo v. Alexandrien, Leipzig 1907, p. 88.

[3]) K.-G. II 478 b.

[4]) S. IV 90; cf. Berl. Philol. Wochenschr. 1894 p. 292; Trunk p. 57; Brinkm. p. 309.

[5]) Monac.: *μὴ τοιαῦτα*; *εἰ δὲ μὴ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα* speciose prop. Brinkmann p. 312.

[6]) corr. Brinkmann p. 309.

Haud raro vocula *ἄρα* apodosi inseritur, velut 20 26: *εἰ μὲν οὖν ἀληθεῖς οἱ τοῦ κυρίου τυγχάνουσι λόγοι, εἰωθότως ἄρα ὁ δαίμων*; sim. 22 18. 23 28 [1]). 28 28. 39 1. 52 26, 27. Qua cum consuetudine ea conferre licet, quae de periodis et causalibus et temporalibus supra dixi (cf. h. d. p. 26 et 30).

h) De secundariis concessivis.

Pauca addenda sunt de enuntiatis concessivis, quae instituuntur voculis *εἰ καί* — 38 4. 44 25. 45 4. 53 11 — vel *κἄν* — 54 7. 58 29 — [2]). E more Attico coniunctivus ponitur post *κἄν* 54 7: *εἰ δ' ὁ προφήτης ἐκεῖνος ... ἀποκριτέος ἐστὶ ..., κἂν ἡ τοῦ σημείου δύναμις ἐνεργοῦσα προτρέχῃ*; 58 29: *Κἂν τὰ μάλιστα δὲ δεισιδαιμονίαν πυρέττων Ἑλληνικὴν μαντείαν εἰσηγῆται ..., ἀλλ' ὅμως.*

Saepe participium vel genetivus absolutus sensum concessivum habet, iis frequenter vocabulum *καίτοι* adicitur: 30 24: *καίτοι χρήζων αὐτοῦ καὶ προφανῶς ὑποκείμενος οἷα καθηγεμόνι λαοῦ*; sim. 39 22. 40 22. 41 11. 48 4. 20 18. 35 9. 49 26. 58 25. Talia in lingua Attica non inveniuntur [3]), neque usitata sunt in NTo neque in papyris. Atticistae autem multa eiusmodi exempla habent; ea e vulgari in eruditiorem sermonem manavisse Schmid putat [4]).

De infinitivo.

Infinitivi absoluti qu. v. exempla haec affero: 17 25. 41 16 *τὸ σύμπαν (ξύμπαν) εἰπεῖν*; 46 21 *συλλήβδην εἰπεῖν*; 50 9 *ὡς ἔπος εἰπεῖν*. Hunc dicendi usum, qui uno loco in NTo occurrit, apud Atticistas autem aliosque elegantiores communis sermonis auctores saepe legitur, in Atticismis habendum esse Moeris docet [5]).

De infinitivo cum articulo vel praepositione atque articulo coniuncto supra dixi (cf. h. d. p. 27 et 29).

---

[1]) qua in sententia *ἄν* voculam ab E. Klostermann uncis inclusam in *ἄρα* Brinkmann mutavit p. 309.

[2]) Sententiam concessivam, quae exstat 44 31 — *κἂν οὐ πάνυ δικαίου τινὲς ἐπεμελήσαντο βίου*, quam Klostermann, cui hiatus fortasse offensioni erat, pro librorum scriptura *καὶ οὐ πάνυ κτλ.* in textum recepit, non admitto. Hiatus enim post *καί* offensionem non habere infra demonstrabo. Quo accedit, quod indicativus *ἐπεμελήσαντο* post coniunctionem *κἄν* ab imitatoribus Atticorum spretus (S. IV 612) cum eleganti Eustathii oratione nequaquam convenit.

[3]) Unum antiquioris aetatis exemplum legitur apud Simonidem, cf. Plat. Protag. 339 C.

[4]) Debr. § 450 3; S. I 160. 365. II 219. III 243. IV 361. 620.

[5]) ep. ad Hebr. 7, 9; cf. Raderm. p. 179; S. II 56. 79. IV 81. 618; Trunk p. 63; Moer. p. 210.

Infinitivus cum articulo dativi coniunctus notionem adverbialem habet in τῷ δοκεῖν i. e. specie, quae locutio, quam Eustathius in deliciis habere videtur — legitur enim 26_{13}. 27_{16}. 28_{21}. 47_{2}. 48_{19}. 56_{12} —, ex libro Platonis qui est de re publica deprompta est[1]). Unum eiusmodi exemplum e Basilio affert Trunk[2]).

De praepositionibus.

Praepositio ὡς, quae neque in NTo neque in papyris occurrit, saepe autem apud elegantiores communis sermonis scriptores invenitur, elegantia Attica esse existimabatur[3]). Apud Eustathium semel legitur: 58_{9} ἀφικνούμενος ὡς αὐτήν.

Praepositio εἰς (ἐς), quae 68 ies exstat, plerumque movendi notionem habet, velut 17_{23}. $18_{16. 18. 25}$. 26_{29} al., nonnullis locis ad id quod efficiendum est pertinet, velut 18_{32} παγιδεύεσθαι ... „τὴν ψυχὴν“ ἔφασκεν εἰς θάνατον; cf. 20_{10} al. Adverbium per εἰς formatum legitur 59_{14} ἐς τὰ μάλιστα. Commemoratione dignum est exemplum, quod exstat 26_{30}: ἵνα εἰς ὄψιν ἀμείψασα τὸ σχῆμα ... καταπλήξοι ... τοὺς Αἰγυπτίους, qua in sententia, si quis quod codices habent servare vult, εἰς ὄψιν pro ἐν ὄψει hiatus evitandi causa Eustathium scripsisse necesse est intellegat. Sed fortasse εἰς ὄψιν in εἰς ὄφιν mutare praestat. εἰς pro ἐν legitur 37_{5}: εἰς ἄλλας ἀφίκετο νυκτερίους ὥρας i. e. aliis advenit nocturnis horis, quo loco verbo ἀφικνέομαι, cui movendi vis inest, fortasse adductus Eustathius εἰς pro ἐν utitur[4]). 62_{14}: ἐγένετο μὲν εἰς τὸ „καταπαίζεσθαι“ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ubi verbum qu. d. praedicativum locutione ἐγένετο εἰς satis moleste circumscribitur. His similia sunt, quae Debrunner et Radermacher afferunt, in quibus quidem exemplis substantivum praedicativum praepositione circumscribitur, velut apud Matthaeum 21_{42}: ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Talia ex LXX libris in linguam Graecam irrepsisse Debrunner censet[5]).

Praepositio ἅμα ab inferioris aetatis scriptoribus frequentata ter legitur apud Eustathium: 18_{10} ἅμα δυοῖν ἀνδράσι; sim. 37_{14}. 41_{10}, σύν autem, quam Atticistae praeferunt, non exstat[6]); de μετά cf. p. 36.

---

[1]) II 361 B et 362 A.

[2]) p. 56.

[3]) Roßberg, De praepositionum Graecarum in chartis Ptolemaeorum aetatis Aegyptis usu. Jena 1909, p. 18; Krebs, Praepsadv. II p. 61 sq.; Raderm. p. 138 sq.

[4]) cf. K.-G. I 543 B.

[5]) Debr. § 145; cf. § 205 et 207; Raderm. p. 20 sq.

[6]) Krebs, Praepadv. II p. 44 sqq.; Tycho Mommsen, Beiträge zur Lehre von den griech. Praepos. Berlin 1895, p. 4; S. IV 625. In Eustathii libro qui est de anima unum praepositionis σύν exemplum inveni: σάρκα μὲν ἅπασαν σὺν ὀστέοις ἔχειν (PG 18 p. 689 A).

Praepositio ἐν — 52 ies — nonnullis locis cum verbis movendi coniungitur. Talia apud epicos saepe inveniuntur, in soluta autem oratione nisi post perfectum et plusquamperfectum non occurrunt[1]). Eustathius perfecto, aoristo, praesenti temporibus ἐν pro εἰς subiungit. Legis enim 44 17 ἐν τοῖς κατωτάτω … ἀφῖχθαι; 44 28 ἐν ᾅδου κατελθὼν ἄνω καθέστηκεν; 50 18 ὁ βληθεὶς ἐν τῷ καμίνῳ; 24 27 ἐν μέσῳ παραφέρεις τὸν ἔλεγχον. Eiusmodi exempla inde ab imperatorum gentis Antoninae aetate in eruditiore sermone occurrere Usener docet[2]).

Pro dativo instrumentali posita est ἐν c. dat. 57 9: μηδὲν ἐν μηδενὶ τῷ ζητήματι διαφέρουσιν, quae locutio magis poetarum quam solutae orationis scriptorum propria est[3]); 32 10: ἐν τῇ θείῳ ὀνόματι, quam dicendi rationem in LXX et NTi libris invenis[4]).

Restat, ut locutiones adverbiales per ἐν formatas enumerem: 17 6. 29 7 ἐν πρώτοις, quae dictio solemnior est quam τὸ πρῶτον — 33 24 — vel πρῶτον — 25 14. 30 15 al. —; 29 13. 45 14. 46 26. 52 15 ἐν ταὐτῷ i. e. eodem tempore; 49 29 ἐν τῷ μεταξύ; 35 10 ἐν μέρει.

πρό, quae posteriore aetate rarescit, duobus locis — 36 8. 45 20 — occurrit, ubi, ut in plurimis exemplis NTi, ad tempus pertinet[5]).

ἀπό, quae a recentioribus auctoribus frequentatur[6]), exstat 25 23: ἀφ' ἑτέρου τὰ ὅμοια συστήσαιμι παραδείγματος; 39 8. 53 20: ἀφ' ἑαυτοῦ; 50 2: ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχειν, quo loco praepositio ἀπό cum infinitivo coniuncta pro enuntiato causali ponitur[7]); 36 21: ἀπὸ στόχου καὶ συγκυρίας.

ἀντί, quae praepositio apud κοινῆς scriptores rarescit, 8 ies ab Eustathio adhibetur: 18 1. 28 2. 8. 29 26. 39 4. 48 31. 49 9. 50 18. Infinitivo cum articulo copulato adiungitur 18 1. 28 2. 8. 48 31. 49 9. 50 18[8]).

ἐκ — 77 ies — saepe vim localem habet, velut 19 5. 11. 32 12. 47 25 al.; neque raro ad originem spectat, velut 26 18: ὅμοιον ἐξ ἀμφοῖν ἀνάγει τὸν νοῦν; 62 6: καταπλήττει τοῖς δείμασι τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ὄψεων; sim. 27 14. 28 22. 61 21 al. Tritissimae sunt locutiones velut 52 28: ἐκ τῶν ἁγίων … γραφῶν ὁμιλεῖν; cf. 25 29. 50 13. 50 25. Ad auctorem pertinet praepositio ἐκ 43 5: διαπεπρᾶχθαι τὸ γράμμα ἐξ ἰδίου προσώπου, cuius loco 39 8. 53 20 ἀφ' ἑαυτοῦ elegantius dicitur; ad causam

---

[1]) K.-G. I 540 sqq.
[2]) p. 129.
[3]) K.-G. I 436 A 7; cf. Usener p. 124.
[4]) Debr. § 206.
[5]) Raderm. p. 143; Debr. § 213.
[6]) Raderm. p. 139 init.
[7]) de verbis, quae exstant 33 26 — ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπό σου —, vide p. 27 adn. 7.
[8]) cf. Krebs p. 33; Debr. § 208; Raderm. p. 138 med. et 143 sq.; Roßberg p. 18.

tendit 36_{25}: ἐκ τῆς ἄγαν ἀθυμίας, ad tempus 34_{17}: ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων[1], 84_{19}: ἐκ μειρακίου. Ter legitur pro genetivo partitivo: 31_{1}. 45_{25}. 40_{17} (cf. h. d. p. 25). Iam locutiones adverbiales per ἐκ formatas enumero: 54_{14} ἐξ ἅπαντος, quae antiquiore aetate poetarum propria usitatissima est apud Polybium[2]; ἐκ τῶν ἐναντίων — 23_{21}. 24_{18}. 30_{26}. 37_{13}. 48_{15}. 55_{24} — apud Polybium et in papyris obvia, cuius loco Attici ἐκ τοῦ ἐναντίου vel ἐξ ἀντίας habent[3]. Restat ἐκ τούτου i. e. οὕτως — 22_{1}. 81_{9} —, qua locutione ea, quae in protasi dicta sunt, in apodosi recipiuntur (cf. h. d. p. 33).

ἀνά apud Eustathium non habes[4], nisi Aug. Brinkmannum secutus pro κρᾶσιν ἔχων ἀνάλογον — 22_{20} — κρ. ἔχων ἀνὰ λόγον legis[5].

ὑπέρ cum genetivo coniuncta „pro“ significans legitur 22_{32}. 33_{27}. 41_{16}. 49_{4}; semel accusativum habet: 35_{58} ὁ μᾶλλον ὑπὲρ αὐτὸν ἀγαθός, quae verba ad LXX virorum verba conformata esse supra dixi (p. 25). Praepositiones ὑπέρ et περί Eustathius non confundit[6].

Praepositione μετά communio quaedam cum personis denotatur 89_{20}. $40_{14.\,15.\,27.\,30}$. Uno loco sequitur verbum cum σύν praepositione compositum: 54_{29} συνέζευκται μετά τινος; modum et rationem indicat 24_{4}: μεθ' ὑποκρίσεως; 32_{4}: μετὰ εἰρωνείας; 40_{6}: μεθ' ἱκετείας; 41_{20}: μετὰ εὐλαβείας.

μετὰ cum acc. coni. ubique spectat ad tempus, velut μετὰ τοῦτο 17_{26}. 36_{27}. 42_{15}; μ. ταῦτα 17_{31}. 35_{10}. 36_{17}; μετ' οὐ πολὺ 35_{31}; μετ' ὀλίγα 49_{23}. 56_{2}.

Praepositio κατά posteriore aetate usitatissima est et frequentissime cum accusativo, raro cum genetivo coniungitur a Polybio, in NTo, a Tatiano, ab aliis posterioris aetatis scriptoribus[7]. Eustathius, qui 35 ies κατά praepositione utitur, 16 ies genetivum, 19 ies accusativum ei subiungit. Ubi cum genetivo coniungitur, plerumque 'adversum' vel 'in' significat, velut 28_{11}. 31_{16}. $34_{1.\,16}$. $49_{16.\,27}$ al. Commemoratione digna sunt, quae exstant 32_{8}: κατ' αὐτοῦ τοιαύτην ἔχων[8] ἐξουσίαν, qua dicendi ratione Diodorus quoque utitur, Attici autem ἐξ τινός vel περί τινος scribere solent[9]. His adde 47_{28}: τρόπαιον ἵδρυσε

---

[1] Eandem locutionem in Anth. Pal. (V 129_{2}) invenis.
[2] S. I 167; Krebs p. 64 sq.
[3] Pass. s. v.; Preisigke s. v.
[4] cf. Raderm. p. 138; Debr. § 204; Krebs p. 33 sq.
[5] Brinkmann p. 309; cf. Plat. Phaed. 110 D al.
[6] cf. Krebs p. 44; S. III 290. IV 401.
[7] Raderm. p. 139 extr. et p. 128 sqq.; Krebs p. 6; Debr. § 223; Heiler p. 42; W. Fritz, Die Briefe des Bischofs Synesius v. Kyrene, Leipzig 1898; p. 151; Neukamm l. c. p. 65.
[8] corr. Brinkmann p. 310.
[9] cf. Pass. v. v. ἐξουσία.

κατὰ τοῦ πολεμίου[1]); 61 10: τὸ πρᾶγμα καθ' οὗ τέτακται (sc. τοὔνομα); sim. 61 19.

κατά c. acc. coni. semel ad locum — 27 29: τὰ κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον ὕδατα —, ter ad tempus — 35 23: κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, sim. 23 6. 23 8 — spectat, significationem 'secundum' habet 21 23. 22 27. 26 12. 57 1. Notio distributiva inest locutioni τῷ κατ' ἄνδρα παραινῶν 44 11. Denique affero 59 2: κατὰ ἀλήθειαν; 24 12. 26 20. 30 12: κατὰ ἔννοιαν; 59 10: καθ' ὁμοιότητα; 17 12: κατὰ τὸ ἐφικτόν; 26 23: κατὰ ἀποσιώπησιν; 39 12: κατὰ μίμησιν; 16 20: κατ' ἐμαυτόν; 37 28: ὅσα προσέθηκεν ἴδια καθ' ἑαυτά.

Praepositio διά c. gen. coniuncta — 44 ies — plurimis locis pertinet ad rem vel personam, qua aliquid fit vel efficitur, velut 33 13: διὰ τῶνδε ... ἔστιν ἰδεῖν; talia, pro quibus ἐκ τ. ἔ. ἰδ. plerumque leguntur, apud Polybium quoque occurrunt[2]). Ad locum spectat 44 13: ὀλίγα ἄττα διὰ μέσου τάττων, ad modum 58 31 δι' ὀλίγων i. e. breviter.

διά c. acc. coni. ubique habet vim causalem, velut 17 28. 24 1. 35 8 al.

ἀμφί, quae in vulgari sermone plane deest, ab Atticistis autem artificiose renovatur, legitur 26 29: τοῖς ἀμφὶ Μωσέα καὶ 'Ααρών, sim. 32 22. 37 4[3]).

Praepositio ὑπό c. gen. coni. 17 ies post verba passiva legitur, velut 18 15. 21 21. 25 2 al.; ubique ad personam spectat. Semel verbo ἀκούω adiungitur — 25 2 —, de qua dicendi ratione vide p. 24.

ὑπό c. acc. coni. exstat 42 3: ὑπὸ τὴν τοῦ δαίμονος ἐξουσίαν; sim. 47 18, cuius loco Attici plerumque ὑπό τινι habent[4]).

Praepositionem παρά c. gen. coniunctam invenis post verba μανθάνω — 23 29 — et ἀκούω — 24 25 —.

παρά c. dat. coni. 20 16: κρίνωμεν παρ' ἑαυτοῖς; 42 8: ὑπονοεῖται λέγειν ἐνίοτε παρά τισιν; 50 28: πολλοὶ... παρ' Ἕλλησιν Πέτροι καὶ Παῦλοι; sim. 51 25. Semel verbo passivo adiungitur: 20 29 ὁ παρὰ σοὶ δογματιζόμενος ὅρος[5]).

παρά c. acc. coni. 'contra' significat 24 15: παρὰ τὰ ὄντα; 31 31: παρὰ τὸ δέον; 33 15: παρὰ βούλησιν: 37 11: παρὰ τὸ γεγονός; pro κατὰ c. acc. coni. legitur 58 24: ἐγγαστρίμυθος ἑρμηνεύεται παρὰ τὸ μῦθον ἐν γαστρὶ πεπλασμένον ἐμφαίνειν, sim. 59 1; post ἄλλος exstat 54 3. 61 20; vim causalem habet in locutione παρὰ τοῦτο i. e. propterea: 26 11.

---

[1]) cf. Krueg. § 47 7, 3.
[2]) Krebs p. 68.
[3]) Debr. § 203; Raderm. p. 138; S. IV 443. 624.
[4]) cf. Pass. s. v.
[5]) cf. Krebs p. 53.

27_{9}. $43_{13. 19}$. 53_{22}[1]). Denique addo *παρ' οὐδὲν ἡγήσατο* — 31_{27} —, quam loeutionem poeticam esse Schmid censet[2]).

περί c. gen. coni. additur verbis dicendi vel sentiendi 20_{19}. 21_{10}. $25_{5. 7}$, al. His adde 46_{1}: *μάρτυς περί*; 52_{21}: *τὰ γραφαῖς ἀνακείμενα π.*; 57_{1}: *νόμος ... ἔκκειται περί.*

περί c. acc. coni. translate ponitur 16_{10}: *τεθαύμακα περί*; 28_{25}: *νεάζοντα περί*; post adiectivum 18_{29}: *τοῖς περὶ ταῦτα δεινοῖς.*

πρός c. gen. coni., quae structura posteriore aetate rarescit[3]), invenitur in exclamatione *πρός θεοῦ* — 22_{14} — et post verba passiva — 17_{17}. 18_{32}. 32_{13}. 37_{25}. 62_{14} —, quibus locis *πρός* praepositione pro *ὑπό* usurpata hiatus evitatur (cf. h. d. p. 75 sq.).

πρός c. dat. coni., quae in vulgari sermone plerumque localem vim habet[4]), apud Eustathium additionis sensum ubique continet, velut *πρὸς τοῖς ἄλλοις* 43_{28}. 48_{8}. 56_{7} al. Ter ad numeralia composita conformanda adhibetur: 25_{27}. 40_{24}. 49_{29} (cf. h. d. p. 13 sq.).

πρός c. acc. coni. post verba movendi occurrit $18_{5. 10}$. 37_{13}. 40_{1}, post verba loquendi 21_{19}. 21_{30}. 41_{28}. His adiungo locutiones satis verbosas: *ἀνθυπήνεγκε πρὸς ἔπος* 20_{1}; *ἀ. πρὸς τὴν ἐρώτησιν* 30_{9}; sim. 38_{25}. 40_{5}. 50_{20}. 51_{13} (cf. h. d. p. 76). Rem designat ad quam aliquid tendit 61_{4}: *διεγείρει τὸ φρόνημα πρὸς εὐγλωττίαν*; sim. 25_{4}. 37_{27}. 58_{34}. Duo adverbia per *πρός* formata afferenda sunt: 52_{8} *πρὸς σύγκρισιν*; 62_{4} *πρὸς ὀλίγον.*

Praepositioni *πρός* vis adverbii 'praeterea' inest 22_{5}: *πρὸς ἐπὶ τούτοις*; sim. 35_{27}. 36_{22}. 42_{21}. 43_{23}. 51_{10}. 52_{32}, quam locutionem apud Platonem saepe invenis[5]).

ἐπί c. gen. coni. localem sensum habet 32_{15}: *ἐπ' αὐτῶν τῶν χωρίων ἐμβατεύσας*; verbo *ἐμβατεύω* accusativum, dativum, *εἰς* praepositionem plerumque addi moneo[6]); 46_{8}: *ἑστιώμενον ἐπὶ γῆς*; 48_{26}: *τῶν φρεάτων ἐπὶ χώρας ἔτι καὶ νῦν ... φαινομένων.* Quibus adde 59_{14}: *ἐφ' ἑκάστων ἀνομολογίαν ... τηρεῖ τῶν ῥυθμῶν*; 29_{11}: *ἐπ' ἐξουσίας εἶχεν.* Ad tempus pertinet 50_{32}: *ἐπὶ τοῦ παρόντος*; idem valet ac vocula 'de, inbetreff' 25_{24}: *τὴν ἐπὶ Ἡλίου ... προσαγάγωμεν ἱστορίαν*; sim. 39_{9}; $52_{10. 11}$; rationem ac modum indicat 48_{3}: *ἐπὶ τοῦ γράμματος ἐκδέχεσθαι*; 48_{29}:

---

[1]) Croenert *παρ' αὐτό* — 40_{28} — (M habet *παρ' αὐτῷ*) in *παραυτά* mutari vult. (cf. p. 70 ed. E. Klostermann). De voce *παραυτά* vide S. I 342. III 250. IV 713.

[2]) S. IV 462[66].

[3]) Krebs p. 113; Debr. § 240; Roßberg p. 54; Jahrb. f. klass. Philol. Suppl. 20 p. 389.

[4]) Debr. § 240; Raderm. p. 146.

[5]) S. III 288; cf. Useuer p. 126.

[6]) cf. Liddle-Scott s. v.

ἐπὶ τοῦ νοητοῦ παραλαβών; 51 2: *ἐπὶ εἴδους οὐκ ἐπὶ σώματος*; sim. 21 11. 85 7. 23. 37 30. 50 5.

ἐπί c. dat. legis 20 2: *ἐπὶ τούτοις* i. e. praeterea; sim. 30 27. 34 24. 51 28; 35 27: *πρὸς ἐπὶ τούτοις*; sim. 36 22. 42 21 al.; 26 8: *εἶτα ἐπὶ τούτοις*. Vim causalem habet 16 15: *μεμφομένους ... ἐπί*; 51 24: *ἀποφέρεται δόξαν ἐπ' εὐβουλίᾳ*; notionem finalem 34 16: *ἀπειλεῖ ... κολαστήρια ... ἐπὶ τῇ δίκῃ*. Idem significat quod 'de' 34 8. 53 14. Addenda sunt 35 5: *ἐπὶ προσχήματι*; 44 5: *ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθείς*.

ἐπί c. acc. coni. semper exstat post verba movendi: 43 27. 22 13. 29 6. 33 31. 35 18 al.

Iam vero subiciam duas tabellas, quibus, quae singularum praepositionum frequentia et ratio sit, facile perspiciatur:

Tabella I		Tabella II	c. gen.	c. dat.	c. acc.
ὡς	1	*ὡς*			1
ἀνά	1?	*εἰς*			68
πρό	2	*ἅμα*		3	
ἅμα	3	*ἐν*		52	
ἀμφί	3	*πρό*	2		
ὑπέρ	5	*ἀπό*	5		
ἀπό	5	*ἀντί*	8		
ἀντί	8	*ἐκ*	77		
ὑπό	20	*ἀνά*			1?
παρά	23	*ὑπέρ*	4		1
μετά	25	*μετά*	12		18
περί	31	*κατά*	16		19
πρός	34	*διά*	44		7
κατά	35	*ἀμφί*			3
ἐπί	48	*ὑπό*	18		2
διά	51	*παρά*	2	5	16
ἐν	52	*περί*	27		4
εἰς	68	*πρός*	6	9	19
ἐκ	77	*ἐπί*	19	20	9
	492		240	89	163

Eustathii ratione exposita iuvabit de Tatiani praepositionum eligendarum ratione nonnulla commemorare. Ac primum quidem moneo Tatianum, qui nequaquam elegantias Atticas respuit, in oratione ad Graecos qu. v., qui liber eadem fere magnitudine est atque libellus Eustathii, 725 praepositiones habere[1]). Qua ex re non dubito quin iure concludi possit Tatianum in praepositionibus abundanter ponendis sui temporis consuetudinem accepisse[2]), Eustathium vero, ne nimius esset in

[1]) Heiler p. 47 et 101 sq.
[2]) Raderm. p. 37; cf. S. IV 613.

praepositionibus adhibendis, magna cum cura ac diligentia cavisse, laborasse. Hoc deinde alicuius momenti est, quod Tatianus praepositionem *ἀπό*, quae posteriore aetate usitatissima est, 38 ies, *ἐξ* 11 ies habet, Eustathius illa 6 ies, hac 77 ies utitur. Denique mentione dignum est praepositionem *κατά*, quae recentiore tempore saepe accusativum, raro genetivum habet, a Tatiano cum genetivo 6 ies coniungi, ab Eustathio 16 ies, cum accusativo ab Eustathio 19 ies, a Tatiano 112 ies.

Reliquum est, ut enumerem praepositiones adverbiales, i. e. nomina vel adverbia, quae pro praepositionibus adhibentur. Initium facio a vocula *ἕνεκα*, quae priore communis sermonis tempore minus usitata est quam *χάριν*, postea autem increbescit[1]). De verbi forma atque collocatione supra dixi (p. 8 sq.); restat, ut de significatione nonnulla addam. Quater idem est quod 'in betreff': 16 11. 44 2. 49 13. 50 31; bis *τίνος ἕνεκα* idem quod *διὰ τί* significans legitur: 27 28. 23 20; idem valet quod verbum 'causa': 40 19. 44 2. 61 2, idem quod 'propter' 18 31. 35 29.

De verbo *ἀντικρύ* cum genetivo coniuncto — 26 30 *ἀντικρὺ Φαραώ* — vide h. d. p. 7.

ἄχρι c. gen. coni. exstat 24 5: *ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας*.

εἴσω c. gen. coni. legitur 46 9: *τῶν τοῦ τοκέως κόλπων εἴσω διαιτώμενος*[2]), 58 26: *εἴσω γαστρός*, in quibus exemplis idem quod *ἔνδον* valet. Hic usus a Phrynicho reiectus, ab Antiatticista probatus iam apud Atticos invenitur[3]), apud posteriores autem scriptores increbescit[4]).

μεταξύ, quod vocabulum posteriores scriptores saepe habent, semel exstat apud Eustathium: 40 11 *μ. δικαίων ἠδ' ἀδίκων*[5]).

ὁμοῦ c. dat. coni. magis in usu esse apud posterioris quam apud superioris aetatis scriptores Krebs docet et multa exempla e Polybii, Diodori, Arriani, Aeliani scriptis collecta enumerat[6]). Sed NTum et papyri, eae quidem, quas Preisigke perscrutatus est, *ὁμοῦ* c. dat. coni. non habent[7]). Quater autem legitur apud Eustathium: 38 17 *ὁμοῦ δὲ τῇ τῆς ὄψεως ἱστορίᾳ*; 37 12 *ὁμοῦ τῷ πατρί*; 44 10 *ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν*; 61 28 *τὰς διακονίας ἀμείβων ὁμοῦ ταῖς μορφαῖς*.

πόρρω c. gen. coni. bis invenis: 39 21 *πόρρω τῆς τοῦ Λαζάρου διαίτης ἀπεκρίθη*; 59 4 *πόρρω τῆς ἀληθείας ἐλήλαται* (cf. h. d. p. 15 adn. 2).

---

[1]) Krebs p. 22.

[2]) corr. Brinkmann p. 312; cf. E. Schwartz, Sitzungsberichte der Bayer. Akad. d. Wissensch. 1924, 6 p. 61.

[3]) Phryn. p. 127; Bekk. Anecd. I 91 31. Pass. s. v.

[4]) S. I 91; Raderm. p. 66; Bl.-D. § 184.

[5]) Krebs, Praep. adv. II p. 39. S. IV 459.

[6]) Krebs, Praep. adv. p. 47.

[7]) Pr.-Baur s. v.; Preisigke s. v.

Hoc verbum, quod posteriore aetate rarescit, a Dionysio Halicarnasseo redintegratur[1]).

χάριν c. genet. coni. a posterioris aetatis scriptoribus saepe adhibitum[2]) bis inveni: 27$_{28}$ *τιμωρίας χάριν*; 40$_{7}$ *ἐπάθλου χάριν*. Tatianum hoc verbo 15 ies uti moneo[3]).

De particulis.

Particulas, quo magis in vulgari posterioris aetatis sermone rarescunt, eo studiosius a scriptoribus, qui elegantiores videri volunt, adhiberi satis notum est[4]). Eustathius autem mirum quantum his elegantiis Atticis delectari videtur, nam in unaquaque fere pagina satis multa eiusmodi exempla facile inveniuntur. Atque non solum tritis et usitatis permultis, sed etiam remotioribus haud paucis utitur. Potiora quae sunt enumerare satis habeo[5]).

*ἀλλὰ γάρ 44$_{10}$; *ἀλλὰ δή* 43$_{9}$. 48$_{5}$; **ἀλλὰ μήν* 21$_{17}$. 46$_{24}$; **ἀλλὰ μὴν — γε* 17$_{30}$. 25$_{22}$. 35$_{2}$. 41$_{16}$. 45$_{12}$; **ἀλλὰ μήτι γε καί* 47$_{12}$; **ἀλλ' ἔτι γε καί* 37$_{21}$; **οὐ μὴν ἀλλὰ — γε* 16$_{24}$. 26$_{6}$. 55$_{31}$; **οὐ μὴν ἀλλὰ καί* 50$_{16}$; **οὐ μὴν ἀλλά γε καί* 23$_{10}$. 61$_{3}$. **ἄλλως τε καί* 25$_{2}$.

**αὖ*: *μήτε — μήτ' αὖ πάλιν* 16$_{24}$;
οὐδ' — οὔτε αὖ 17$_{3}$; *οὐκ — οὐδ' αὖ* 56$_{10}$;
ὅσα μέν γε — ὅσα δ' αὖ 27$_{14}$;
αὖ πάλιν 27$_{30}$. 39$_{20}$. 43$_{16}$. 50$_{15}$. 55$_{29}$.

**αὖθις* 19$_{2.25.29}$. 27$_{31}$. 32$_{2}$. 43$_{27}$. 60$_{26}$.

**αὐτίκα*: *αὐτ. δὴ μάλα*: 18$_{6}$. (cf. h. d. p. 18);
αὐτίκα πάλιν: 19$_{31}$. 30$_{8}$. 45$_{5}$.

γε: *εἴ γε* 19$_{6}$. 21$_{17}$; *ἂν εἴη γε* 20$_{16}$. 21$_{1.16}$. 26$_{2}$; *τί γε* 22$_{16}$. 31$_{10}$; *μέν γε*: 22$_{28}$. 27$_{13}$; *ὅπου γε καί* 31$_{11}$; similia multis locis inveniuntur.

**γοῦν* 17$_{1.11}$. 21$_{7.24}$. 24$_{2.17}$. al.; *ἀμέλει γοῦν*: 59$_{32}$; bis vocabuli *οὖν* significationem habet — 17$_{11}$. 28$_{14}$ —. Talia apud Lucianum nonnunquam, apud scriptores Byzantinos haud raro inveniuntur[6]);

**δῆθεν* 44$_{7}$.

**δηλαδή* 17$_{27}$. 56$_{3}$, quae particula poetarum et Ionici sermonis propria est[7]).

δήποτε: *τί δήπ.* 23$_{15}$. 27$_{31}$. 30$_{28}$.

---

1) S. IV 220; cf. Krebs, Praep. adv. p. 34; S. I 134. II 145. III 148. IV 220.
2) Krebs, Praep. adv. p. 25 sqq.
3) Heiler p. 50.
4) Debr. § 428 sq.; Raderm. p. 37; S. I 179 sq.
5) Particulas, quae in NTo desunt, asterisco exornavi.
6) S. III 333; K. Lehrs, Die Pindarscholien, Leipzig 1873, p. 198.
7) S. I 185.

*δήπουθεν 19 3. 36 29. 44 19. 53 21. 58 34, quod vocabulum a Moeride laudatur[1]), sed

*δηλονότι — 46 27 — quoque a Moeride abiectum legitur[1]).

*ἤτοι 43 18. 47 17. 49 7, significationem 'vero' habet, id quod poetarum maxime proprium est[2]). Exempla illa, quae 47 17. 49 7 exstant, cum satis inepte orationi inserta sint, quantum Eustathii elegantis orationis studium fuerit, optime ostendunt.

ἤτοι — ἤ 57 10.

μέν 16 15 idem quod 'vero' significat[3]); quo loco vocula μέν iniecta hiatus evitatur.

μέντοι 21 15. 24 11. 37 28. 39 9. 42 24.

*μέντοιγε: (ὁ μέντοιγε σχέτλιος ... Σαούλ) 17 23. 51 21 (ὁ μέντοιγε πολυΐστωρ Ὠριγένης) 51 21. (οἱ μέντοιγε ... ἡγούμενοι) 61 16.

οὖν quinquaginta fere locis legitur, ex quibus enumero ὥσπερ οὖν ἀμέλει καί 23 4. 25 12. 58 1, καθάπερ οὖν ἀμέλει καί 44 19.

*πῇ: μὴ πῇ 24 6. 34 20; πῇ μὲν — πῇ δέ 56 17.

που 39 26. 49 20.

*πω 30 5. 56 14; οὐδείς πω — 30 5 — in Atticismis habendum est[4]).

τε: particula τε non solum ad singula verba, sed etiam ad enuntiata coniungenda adhibetur 29 2. 35 8. 51 28 59 15. Hic dicendi usus antiquiorum linguae Atticae scriptorum maxime proprius minus usitatus est apud oratores Atticos, haud raro autem apud Platonem invenitur. Ex Atticistis Aristides et Philostratus eiusmodi exempla habent[5]).

*τοιγάρτοι 62 5.

τοιγαροῦν 18 13. 26 27. 29 29. 32 21 al., quae particula, quam oratores Attici adamant, e grammaticorum praeceptis semper initio sententiae exstat[6]).

τοίνυν, quae posteriore aetate rarissima est, saepe occurrit: 18 21. 20 23. 23 12. 24 20. 25 9 al.[7]).

Iam de particularum usu in homilia a Cavallera Eustathio adscripta nonnulla adiciam, quo quantum Eustathii orationis particulis exornandae studium fuerit magis elucescat. Hac enim in homilia, etsi quin ab homine litterato atque oratoriis artibus instituto composita sit non est dubium, tamen, si quidem cum Eustathii libro eam comparaveris, paucas

---

1) p. 195 5; cf. S. I 184. 401.
2) K.-G. II 146 4.
3) K.-G. II 272 2; 139 1 sq.
4) S. I 247. III 90.
5) S. II 309. IV 559; cf. K.-G. II 242 sq.
6) S. I 50. 66. 187. IV 428.
7) S. IV 566.

invenies particulas, nam tritissimis omissis has solas legis: *ἄρα* 28_{1}; *αὖ* 29_{5}; *αὖθις* 27_{7}. 28_{9}. 31_{12}; *γε* 47_{6}; *γοῦν* 42_{2}; *δέ* (!) 28_{1}. 29_{10}. $_{30}$. *δή* 34_{1}; *καθάπερ* 28_{13}. 32_{12}. 41_{9}; *καθώς* 30_{2}. 46_{5}. *οὖν* 47_{6}; *πάλιν* 40_{3}; *που* 32_{7}. 35_{10}; *πως* 36_{3}. 46_{12}; *τοι* 28_{3}; *τοιγαροῦν* 29_{10}. 48_{1}; *τοίνυν* 45_{3}. In particulis adhibendis quantum intersit inter homiliae auctorem et Eustathium ex iis, quae sequuntur, elucet: homiliae auctor tria exempla afferens sola verba *πρῶτον* — *δεύτερον* — *τρίτον* (37_{10}) nulla particula adiecta usurpat, Eustathius vero eleganter *πρῶτον μὲν οὖν* — *δεύτερον δὲ πάλιν* — *τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις* scribit (30_{15} sqq.). In homilia deinde *μέν* 8 ies particulae *δέ* respondet, apud Eustathium autem eundem numerum in duobus prioribus libri paginis facile invenis.

B. De copia verborum.

I. De verbis inusitatis.

Satis multa inveniuntur vocabula, quae non nisi apud Eustathium occurrunt vel novam vim aut structuram apud eum habent.

ἁγιοφανής sanctitate conspicuus: 21_{28}, quocum conferas *ἀξιοφανής* 16_{7}. 56_{16} (cf. p. 47). Verbum sonans atque inusitatum verbo simplici *ἅγιος* Eustathium praeferre velim animadvertas.

αἱμοφόρος sanguinem secum ferens, sanguine permixtus: 27_{20}. Hoc verbum eodem modo conformatum est atque *αἱμοφόρυκτος* (υ 348) et *αἱμόφυρτος* (Lycophr. 1411)[1].

αἰωροκοπία[2]) ictus oscilli: 17_{6}.

ἀνεπίπλοκος perspicuus: 26_{14}, quae vox apud Apoll. Dysc. 204_{3} idem est ac 'non connexus': *ἡ γὰρ προστακτικὴ ἔγκλισις ἀνεπίπλοκος τῇ εὐκτικῇ.*

γεγωνότως[3]) ita ut e longinquo exaudiri possit: 32_{22}. 46_{2}.

γνώρισμα insigne, decus, Wahrzeichen: 16_{9}, qua significatione hoc verbum nonnunquam ponitur de ornamento aliquo, 'propter quod aut res aut civitas visenda est'[4]), apud Eustathium autem legitur: *τὸ τῆς εὐσεβείας σου γνώρισμα ἐκπληττόμενος*; cf. Eustath. apud Theodoretum; dial. II p. 90: *ὁ μὲν γὰρ υἱός, τὰ θεῖα τῆς πατρῴας ἀρετῆς γνωρίσματα φέρων*; PG 18 p. 678 D.

γοώδης = *γοητικός*, superstitiosus: 27_{12}. 28_{31}, non lugubris, lamentabilis, quem sensum apud Platonem (Legg. 800 D) aliosque scriptores verbum habet[5]).

γοωδῶς superstitiose 35_{5} alibi non inveni.

δικαιοκτονέω iustos interficio 55_{27}; cf. *ξενοκτονέω*: Eurip. Hdt. recent. script; *δικαιοκτόνος*: Io. Chrys.

---

[1]) De hac verborum conformatione vide A. Debrunner, Griech. Wortbildungslehre, Heidelberg 1917, § 129 sqq. et 131.

[2]) cf. Brinkmann p. 308.

[3]) verbum lexicis deest.

[4]) cf. Thes. II 689.

[5]) cf. Poll. IV 72 et 73; Etymol. Magn. p. 153_{35}.

ἐκπεριπολέω[1]) usque quaque circumeo 45_{29}; *περιπολέω* a Platone (Tim. 41 A) de deis dicitur; *ἐκπεριπόλησις*: Io. Philop.

ἐπιφροντίζω[2]) curo, prospicio 27_{33}; *ἐπιφροντίζομαι* exstat apud Aretham.

ζῳδιογράφος[1]) signorum pictor (A) 59_{26}[3]).

θαυμασιουργός[1]) miraculorum effector (A) 40_{27}; *θαυμασιουργέω* (v. l. *θαυματουργέω*): Xen. Symp. 7, 2; *θαυμασιουργία*: Philostr. V. S. 6, 10 (p. 214_{16} ed C. L. Kays.).

ἱεροφωνία = *ἱερὰ φωνή*[4]) 29_{16}. 56_{25}.

κακοδόξως[1]) haeretice 50_{31}; opp. *ὀρθοδόξως*.

κακοθελία malevolentia 57_{11}; *κακοθέλεια*: Germanus Constantinopolitanus in fine Quaestionis Amphilochianae 149, editae ab Angelo Maio (Scriptorum Veterum Nova Collectio e Vaticanis codicibus edita T. II. (Romae 1827) p. 683: *διὰ τὴν ἐκ κακοθελείας ὑπερβαλλούσης ἐπιχείρησιν*.

κακομαθῶς prave (A) 52_{27}: adiectivum *κακομαθής* i. e. 'qui male didicit, male doctus' ex Anaxandride affert Antiatticista[5]); cf. *δυσμαθῶς* Plat. Rep. 503 D.

καταπομπάζομαι demittor 25_{29}, quod verbum pro vocabulo usitato *καταπέμπομαι* adhibitum, cum bonum sensum habeat, mutari non opus est[6]). Derivatum est ex substantivo *καταπομπή* eadem ratione ac *μολπάζω* (Aristoph. Hermesian.) ex *μολπή* (*μέλπειν* — *μολπή* — *μολπάζειν*) et *φθογγάζομαι* (Anth. Pal) ex *φθογγή* (*φθέγγεσθαι* — *φθογγή* — *φθογγάζεσθαι*)[7]). Sed verba, quae sequuntur — *μετεώρου οὐρανόθεν ἔκδηλος μὲν ἂν εἴη πᾶσιν* —, propter hiatum tolerari non possunt. Verbum idem ac *πῦρ* significans excidisse Schoene censet.

λυμώδης cf. h. d. p. 70 adn. 5.

οἰησικοπία imaginatio 28_{13}. 59_{31}.

(*οὐχ*) *οἷόν τε* (*ἐστίν*) non opus est 50_{32}. 59_{8}. cf. Brinkmann pp. 312 et 313. Quod 16_{25} exstat exemplum ipsum quoque sic fortasse intellegendum est.

παμμελεί omnibus membris 23_{9}; adiectivum habent LXX, Pollux, Hesychius.

---

[1]) verbum lexicis deest.

[2]) quae scriptura restituenda est; cf. Brinkmann p. 309.

[3]) verba littera A signata ex Allatii translatione deprompta sunt.

[4]) cf. Sophocl. s. v.

[5]) Bekk. Anecd. I 104_{7}.

[6]) *καταχομπάζομαι* Klostermann in textum recepit.

[7]) Debrunner, Wortbildungslehre § 243 et 251; cf. § 235 sqq.; cf. J. Richter, Ursprung u. analogische Ausbreitung der Verba auf -*άζω*. Leipzig 1909, p. 54 sqq.

πάννυκτος[1]) per totam noctem durans 86 30.

περίοδος[2]) = errabundus (A) 32 16, quam notionem lexica praetermittunt.

συνομολογουμένως consensu 59 1 (cf. p. 12 adn. 3).

τετεχνασμένως artificiose 34 33. 52 32; cf. *τετεχνημένως*: Etym. Magn. 123 19.

τεχνογραφία liber qui de arte aliqua agit 58 32.

τεχνοποιία artificium (A) 36 5; *τεχνοποιέω*: Clem. Alex.

ὑποτυπόομαι simulo, fingo 34 29. 52 28. 56 32. 61 31.

φλογοείκελος flammis similis 31 4, quae vox omnibus lexicis deest; cf. *θεοείκελος*: Hom. A 131 et Themist. Or. 6 p. 79 A; *ἀνδρείκελος*: Dionys. Hal. A. R. 1, 88 et Plut. Moral. p. 16 B; *ἐπιείκελος*, *παν-είκελος*, *προσείκελος*.

φρενοβλαβῶς insane 47 22; adiectivum apud Hdt. Hipp. al. occurrit.

χρησμῳδέω oraculi ritu denuntio (A) 34 8; de deo dicitur.

ψευδορράφος i. e. *ψευδῶν συγκολλητής*[3]) 41 17; cf. *μηχανορράφος*: Eur. Andr. 447, 1116; Soph. Oed. R. 387. Themist. Or. 7, p. 92 D; *ἱστιορράφος*, *δικορράφος*, *σκηνορράφος*, *λινορράφος*, *νευρορράφος*, *ὑποδηματορράφος*, *πολύρραφος*.

ψυχολατρεία cultus animi: 18 2; cf. *εἰδωλολατρεία*: NT; *κενολατρεία* = cultus inanis Epiph.[4]).

Sequuntur quattuor vocabula, quae praeter Eustathium lexicographi tantum ac grammatici habent.

ἐπίληπτος = *δαιμονιζόμενος* 19 19, quem sensum Hesychius adnotat.

κενολόγος vaniloquus, inaniloquus 56 28. 32, quod vocabulum lexica ex solis grammaticorum glossis afferunt; cf. *κενολογία* = vaniloquum: Plut. Phot.

ὁμόθυμος concors 17 20; Hesych. Suid; *ὁμοθύμως* apud Photium legitur, cuius loco adiectivum scribendum esse Stephanus suspicatur[5]).

ὑποθήμων praeceptor (A) 23 1. 55 12; Hesych. = *ὑποθέσεις παραγράφων*; cf. *εὐθήμων*: Aesch. Cho. 78 et Apoll. Rh. 1, 569; *κακοθημοσύνη*: Hes. O 474. Quae leguntur 55 12 — *ἀγαθῶν ὑποθήμονας ἔργων* — 'frustulum hexametri esse' censet Iahn[6]).

---

[1]) haec verbi forma codice M tradita haud dubie in textum recipienda est; cf. A. Jahn p. 46 13.

[2]) Quae scriptura LXX virorum atque inscriptionum exemplis (cf. Preisigk. s. v. *πάροδος*), in quibus *πάροδος* significationem vocis *παροδίτης* habet, satis confirmatur; cf. Brinkmann p. 310.

[3]) Sophocl. s. v.

[4]) In adnotatione affero *οἴδησις* — 54 32 —, quae vox ipsa quoque Eustathium verba rara in deliciis habere demonstrat. Nec enim occurrit ante eum nisi apud Platonem (Tim. 70 C) et Phrynichum (Praep. Soph. Bekk. Anecd. I 44 24).

[5]) cf. Thes. s. v.

[6]) p. 66 16 in adn.

Iam nonnulla vocabula enumero, quae ante Eustathium non occurrunt:

ἀνακικλήσκομαι vocor 29 30. Dionys. Areop. *κικλήσκω*: Hom. Pind. trag.

ἀξιοφανής dignus qui videatur 16 7. 56 16. Pap. Lond. 2. 483. 72 (VII saec. p.).

ἀπειροπληθής infinitus (A) 27 30. 44 24. Io. Chrys. P. G. 61 p. 32; script. Byz.

αὐτόσε = *αὐτοῦ*[1]) 37 9. Euseb. Pr. Ev. 4, 2; ed. Dind. II p. 238 5. P. G. 21 p. 236 c; Agathias Hist. 3, 2 p. 73 D.

αὐτοψεί videndo suis ipsius oculis 17 25. 22 23; Iul. Imp. Amphiloch.; poster. script.

ἐκκρίτως quadam excellentia (A) 45 28. 49 17; Dionys. Areop.; adiectivum *ἔκκριτος* poetici sermonis proprium est (cf. p. 50).

ἐπωφελῶς utiliter 55 17. Poll. V 135. Themist. Or. XXI 252 a; XXII 278 c.

καινοπρεπῶς novo modo 45 6. Aristaenet. ep. I 5 (argum.) ed. Boiss. p. 25; adiectivum recentioris temporis proprium est[2]).

μεταίρω 39 27. Hoc verbum apud Atticos semper vim transitivam habet[3]), ab Eustathio autem sensu intransitivo praeditum est — *μετήλλαξαν ἄμφω μετάραντες* —, quo loco, si ex more Attico *αἴρω* vel *ἀπαίρω* dixisset, gravis exstitisset hiatus. Similiter verbo usus est Eumathius (alias Eustathius) p. 126[4]).

μεταρσίως sublime 47 30; cf. Cosm. topogr. christ. P. G. 88 p. 60 D; verbi forma adiectiva exstat apud Herodotum, Isocratem, recentiores scriptores[5]).

ὁλόσωμος qui est toto corpore 22 20; cf. Theod. Stud. P. G. 99 p. 1348 B.

ὁμοκοίλιος qui est eiusdem uteri 47 8; Ioann. Chrys. cf. *ὁμογάστριος* 47 7.

οὐρανοδρόμος per coelum errans (A) 46 21; Isid. Pel. P. G. 78 p. 1000 C. poster. script.

οὐρανοπέτης, οὐρανοπέτεις ἄγγελοι i. e. angeli per coelum volantes 47 23. 52 15, non *οὐρανοπετεῖς ἄγγελοι* i. e. ang. qui ex coelo ceciderunt, id quod, cum aptam sententiam non habeat, quin falso libri et editiones exhibeant (cf. p. 57 22. 63 9 ed. A. Jahn), non dubito. De angelis autem, qui per coelum volant cf. Apoc. 14 6: *καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα*

---

[1]) cf. *ἐκεῖθεν* = *ἐκεῖ* 40 13; *ἔνθεν* = *ἐνταῦθα* 40 12; *εἴσω* = *ἔνδον* 46 9. 58 28; *ὁμόσε* = *ὁμοῦ* 47 18. Talia Attici non ignorant (K.-G. I 546 A 1); usitata sunt in vulgari recentioris aetatis sermone (Debr. § 103); neque desunt eiusmodi exempla apud Atticistas (S. I 91. III 59. IV 160; cf. Usener p. 129).

[2]) S. IV 360.

[3]) cf. Pass. s. v.

[4]) Erot. Script. ed. Herch. II 197 4.

[5]) S. I 126. II 202.

εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσαι κτλ. et 14_{8}: *Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησεν* κτλ. et 14_{9}: *Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν* κτλ. Apud Eusebium quoque *οὐρανοπέτης* legitur: *οἷα δέ τις οὐρανοπέτης ἀετός* (P. G. 10 p. 1120 C).

πλαστουργία formatio, creatio 59_{9}; script. Byz.

ὑπαγορία dictatio 16_{22}; non idem valet quod verbum *συμβουλία*, ut Hesychius adnotat; cf. Iustinian. P. G. 86 1128 C.

ὑποκλίνω τὸ πρόσωπον inclino caput 30_{15}. *ὑποκλίνω* formam activam et significationem transitivam non habet nisi apud Aristaenetum: ep. II 20[1]) et in papyro VI. saec p. Chr. n.[2]).

φαντασιοκοπία vana imaginatio 29_{3}. 56_{13}; cf. script. Byz.

φεγγοβόλος lucem proiciens 24_{9}; cf. Io. Chrys. al. script. eccles.

χειρότευκτος manu factus 24_{18}. 55_{30}; cf. ipsum Eustathium P. G. 18, 678 D; Epiph. P. G. 41 p. 1012 B; al. script. eccles.

II. De verbis poeticis.

Iam sequuntur vocabula, quae antiquiore aetate poetarum maxime propria sunt. Talia quidem recentiore aetate apud omnes fere solutae orationis scriptores exstant, et multa vocabula, quae aetate Attica nisi apud poetas non reperiuntur, posteriore tempore et in vulgari et in elegantiore sermone usitatissima sunt. Nec vero desunt eiusmodi exempla in verbis poeticis, quae ex Eustathii libro afferam, sed permulta invenies, quae etiam apud recentiores auctores colorem poeticum retinent[3]).

ἀγορεύω 33_{14}. 37_{14}. S. IV 267.

ἀθλέω 49_{4}. Hom. Bacchyl. Simon. poet. trag. Hdt. Pl. script. rec.

**ἀκοίμητος* 39_{28}. Aesch. Theocr. rec. script. S. III 180.

**ἀλάστωρ* 31_{25}. 36_{15}. poet. trag. et com. Dem. rec. scr. S. III 189. IV 678.

**ἀλγύνομαι* 40_{4}. apud poetas tragicos saepe, raro in soluta oratione invenitur; Pass. s. v.

**ἀμείβω* 18_{8}. 26_{30}. 27_{27}. 32_{4}. 61_{28}. poet. trag. Hdt. Pl. S. I 319. III 180. IV 270.

**ἀμέτρητος* 40_{20}. 'poeticum est potius hoc verbum quam prosae scriptoribus usitatum, licet aliquando et apud eos inveniatur.' Thes. I 297.

ἀμοιβή 40_{7}. Hom. Hes. Pi. Heracl. Hdt. Dem. Pl. rec. script. Legitur in NTo ep. ad. Ti. I 5_{4}. Improbatur a Moeride p. 191_{25}.

---

[1]) qui quidem locus in dubium vocatur a Boissonade p. 724; R. Hercher, Epistologr. Graeci. Parisiis 1873, p. 170: ἐπικλίνασα.

[2]) cf. Preisigke s. v.

[3]) verba, quae in NTo non leguntur, asterisci signo exornavi.

*ἀμφήριστος 16 24. Hom. Apoll. Rh. Polyb. Ioseph. al. S. I 819. IV 668. Kreling p. 7.
*ἀναπτερόω 25 13. 56 13. Aesch. Eur. Ar. Hdt. Pl. Xen. script. post. S. IV 272.
*ἀνέκαθεν 34 24. Aesch. Hdt. recent. script. De tempore dicitur ab Eustathio, quem usum Phrynichus improbat; cf. Lob. 270; Kreling p. 7.
*ἀναφανδόν 19 15. 51 1. Hom. Hdt. Pl. rec. script. S. I 149.
*ἀνθινός 59 27. Hom. Eratosth. post. script. S. I 320. IV 182.
*ἀνιχνεύω 36 8. Hom. Nicand. Aristot. post. script. S. III 182. IV 274.
*ἀντικρύ 26 30. Hom. (cf. h. d. p. 7 sq.).
*ἀντιφθέγγομαι 50 20. Pi. Eur. post. script.
*ἀπανταχοῦ 45 3. Eur. poet. com. post. script. S. I 197. 820. II 190. IV 257 et 702 adn. 14.
*ἀπευθύνω 23 24. poet. trag. Pl. post. script. S. I 320.
*ἄρδω 28 10. maxime apud poetas. S. I 322.
ἀρνέομαι aor. poet. ἠρνησάμην 57 28. S. I 231.
*ἀρχῆθεν 34 13. Quam vocem poeticam esse Phrynichus dicit; Lob. p. 93; cf. Bekk. Anecd. I p. 450; Kreling p. 11; S. I 149 et 822. IV 674.
ἀσάλευτος 48 19. Eur. [Pl.] rec. script. S. I 52. IV 636.
*ἀσύλητος 31 15. Eur. Cass. D. Ioseph.
*αὔξω 18 3. 27 27. 28 10. cf. h. d. p. 18.
*αὐτάγγελος 38 8. Soph. Thuc. Plut. Nonn. al. S. II 191.
*αὐτόθι 23 33. 37 5. 45 8. Quam vocem primitus poeticam in pedestrem sermonem Atticum manavisse Schmid docet I 112 et 196.
*ἄφνω 27 17. 30. 53 7. poet. Thuc. Dem. post. script. S. III 186.
*ἄχραντος 31 13. Eur. Pl. Lucian. al. S. I 323. IV 280.
ἄψυχος 27 18. 28 27. 59 9. Archil. Simon. Eur. Pl. Aristot. post. script.
*βακχεία 59 17. Eur. Pl. Plut. al. S. III 187.
βαστάζω 49 27[1]). poet. trag. et com. post. script. S. I 323.
βλέπω 57 5. Pi. poet. trag. et com. Xen. post. scr. S. IV 281.
*βλοσυρός 62 7. poet. Pl. Aristid. Lucian. al. S. I 324. II 192. III 187. IV 281.
*βυθός 46 20. poet. com. Xen. Lucian. al. S. I 324. III 188. IV 388.
*γαλαθηνός 37 2. Hom. Anacr. Theocr. Hdt. Ioseph. al.
*γραῖα 61 13 (γραῖαι): Thom. Mag. p. 72, 2: *Αἱ γραῦς, οὐχ αἱ γρᾶες, οὐδὲ αἱ γραῖαι, ποιητικὸν γάρ.*
*δαιμονάω 21 14. 20. 24 25. 25 2. 61 5. Aesch. Eur. Xen. post. script. S. I 324.
*δεῖμα 62 8. Hom. poet. trag. Theogn. Hdt. Thuc. post. script. S. I 325.

---

[1]) Quae exstant 49 22. 24. (bis) 30 ex Origenis libro vel ex NTo deprompta sunt.

*δεσπόζω 19_{10}. poet. Pl. LXX. Polyb. Lucian. al. S. I 325. IV 285 et 674.

*δηλαδή 17_{27}. 56_{3}. Soph. Eur. Ar. Hdt. Pl. rec. script. S. I 184. II. 305.

*διαλαλέω 42_{2}. Eur. Polyb. Philostr. al. S. IV 285; cf. Kreling p. 16.

*διαπρέπω 55_{30}. poet. Lucian. Plut. S. III 191.

*διαπτύσσομαι 41_{4}. poet trag. Pl. Iambl. al.

*διττός 41_{8}. 50_{1}. Pi. poet. trag. Hdt. Pl. scr. recent. S. I 325. IV 674.

*δολομήτης 32_{3}. 33_{14}. 39_{16}. Hom. A 540 (voc. δολομῆτα). δολόμητις: Aesch. Hes. Nonn.

*δορυφόρος 28_{3}. Adiectivum ex Atticis unus Aeschylus (Cho. 769) habet, substantivum etiam in soluta oratione occurrit: Xen. Hdt. Plut. al.

*δράω 17_{31}. $27_{10.\,14}$. 28_{16}. 33_{22}. 39_{22}. 50_{27}. 55_{25}. 57_{15}. 58_{10}. 61_{14}. Quod vocabulum Doricae linguae proprium[1]) praecipue apud poetas exstat, sed apud Platonem quoque et Thucydidem invenitur. Haud raro legitur apud recentioris aetatis scriptores.

*δρομαῖος 18_{9}. poet. trag. et com. Xen. Alcid. Plut.

*δυσδαίμων 48_{2}. Empedocl. poet. trag. Pl. Tim. Locr. al.

*ἐδωδή 36_{28}. $87_{3.\,10}$. Hom. Hes. Theocr. Pl. Xen. rec. script.

ἔκδηλος 24_{13}. 25_{30}. Hom. Dem. rec. script. S. II 195. IV 285 (In NTo exstat ep. ad Ti. II 3, 9.)

*ἔκκριτος 30_{21}. 48_{30}. 45_{4}. 62_{20}. poet. trag. Pl. rec. script. S. IV 289.

ἐκλάμπω 24_{9}. Aesch. Eur. Lycophr. Anth. Pal. Pl. Xen. rec. script. S. II 195.

ἐκτελέω 47_{31}. Hom. Hes. Pi. Pl. Xen. rec. script. S. II 195.

*Ἑλλάς adiectivi loco positum 61_{9}. S. IV 291.

*ἐκφράζω 49_{1}. Aesch. Eur. Apoll. Rh. rec. script.

*ἐμμανής 25_{15}. 31_{30}. 41_{7}. 43_{10}. poet. trag. et com. Hdt. Pl. rec. script.

*ἔμπληκτος 18_{7}. poet. trag. Pl. Xen. Plut. al.

ἐμπνέω 62_{8}. Hom. Hes. Pi. poet. trag. Ar. Anth. P. Hipp. Pl. Xen. script. rec. (In NTo exstat Act. 9_{1}).

*ἔνθεος 16_{7}. 25_{28}. poet. trag. Pl. Xen. post. script.

*ἐξαλλάττω 21_{25}. 31_{8}. 61_{28}. Soph. Eur. Xen. post. script. S. IV 293 et 674.

ἐξέλκω 34_{21}. Hom. Pi. poet. trag. Ar. Pl. script. rec.

*ἔπαθλον 40_{7}. Eur. script. rec. S. I 151; cf. Kreling p. 7.

*ἐπαντλέω 44_{6}. 60_{9}. Eur. Pl. scr. rec. S. I 264. III 123. IV 164.

*ἐπαοιδή 34_{15}. 60_{3}[2]). Hom. Pi. Aesch. Hdt. script. rec. Improbatur a Phrynicho; Bekk. Anecd. I 38_{12}; cf. Thom. Mag. p. 111, 1.

---

[1]) Arist. poet. 3 p. 1448^{b}_{1}.

[2]) exemplum, quod 54_{23} exstat, sumptum ex LXX libris.

ἐπαοιδός $27_{9.\ 15}$. 28_{25}[1]). ‘Forma poetica utuntur Bibliorum interpretes Graeci, Philo, aliique recentiorum improbante Thoma (p. 111, 1)’; Thes. III 1950.

**ἐπαφύσσομαι* 40_{3}. Quam vocem nisi apud Homerum (T 388), ubi forma activa exstat, non inveni.

ἐπεγείρω 28_{4}. 33_{5}. 38_{7}. Hom. Soph. Eur. Pl. scr. post. S. II 196.

**ἐπείγομαι* 36_{7}. 47_{32}. 58_{2}. 59_{28}. poet. Pl. rec. scr. S. I 328. II 196.

**ἐπέοικα* 26_{17}. Hom. Pi. Aesch. Apoll. Rh. Nicand. rec. script.

**ἐπερείδομαι* 29_{28}. 50_{24}. Hom. Eur. Ar. Pl. rec. script. S. I 328. IV 295 et 674.

**ἐπιφθέγγομαι* 22_{33}. 40_{8}. 44_{11}. Aesch. Call. Plut. al.

**ἔσθημα* 23_{11}. 24_{18}. poet. trag. Thuc. Philost. S. IV 298.

**ἑτέρωθι* 52_{32}. Quam vocem primitus poeticam in sermonem pedestrem introduxit Plato. S. I 53. II 112.

**εὐγλωττία* 61_{4}. Ar. rec. script. S. III 199. IV 299.

**εὐκλεής* 43_{20}. poet. Xen. script. rec. S. IV 299.

**ἕωλος* 28_{17}. 55_{20}. 56_{29}. 57_{2}. poet. com. Lycophr. Dem. script. rec. S. I 122. II 168.

**ἦχος, ὁ* 33_{9}. Call. Theocr. Mosch. Hipp. al.

**ἠδέ* 40_{12}. 50_{12}. 59_{27}. Quam vocem, quae praecipue apud epicos poetas invenitur (cf. Pass. s. v.), in soluta oratione occurrit apud Aretaeum medicum; cf. Hude praef. p. XX.

**θέμις* c. inf. coni. 26_{13}. 27_{18}. praecipue apud poetas. S. II 198.

**θεμιτός* (*οὐ θεμιτόν* c. inf. coni.) 27_{11}. Pi. trag. Hdt. Pl. rec. script. S. II 198.

θεομαχέω 31_{16}. Eur. Xen. script. rec. S. I 332. (Exstat in NTo Act. 23_{9}.)

**θεσπέσιος* 45_{9}. 49_{18}. Hom. Pi. trag. Pl. rec. scr. S. I 332.

**θήρ* 21_{24}. 41_{5}. Hom. Hes. Pi. trag. Anth. Pal. Pl. rec. script. Quae vox raro adhibetur a pedestris sermonis scriptoribus, qui *θηρίον* praeferunt (cf. Pass. s. v.).

ἰκμάς 40_{4}. Hom. Aesch. Ar. Hdt. rec. script. S. II 198 sq. (Legitur in NTo Luc. 8_{6}.)

**ἴνδαλμα* 61_{25}. Anth. Pal. rec. script. S. I 332.

**κακοδαίμων* 19_{4}. Eur. com. Pl. rec. script. S. I 333. II 121. IV 187.

καρποφόρος 48_{7}. Pi. Eur. Xen. Theophr. Paus. inscript. (In NTo exstat Act. 14_{17}.)

**καταθέλγομαι* 60_{3}. Hom. Chrysipp. rec. script. S. III 204. IV 307.

**καταλήγω* 37_{13}. 40_{27}. Aesch. Polyb. al.

καταχθόνιος 44_{29}. $45_{13.\ 17}$. 57_{4}. Hom. Anth. Pal. Apoll. Rh. Dion. H. rec. script.

---

[1]) Cetera exempla ex LXX libris deprompta sunt.

*κατηφής 62 2. 7. Hom. Eur. Hipp. rec. scr. S. I 334.
καυχάομαι 20 14. Pi. Eur. Herod. Lycurg. Dion. H. rec. script. (In NTo apud Paulum solum legitur; cf. Pr.-Bauer s. v.)
*κελαδέω 56 18. Hom. Pi. trag. rec. script. S. IV 309.
κλαυθμός 59 16. Hom. Aesch. Aristot. rec. script.
*κλέπτω (sc. τὸν νοῦν) 36 16. S. IV 310.
*κληδών 54 17. Hom. trag. Hdt. Andoc. post. script. S. IV 676.
κορέννυμαι 47 13. poet. Hdt. rec. script. S. III 206. (In NTo exstat Act. 27 38 et ep. ad Cor. 4 8.)
*κοῦφος = leichtbeweglich 17 2. poet. trag. Xen. rec. script. S. IV 311.
*κωτίλος [1]) 61 14. Anacr. Theogn. Soph. Theocr. Anth. Pal. post. script.
λαός 17 13. 30 20. 25. 37 23. 24 [2]). Kreling p. 43.
λατρεία 47 32. poet. trag. Pi. Pl. Plut. Lucian. al.
λείπομαι 26 21. 59 5. Poetarum more verbum simplex pro composito adhibetur.
*λήγω 39 27. Hom. Pi. trag. Herod. Pl. Xen. rec. S. IV 313.
*λυτήριος 47 27. Pi. trag. Orph. Nonn. Poll. Hesych.
*μαινάς 23 23. 24 15. 47 19. Hom. Pi. trag. Ar. Tryphiod. Io. Gaz.
*μακρηγορία 43 25. Pi. (forma Doric. μακραγορία) Dionys. Thr. Poll. Hesych.
*μάντευμα 42 22. Hes. Pi. trag. Pl. script. rec.
*μάντις 33 31. 36 6. Hom. trag. Hdt. Thuc. Pl.
*μαρμαρυγή 24 9. Hom. Pl. rec. script. S. I 337. III 209. IV 314.
μαστίζω 21 22. 28 5. Hom. Eup. Theocr. Alex. rec. scr. S. I 337. (In NTo exstat Act. 22 25.)
*μεγαληγορία 43 21. Eur. Xen. Plut. al. S. IV 314.
*μείων 47 21. cf. h. d. 11.
*μελογράφος 25 5. Anth. Pal. script. eccles.
*μύσος 56 17. trag. Hipp. Diod. Sic. al. S. IV 316; Kreling p. 47.
*νεάζω 23 24. trag. rec. scr. S. III 211. IV 316.
*νεηλύς 60 9. Hom. Hdt. Pl. rec. scr. S. I 339. III 211.
*νικηφόρος 47 28. Pi. trag. Pl. Xen. Herodian.
*νοτίς 40 3. Eur. Alex. Pl. Theophr. al. S. I 339. IV 678.
*νυκτέριος 37 6. Arat. Anth. Pal. Orph. Lucian.
*νῶτα, τὰ de una persona 62 17. S. IV 317.
ξένος = inauditus 31 10. 36 2. 52 1. Aesch. Tim. Locr. Diod. Lucian. Alciphr. S. III 211. IV 317.
*ὀδμή 62 3. cf. h. d. p. 6.

---

[1]) Non κωτίλως, quod Klostermann in textum recepit, nam M habet κωτίλοις ἐπᾴδουσι λόγοις, cf. p. 74 10 ed. A. Jahn.
[2]) cetera quae exstant exempla ex libris sacris vel ex Origenis libro deprompta sunt.

ὀδύνη 40₄. Hom. Pi. Sol. trag. Pl. Xen. rec. scr. S. I 340. (Legitur in NTo ep. ad Ro. 9₂ et ep. ad Ti. I 6₁₀.

*ὄδωδα 49₁₁. cf. h. d. p. 15.

*οἰκτρῶς 47₂₂. Soph. Eur. Plut.

ὄμμα 23₃. 62₇. praecipue apud poetas. S. I 340.

*ὁμογάστριος 47₇. Hom. Manetho. Schol. in Pi. papp.

*ὁμογενής 45₇. trag. Pl. Aristot. rec. script.

*οὐλή 23₁₁. Hom. Soph. Pl. Xen. S. IV 320.

οὐρανόθεν 24₈. 25₃₀. 46₂₃. 57₃. Hom. Hes. LXX. Iambl. cf. Lob. ad Phryn. p. 94. (In NTo legitur Act. 14₁₇ et 26₁₃.)

*πανήμερος 36₃₀. Aesch. Herod. Lucian. Poll.

*παραπλήξ 21₂₃. 29₈. 30₇. 51₁₉. Hom. Ar. Hdt. Xen. poster. script. S. I 214. IV 674.

*παραπεπληγμένος 25₁₇. Ar. Eur. Plut.

*παρασύρομαι 19₁₈. Aesch. Soph. Polyb. al. S. IV 677; Kreling p. 53.

*παράφρων 20₁₀. Soph. Eur. Pl. Plut. script. eccles.

*παρεκβαίνω 22₁₂. Hes. Aesch. Apoll. Rh. Aristot. post. script.

πατέομαι 62₁₅. Hom. trag. Pl. Ap. Rh. post. script. S. I 342. III 214.

*πένομαι 39₂₃. poet. ep. et trag. Thuc. Xen. post. script. S. IV 328.

*περιηχέω 44₂₃. Hom. Plut. Lucian. al. S. I 342. IV 324.

*περικαλλής 31₁₄. Hom. Hes. Ar. Hdt. Plut. al. S. I 342. IV 674.

περιττός 44₃₂. poet. Pl. Xen. post. scr. S. III 214.

*πηρός 56₃₁. Hom. Anth. Pal. Hipp. script. rec.

*ποικίλλω 59₂₉. poet. Pl. post. script. S. I 343. II 205. IV 326.

*πολυπρόσωπος 21₂₅. 41₅. 61₂₆. Lycophr. rec. script.

*πολύτλας 48₃₀. Hom. Soph. Anth. Pal. Eustath. Thess.

πολύτροπος 30₁₇. Hom. Thuc. Pl. S. I 145. IV 220. (In NTo — ep. ad Hebr. 1, 1 — adverbium exstat.

*πολύφημος 52₃₁. Hom. Pi. Alcm. Orac. ap. Hdt. Xen.

πρηνής 62₁₅. Hom. Eur. (Rhes.) rec. script. S. IV 222.

*προκύπτω 23₂₈. Ar. Alciphr. Aristaen. al. S. III 216.

*προλείπω 21₂₃. 31₃. Hom. Pi. trag. Pl. Thuc. rec. script.

προμανθάνω 39₇. Pi. Soph. Eur. Pl. Ar. Thuc. rec. script. S. IV 675.

προπάτωρ 39₂₈. ₃₀. 40₆. 50₂₇. Pi. trag. Hdt. Pl. rec. script. S. I 344. III 216. (Legitur in NTo ep. ad Ro. 4₁.)

*προσεπιφέρω 28₅. Hes. Xen. Ioseph. script. post.

*προσφθέγγομαι 41₇. Pi. Eur. Anth. Pal. Pl. Poll. Hesych.

*πρόσθεν (temporali sensu praeditus) 17₁₉. 22₂₇. 35₁₈ al. poet. Pl. Xen. post. scr. S. II 206. IV 674.

*προφωνέω 26₁₅. Aesch. Soph. Eur.

*πυγμαχέω 17₅. Inscript. tripod. ap. Hdt. Apoll. Rh.

*πυθόμαντις 19 29. 22 25. 33 6. 47 7. 58 6. Aesch. Soph. Eustrat., qui ventriloquam Aendorem eodem modo atque Eustathius hoc nomine vocat (cf. Thes. s. v.).
*πυρέττω 58 27. Eur (Cycl.) Ar. Aristot. post. script.
*ῥεῖθρον 27 25. Hom. Pi. Aesch. Herod. rec. script.
*ῥοίζημα 62 16. Ar. Lucian. Iambl. script. Byz.
*στόχος = coniectura 36 22. Aesch.
*τάλας 40 5. Hom. trag. Theocr. Anth. Pal. Xen. post. script. S. I 348.
*τάρταρος 41 6. Hom. Hes. Pi. trag. Pl. rec. script.
*τετράμορφος 26 4. Eur. script. eccles.
*τοκεύς 46 9. cf. h. d. p. 79.
*τρανῶς 47 24. trag. Polyb. Plut. cf. Kreling p. 61.
*ὕπαρ 33 28. poet. Pl. Polyb. al. S. I 349. IV 677.
*ὑπεκκλίνω 44 7. Ar. Plut. script. Byz.
*ὑπηχέω 48 16. Hes. Eur. Pl. rec. script. S. I 350. II 209. III 225. IV 333.
*ὑποκλέπτω 37 18. Pi. Mus. Anth. Pal. Nonn. al.
*ὑποκλίνομαί τινι 32 2. 33 29. Hom. Anth. Pal. rec. S. IV 334.
*ὑπόπτερος 17 2. Pi. Mimn. trag. Hdt. Pl. rec. scr.
ὑποστρώννυμι 62 17. Hom. Eur. Orac. ap. Hdt. Ar. Anth. P. Xen. post. script.
ὑφαντός 24 17. Hom. trag. Anth. Pal. Thuc. rec. script.
*ὕφασμα 24 10. Hom. trag. Anth. Pal. Pl. post. scr.
φάντασμα 22 29. Aesch. Eur. Pl. rec. script.
*φάρυγξ 61 15. Hom. Eur. Ar. Thuc. Hipp. al. S. I 350. IV 335. 613.
φλόξ 25 31. 28 10. 39 28. 31. Hom. trag. Pl. Xen. post. scr. S. II 209.
φράττω 17 24. Hom. trag. Herod. Thuc. Ar. post. S. IV 335.
φωνέω 61 27. Hom. Pi. trag. Xen. rec. script.
φοίττω 48 13. praecipue apud poetas. S. II 210.
*χάος 45 18. Hes. Bacchyl. Ar. Apoll. Rh. Pl. rec. scr.
χάσμα 40 11. 41 7. Hes. Eur. Hdt. Pl. S. I 351. IV 336. (Exstat in NTo Luc. 16 26.)
χεῖλος 59 15. Hom. Pi. Eur. al. rec. script.
*χλεύη 49 8. Hom. Hymn. rec. script. S. I 352. cf. I 164.
χρήζω 30 24. poet. Herod. Xen. rec. script. S. IV 337.
*ὠκύς 17 3. Hom. Hes. rec. script. S. I 352.
*ὠχρός 62 8. Batroch. Ar. Theocr. Alex. Pl. Hipp. Gal. al.

III. De verbis posteriorum scriptorum propriis.

Iam enumerantur vocabula, quae ante Aristotelis aetatem non inveniuntur.

*ἀγγελικός 53 7. 62 13. gramm. Procl. eccles. script. al.
*ἁγιοπρεπής 40 21. script. eccl. inde a Clem. Rom.

*ἀδράνεια 27 16; formam ἀδρανία habent Call. Apoll. Rh. Nic. Demetr. al.
ἀθετέω 40 20. Polyb. LXX. papp. al.[1]).
αἱματεκχυσία 38 5. script. eccl.
*αἱρεσιώτης 51 1. Porphyr. eccles.
*ἀκηλίδωτος 31 13. LXX. Phil. Porph. eccl.
*ἀκριβολογία 35 21. Aristot. Polyb. al.
ἀλληγορέω 48 2. 23. 49 16. 50 10. 51 7. Philo. Plut. al.
ἀλλογενής 17 20. 33 25. 54 28. LXX. eccl. al.
*ἀμειδής 55 2. 62 1. Plut. Opp. al. S. IV 339.
*ἀμεταστάτως 58 5. Clem. Alex. Procl.
*ἀμφίκυρτος 23 22. Aristot. Theophr. al.
*ἀναγωγή (πολιτειῶν) = disciplina, institutio 50 25. Iambl. Synes.
*ἀνάδοσις 23 25. Aristot. Theophr. Polyb. al.
ἀναντίρρητος 30 2. Polyb. Ioseph. al.
*ἀναρριπίζω 25 12. Aristot. Dionys. H. Alciphr. al.
ἀναφωνέω 37 27. Aristot. Polyb. al.[2]).
*ἀνεξικακία 31 23. Plut. Lucian. al.
*ἀνεξικάκως 31 28. Lucian (Asin.).
*ἀνθρωπόμορφος 23 6. Strab. Diod. Plut. al.
*ἀνθυποφέρω 18 28. 19 29. 20 1. 25 al. Dionys. Hal. Plut. Hermog. al.
*ἀνοίκειος 16 20. Epict. Polyb. al.
*ἀνομολογία 59 13. Epict. Plut. al.
*ἀντιβοάω 48 8. Ioseph. Cass. D. al.
*ἀντιδοξέω 42 16. 55 21. Polyb. al.
*ἀντιπίπτω 17 9. Aristot. Polyb. al.
*ἀντιστρέφω 19 16. Aristot. al. S. II 215.
*ἀνυπόστατος = certum fundamentum non habens 59 7. Polyb. al.
*ἀνώτατος 45 30. cf. h. d. p. 13.
ἀορασία 23 30. Polyb. LXX. al.
*ἀπαράλειπτος 41 18. Iust. Euseb. Simpl.
*ἀπαρεμφάτως 32 6. Dionys. H. al.
*ἀπατηλῶς 58 15. Iambl. Poll.
*ἀποκαθιστάω 45 19. v. l. apud Arist. metaph. 1074 a 8. Diod. al.
ἀποκύω 55 1. Verbi formam ἀποκυέω habent Dion. Hal. Soran. Plut. Clem. Alex. al. cf. S. I. 855. Fortasse ἀποκύειν in ἀποκυεῖν mutare praestat.
*ἀπομίμημα 27 13. Diod. Iambl. al.
*ἀποσιώπησις 26 23. Demetr. Plut. Herodian. al.
ἀποστασία 18 3. LXX. Dionys. Hal. Plut. al.
ἀποφθέγγομαι 20 8. 21 26. 47 21. 57 1. 61 5. LXX. Plut. Iambl. al.

[1]) cf. Naegeli, Der Wortschatz des Apostels Paulus, Göttingen 1905, p. 29.
[2]) quae vox a Moeride p. 59 improbatur.

*ἀρχιδαίμων 30 1. Hoc vocabulum, si Eustathium excipias, duobus locis invenitur; exstat enim in libro de recta fide qui inscribitur[1]) Adamantio cuidam adscripto anno fere p. Chr. n. 300 composito[2]), et in papyro Magna Parisiana, quam priore quarti p. Chr. n. saeculi parte confectam esse Wessely censet[3]).
*ἀρχιεπίσκοπος 16 3 (in titulo); Athan. Epiph. al.
ἀρχιερατικός 25 11. Ioseph. eccles. al.
*ἀρχοντικός 59 17. Clem. Rom. Ign. al.
*ἄστατος 25 13. Aristot. Epict. al.
*ἀστεΐζομαι 24 4. 61 13[4]). Dionys. H. Plut. Hesych. Poll. al.
*αὐτόθι = confestim 37 5. Lucian. S. I 391.
*αὐτολεξεί 22 23. 46 2. 52 12. Philo. script. eccl.
*αὐτοσχέδιος 28 16. 59 3. Dionys. H. Plut. al.
*αὐτουργέω 39 5. 59 23. Aristot. Plut. al.
*ἀφίδρυμα 55 31. Ioseph. Dionys. H. Plut. al.
*ἀφοσίωσις 51 10. 58 13. Dionys. H. Plut. al.
ἀχρειόω 55 19. Polyb. LXX. al.
βδέλυγμα 18 21. 34 6. LXX. eccl.
*βιολογέω 56 4. Non legitur nisi apud auctorem libri περὶ ὕψ. 9 15, qui formam passivam habet.
*γραωδῶς 43 31. 49 6. Origen; adiect. γραώδης in NTo, apud Iamblichum, alibi exstat.
*δαιμονιώδης 53 24. Procl. eccl. al
*δεικτικός 34 22. Clem. Al. Dion. Th. al.
*δεινοποιέω 43 28. 62 3. Dionys. H. Porph. al.
*δεισιδαιμονία 58 29. Polyb. Diod. al.
*δευτερόω 34 33. 42 27. 57 17. LXX. eccl.
*διαβολικός 18 16. 39 1. Philo. eccl.
*διαγνωστικός 16 5 (in titulo) Lucian. Galen. Hermog. al.
*διήγημα 42 25. Polyb. LXX; improbatur a Phrynicho p. 465 et adn. † †.
*διηγηματικός 21 8. 26 8. 27 7 al. Aristot. Polyb. Plut. al.
*διοιδέω 49 13. Strab. Lucian. al. S. I 358. II 217. IV 350.
*δογματιστής 24 20. 28 19. eccles.
*δογματικός 48 18. Diog. Laert. Gal. al.
*δοξάζω = gloriari 49 9. Polyb. LXX al.
*δοξοκοπία 16 18. 55 10. 58 15. Plut. Lucian. al. S. I 258.
*δραματουργέω 34 7. Ioseph. Alciphr. al.

---

[1]) P.-G. 11 p. 1745 A.
[2]) cf. Christ-Schmid II 2 1359.
[3]) Wessely, Griech. Zauberpap. v. Paris u. London, Wien 1888, p. 54 v. 1349 et p. 12
[4]) cf. Brinkmann p. 309.

*δραματουργός 39 8. Ioseph. Iustinian. al.
*ἐγκληματικός 58 2. Aristot. al.
*ἐγχαράττω 52 29. Plut. Lucian. Iambl. al.
*ἕδρα = sedes orationis (cf. Quint. inst. IX 4, 62) 59 8. Dionys. H. Demetr. al.[1]).
*εἰδοποιέω 59 7. Plut. Plotin. eccl.
*εἰδωλολατρεία 18 22. 19 12. 54 7. 30. 58 21. eccles.
εἰδωλολάτρης 26 19. script. eccles.
*εἰδωλόμορφος 55 28. schol. ad Ptol. Tetrabl. Basil. Geop.
*εἰκονίζω 59 6. 28. Plut. Porph. al.
*εἰκοτολογία 59 20. Strab. Hermog. Iambl. al.
*ἐκδικία 34 28. Ioseph. Gal. al.
*ἐκδοχή = sensus 20 6. 21 7. 43 14 al. Polyb. Phil. al.
*ἐκθύμως 39 31. Polyb. Lucian. al. S. I 359. III 237.
*ἐκλύτως 36 31. Plut. Agathin. ap. Gal.
ἐκπειράζω 31 15. 54 2. 12. LXX.
ἐκτὸς εἰ μή 28 2. D. Chrys. Luc. al. S. I 158 et 359. IV 623.
*ἐκφαυλίζω 47 22. Ioseph. Luc. al.
*ἐκφωνέω 19 23. 58 27. Demetr. Dionys. Hal. al.
ἐλεημοσύνη 33 30. Call. LXX. eccles.
*ἐμβακχεύω 20 8. 40 23. Philostr. Heliod. S. IV 383. (cf. h. d. p. 21 adn. 9).
*ἐμβριθῶς = graviter, aspere. 37 22. Herodian. al. S. IV 291.
*ἔμμουσος 61 17. Philostr. al. S. IV 353.
*ἐμπολιτεύομαι translato sensu dictum Philostr. 26 14. S. IV 403.
*ἐμφωλεύω 17 15. 61 22. Philo. Plut. Ael. eccl. al. S. III 238.
*ἐνδιαλλάττω 48 21. Aristot. LXX.
*ἐνδοτάτω 41 5. 61 22. Plut. Luc. S. I 360.
*ἐνδόσθια 38 10. LXX. Orig. Hesych.
ἔνδυμα 24 2. 9. LXX. eccl. al.
ἐνέργεια 18 17. 47 3. Aristot. al.
ἐνεργέω 54 8. Arist. LXX. eccles. al.
ἐξανατέλλω 48 7. Apoll. Rh. LXX al.
ἐξηχέω 45 2. 61 24. Polyb. LXX al.
*ἐξιλεόομαι 18 2. 33 29. LXX. Strab.
*ἐπαπορέω 42 7. Polyb. Orig. al.
*ἐπεισκυκλέω 19 13. 57 8. 58 22. Luc. auct. π. ὕψ. eccl. Poll. Hesych.
*ἐπιβρέχω 61 14. Theophr. Diosc. eccles.
ἐπίγνωσις 32 18. Polyb. LXX. Plut. al.
*ἐπιγράφω τινί τι = aliquem auctorem vindico alicuius rei 54 12. 57 15. 58 10. S. IV 355.

[1]) cf. W. Schmid, Philol. Woch. 1928, Nr. 20.

*ἐπιδημέω c. dat. loc. 46 10. cf. h. d. p. 28.
*ἐπίκρισις 36 1. Strab. Plut. al.
*ἐπιπλέκω 44 13. Polyb. Strab. al.
*ἐπιπλοκή 50 2. Aristot. Dionys. H. al.
*ἐπίρροια 59 20. Luc. Theophr. al.
ἐπισυνάγω 59 25. Polyb. LXX. Plut. al.
*ἐπιφορά 25 29. 52 2. Theophr. Polyb. Plut. al.
*εὐαγγελικός 46 11. 49 20. 50 7. scr. eccles.
εὐαγγελιστής script. eccles.
*εὐδιάφθορος 24 10. Aristot. al.
*ἡττάω 35 20. cf. h. d. p. 25.
*θάτερος 55 19. 58 11, quae forma a Thoma Magistro (p. 27 19) improbatur.
θειότης 47 3. LXX. Philo. Plut. al. S. I 364.
*θεοποιέω 29 17. Luc. eccles. al.
*θεοπρεπῶς 31 25. 46 10. Luc. eccles.
θεότης 45 3. 46 26. 54 4. Plut. Luc. eccles.
*θεσπίζω = sancio 23 14. 48 4 al. Philo. al.
*θεώρημα 16 6 (in titulo) 51 1. Aristot. al. S. IV 360 et 716.
*ἰδίωμα 59 16. Polyb. eccles. al.
*ἱστοριογραφία 58 18. Ioseph.
*ἱστοριογράφος 25 14. Polyb. Dionys. H. Plut. al.
καθαρίζω 27 29. LXX. eccles.
καθεξῆς 32 1. Plut. al.
*καινοπρεπῶς 45 6. Aristaen.
*καλλιλεξία 61 3. Orig. Theod. Mops. Simpl.
*καρτεροψυχία 49 2. LXX. eccles.
*καταιδέω = ruborem elicio 19 21. 58 16. Heliod. Themist. al.
*κατάληψις = perceptio, cognitio 20 14. 25 4. Luc. Philostr. Gal. S. I 365. IV 361.
*καταστγάζω 31 24. Aristot. Herodian. al. S. III 244.
*κατασκευάζω = argumentis confirmo 49 25. Aristot. Hermog. al.
*κατάφωρος 31 29. Dionys. H. Plut. al. S. IV 362.
*κατάχυσις 52 20. LXX. Gal. al.; improbatur a Moeride p. 206 12.
*κενολογία 56 29. Plut. Didym. Phot.
*κηρογραφέω 59 27. Origen. Athen.
*κομπολογέω 29 28. Iust. Socrat.
κραταιόω 45 9. LXX.
λευκῶς = clare 57 28. Athanas. al. script. eccl.
*λιθοβολέω 55 18. LXX. Plut. al.
*λιθοβολία 49 19. LXX. Diod. al.
*λογοποιία 61 11. Theophr. al.
*μεγαλουργία 49 10. Luc. al. S. I 395. III 247. IV 365.

*μελίζω 26 3. LXX. Dionys. H. eccles. al.
μεταμορφόω 30 17. 33 18 alibi. Phil. al.
*μεταστέλλομαι 53 7. Ioseph. Luc. al.
*μετεώρως 49 5. 57 15. Plut. Poll. al.
*μηδεπώποτε 58 11. Luc. al.
*μισθοφορία = μισθοφορά 41 15. [Dem.]. Diod.
*μοσχάριον 37 1. LXX. Herodian. Hesych.
*μυθοποιία 59 3. 61 5. Strab. Plut. al.
*μυσερός 18 22. 54 18, quam recentioris aetatis scripturam pro forma poetica μυσαρός (S. III 210) exhibent Maneth. Etym. M.
*νεκυομαντεία 19 12. Luciani libellus sic inscriptus est; scriptores quoque ecclesiastici verbum habent; explicatur ab Hesychio.
*νεόλεκτος 28 3. 49 3. App. Greg. Nyss. al.
*νομομαθής 34 19. Afric. Meth. al. script. eccl.
*οἰωνοσκοπία 54 16. Dionys. H. Plut. al.
*ὁλοκαύτωσις 35 21. LXX. script. eccles.
*ὁμιλία = locutio, sermo 21 9. Arist. Phil. al. S. IV 367.
*ὁμόδοξος 33 10. 46 19. 58 19. Luc. Poll. Hesych. eccl.
*ὀνοματοποιία 61 8 = nominum fictio 61 8. Plut. al.
*ὁμωνυμία 50 11. 25. Arist. Anth. Pal. Plut. al.
ὀπτασία 25 16. 55 2. Anth. Pal. LXX. script. eccl.
*ὀρθοδοξία 16 8. Poll. eccles.
*ὀχυρότης 25 4. Polyb. Diod. al.
παγιδεύω 18 31. LXX. eccles.
παμπληθεί 17 22. Herodian. al.
*πανάγιος 58 19. Clem. Rom. Dionys. Areop. Eust. Thess.
*παντέφορος 45 10. Athanas. Eust. Thess.
*παντοδύναμος 46 25. LXX. eccles. schol. ad Aeschyl.
*παραδόξως 26 32. Polyb.
*παράλληλος 16 25. Polyb. Plut. al.
παρεμβολή = castra 17 24, 37 21. LXX. Polyb. al. Hanc notionem improbat Phrynichus p. 377.
*παριστάω 54 2. 61 29. 62 3. Dionys. Thr. Sext. Emp.
*παροδεύω 36 7. LXX. Plut. Luc. eccles. al.
*περαιόω = περαίνω 37 28. Iust. Iren. Quae apud Xenophontem et Philonem exstant exempla in dubium vocantur.
περίττευμα 39 24. LXX. Plut. al.
*πιθανολογέω 51 13. 59 6. Arist. al.
*πιστόομαι 19 1. Plut. Luc. al. S. IV 370.
πλαστογράφος 62 9. Artem. Ptol. Procl. al.

*πολιτεία = vitae ratio 16 7. 49 18. 50 13. 25. Athen. eccl.[1]).
*πολυανδρία 17 13. App. Them. Synes.
*πολυΐστωρ 51 21. Dionys. H. Maneth. Anth. Pal. Orig. al.
*πολυπευστέω 36 8. constt. Apost.
*πρεσβεία = deprecatio 28 7. Phalar. Greg. Naz. al. script. eccl.
*πρεσβεύω = ἱκετεύω 40 4. App. Clem. Alex. Basil. al. eccles.[2]).
*προαναφωνέω 35 2. 6. Dionys. H. Plut. al. S. IV 371.
*προηγουμένως 20 7. 60 2. Theophr. Plut. al.
*προσεμφέρεια 59 11. Epic. script. Byz.
*προσλιπαρέω 28 7. Plut. Luc. al. S. I 163. 373.
*προσωποποιέω 36 4. 59 11. Dionys. Hal. Orig. al. script. eccl.
*προσωποποιία 59 21. 24. Demetr. Hermog. al.
προφητεία 35 7. 43 30. 53 11. LXX. Ioseph. al.
προφητικός 19 7. 23 7. 16. alibi. Lucian. script. eccl. S. I 373.
*πυροφόρος 40 4. Phil. Mech. poet. in inscript. Zosim.
ῥητῶς 18 9. 34 2. Polyb. Strab. al.
*σβεστήριος 28 8. Dionys. H. Plut. al.
*σκηνοπηγέω 58 25. Ioseph. Greg. Naz. Athen.
σκύβαλον 54 31. Phil. Plut. al.
*σπούδασμα = res studiose elaborata 50 8. Arr. Sext. Emp. al. S. I 57. III 255.
*στρατολογέω 28 8. Dionys. H. Plut. al.
*σύγκρισις = comparatio 16 25. 52 8. Polyb. Phil. al.; vox improbata a Phryn. Lob. p. 278.
*συνεκτικός = qui maximi est momenti 34 31. Phil. Sext. Emp. al.
συνιστάω 48 19. Polyb. Dionys. H. al. Dubium est quod apud Platonem (Tim. 33 A) exstat exemplum.
συσχηματίζομαι 62 9. Aristot. Plut. al.
σωματικός 23 22. 52 4. Aristot. al.
σωματικῶς 46 5. Plut. al.
*ταυτολογέω 35 4. 36 5. 43 31. 51 5. 57 24. Polyb. Strab. al.
*τερατοσκοπία 55 1. Poll. Poimand.
*τοπικῶς 35 10. Plut. Arr. al.
*τρανός 35 22. Moschion (ap. Stob.). LXX. Dionys. H. al.
*τρανόω 16 22. Phil. Anth. Pal. al.
*τροπολογέω 48 13. 27. 49 20. 51 8. Orig. al. script. eccl.
*τρῶσις 23 12. Theophr. Plut. al.
*τυφλώττω 23 3. 31 6. Polyb. Ael. al. S. III 256. IV 377.

---

[1]) De verbo πολιτεία rationem vitae significante accurate agit Usener p. 117 sq.

[2]) cf. Usener p. 115.

*ὑπεκκλέπτω 38 2. Ioseph. Plut. al.

ὑπόδειγμα = παράδειγμα 49 2. Polyb. LXX al.; quod apud Xenophontem (equ. II 2) exstat exemplum, nec Dindorf nec Merchant in textum receperunt. Haec significatio a grammaticis improbatur; cf. Phryn. p. 12; Thom. M. p. 288 5.

*ὑποσυλάω 36 16. Clem. Alex. Alex. Trall. al.

*φαντασιοκοπέω 21 24. LXX. eccles.

*φαντασιώδης 24 19. 28 13. Gal. Philostr. eccles. S. IV 379.

*φιλαλήθως 21 17. Arist. Plut. al. S. I 378. IV 380.

*φοβερῶς 34 16. LXX. eccles. Poll.

*φωστήρ 46 21. LXX. eccles. Heliod. al.

φωτίζω 32 17. Aristot. LXX. al.

*χαρακτηρίζω 59 21. Phil. Gal. al.

*κεχορηγημένος τινί = praeditus aliqua re 56 6. Polyb. LXX. al.

*ψαλμῳδία 40 22. Hipp. Greg. Naz. Ioann. Chrys. al. scr. eccl.

*ψευδηγορία 31 20. 38 31. 56 28. 60 8. Alciphr. Iren. al. scr. eccl.

*ψευδοπροφήτης 25 28. 26 21. LXX. script. eccl.

*ψηφοπαίκτης 28 15. Sext. Emp. Maneth. al.

*ψηφοφορία 29 29. 58 17. Aristot. Dionys. H. al.

*ψίξ 39 24. Gal. Plut. al.

ψυχόω 27 20. 49 13. Plut. Sext. Emp. al.

IV. De verbis a grammaticis commendatis.

ἀθλίως 81 17. 84 22; Moer. p. 189 2: *ἄθλιος Ἀττικοί; ἀτυχὴς Ἕλληνες.*

αἰκίζομαί τινα 39 26: Thom. Mag. p. 6 14: *αἰκίζομαι ὑπὸ σοῦ καὶ αἰκίζομαί σε· τὸ δὲ αἰκίζω ποιητικώτερον.*

ἀμέλει 21 10. 23 4. 25 12. 44 19. 50 26. 58 1. 59 32; schol. ad Ar. nub. 488: *Ἀττικὴ ἡ φράσις ἀντὶ τοῦ μὴ ἀθύμει.* S. I 105.

ἀνάπλεως 20 16. 43 11. 49 9. 62 3; Moer. p. 206 4: *πλέων καὶ κατάπλεων Ἀττικοί. πλήρη Ἕλληνες.* cf. 207 24.

ἀνθρώπειος 23 9. 45 6. 24. 32; Moer. p. 188 25: *ἀνθρωπείᾳ φύσει Ἀττικοί, ὡς Θουκυδίδης, ἀνθρωπίνῃ Ἕλληνες.*

ἄττα (ὀλίγα ἄττα) 37 18. 44 13; Harpocr. 39 15: *ἄττα ἀντὶ μὲν τοῦ ὅσα ἢ ἅτινα Ἀντιφῶν ἐν τῷ περὶ τοῦ Λινδίων φόρου, ἀντὶ δὲ τοῦ τινὰ ἢ ποῖά τινα Δημοσθένης Φιλιππικοῖς. ἐνιαχοῦ δὲ παρέλκει τὸ ἄττα· Χιονίππου „πύθου χελιδὼν πηνίκ' ἄττα φαίνεται“.*

ἄχρι 24 5; Moer. p. 189 7: *ἄχρι ἄνευ τοῦ σ Ἀττικοί. ἄχρις Ἕλληνες.*

βοΐδιον 26 3; Phryn. p. 86: *βοΐδιον καὶ βοΐδιον ἀρχαῖα καὶ δόκιμα, οὐχὶ βούδιον καὶ βοῦδιον διὰ τοῦ υ.*

γνωσιμαχέω 58 1; Moer. p. 193 28: *γνωσιμαχῆσαι Ἀττικοὶ ὡς Ἀριστοφάνης Ὄρνισιν, μετανοῆσαι Ἕλληνες;* cf. Phryn. (Bekk. Anecd. I p. 33 15): *γν. οἷον τῇ προτέρᾳ γνώμῃ, ἣν ἔσχε, μάχεσθαι.*

δήπουθεν 19 3. 36 29. 44 19. 53 21. 58 34; Moer. p. 195 5: *δήπουθεν Ἀττικοί, δηλονότι Ἕλληνες.* cf. supra p. 42).

εὕρημα 19 13. 24 28. 29 1; Phryn. p. 445 sq.: *εὕρημα χρὴ λέγειν διὰ τοῦ η, οὐχ εὕρεμα.*

οὔτε ὄναρ οὔτε ὕπαρ 33 28; Phryn. p. 421: *κατ' ὄναρ: Πολέμων ὁ Ἰωνικὸς σοφιστὴς Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος εἰκόνα ... ἀναθεὶς ἐπέγραψεν...: Δημοσθένη Παιανιέα Πολέμων κατ' ὄναρ, ἀδοκιμωτάτῳ τῷ κατ' ὄναρ χρησάμενος κτλ.*

Addo nonnullas locutiones, quae quamquam a grammaticis non laudantur, in elegantiis Atticis certe habendae sunt.

δυοῖν θάτερον 55 19. 58 10, quo flosculo apud oratores Atticos usitatissimo haud raro Aristides utitur[1]).

εὖ οἶδ' ὅτι 16 14, quae verba adverbii vim habent. Talia apud Demosthenem quoque invenis, velut orat. IX 1 p. 110: *καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων*[2]). Adicio hoc Platonis exemplum: Apol. 37 B *ὧν εὖ οἶδα ὅτι κακῶν ὄντων;* cf. Dionys. Hal. A. R. V 10[3]).

οἷός τέ εἰμι (*οἷόν τέ ἐστι*) 16 25. 17 12. 40 26. 43 24. 49 8. 50 12. 32. 59 8. Hanc locutionem, quae neque in NTo neque in papyris exstat, in LXX autem libris uno loco (IV. Macc. 4, 7) legitur, elegantioris sermonis propriam esse censet Naegeli[4]). Eustathium eam octies habere moneo.

His adicio verba quibus Eustathii libellus incipit: *Ἀεὶ μὲν ἄγαμαι τὸν ἀξιοφανῆ τῆς ἐνθέου πολιτείας σου ζῆλον,* quod prooemii initium colorem traxisse ex Platonis Prot. 335 D: *ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι* Jahn[5]) adnotat. Prima autem Eustathii libri sententia simili modo formata est atque initium libri Phrynichi. Apud Eustathium enim legis haec: *Ἀεὶ μὲν ἄγαμαι τὸν ἀξιοφανῆ τῆς ἐνθέου πολιτείας σου ζῆλον, ὦ διαπρεπέστατε τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκῆρυξ Εὐτρόπιε· τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας σου γνώρισμα πολλαχῶς ἐκπληττόμενος οὐχ ἥκιστα καὶ περὶ τόδε μάλιστα τεθαύμακα τὸ μέρος κτλ.* Liber autem Phrynichi his verbis instituitur: *Φρύνιχος Κορνηλιανῷ εὖ πράττειν. Τήν τε ἄλλην σου παιδείαν θαυμάζων, ἣν διαφερόντως ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοις ἐγὼ ἐνέτυχον, πεπαίδευσαι, καὶ δὴ καὶ τοῦτο θαυμάσας ἔχω, τὸ περὶ τὴν τῶν καλῶν καὶ δοκίμων ὀνομάτων κρίσιν*[6]).

---

1) cf. Rehdantz, Ind. Dem. p. 192. S. II 35. 184 sq.
2) cf. Rehd. l. c. p. 258.
3) Brinkmann p. 308.
4) p. 57.
5) p. 21 ad vers. 6.
6) p. 1 ed. Lob.

C. De elocutione.

Iam vero quid elocutionis Eustathii maxime proprium sit, diligenter investigabo. Atque iis remotis, quae ad stilum eius adumbrandum minoris momenti mihi videntur esse, primum de sententiarum comprehensionibus agam, deinde de verborum collocatione pauca dicam, tum de orationis exornandae ratione disseram, postremo, quomodo Eustathius hiatum evitaverit, compluribus exemplis allatis ostendam. Quibus expositis nonnullas Sacrorum librorum atque Eustathii sententias iuxta ponam, ex quibus, quomodo Eustathius vulgarem Sacrorum Librorum orationem ad elegans sui ipsius dicendi genus accommodaverit, facile appareat.

I. De ambitu enuntiatorum amplificando.

Ac primum quidem demonstrabo Eustathium ambitum orationis notionibus ac verbis quam maxime amplificare et inani verborum tumore nonnunquam immodice obruere. Eum epitheta ad expeditam dictionis copiam parandam a grammaticis collecta non ignorasse certe suspicaberis, si exempla legeris haec[1]:

21 21 *ὃς ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἐξορκιζόμενος ἀνθρώπων ἐλαύνεται, πυροῦται, μαστίζεται καὶ φεύγει, τὸ σκήνωμα προλιπών.*

23 10 *καὶ διάφορα καὶ ποικίλα φοροῦντες ἐσθήματα καὶ σημασίας οὐλῶν ἢ τύπων ἢ μωλώπων ἐπιφερόμενοι καὶ πληγῶν ἢ τρώσεων.*

23 22 *οὐ γὰρ ἀμφίκυρτον οὐδὲ κεκυφότα γέροντα ..., ἀλλ' ὄρθιον, ἐντεταμένον, ἀπηυθυμένον εἰς πόλεμον, ἀεὶ νεάζοντα περὶ τὰς τῆς κακίας ἀναδόσεις.*

---

[1]) Telephum grammaticum Pergamenum (Christ-Schmid VII 2² p. 869) eiusmodi epitheta collegisse Suidae testimonio novimus. Enumerat enim cum alios huius grammatici libros tum *Ὠκυτόκιον* quoddam, qui liber, qualis fuerit, verbis indicat his: *ἔστι δὲ συναγωγὴ ἐπιθέτων εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἁρμοζόντων, πρὸς ἕτοιμον εὐπορίαν φράσεως* (p. 1022 sq. ed. I. Bekker; cf. ed. G. Bernhardy p. 1104 sq.).

γνωσιμαχέω 58 1; Moer. p. 193 28: *γνωσιμαχῆσαι Ἀττικοὶ ὡς Ἀριστοφάνης Ὄρνισιν, μετανοῆσαι Ἕλληνες;* cf. Phryn. (Bekk. Anecd. I p. 33 15): *γν. οἷον τῇ προτέρᾳ γνώμῃ, ἣν ἔσχε, μάχεσθαι.*

δήπουθεν 19 3. 36 29. 44 19. 53 21. 58 34; Moer. p. 195 5: *δήπουθεν Ἀττικοί, δηλονότι Ἕλληνες.* cf. supra p. 42).

εὕρημα 19 13. 24 28. 29 1; Phryn. p. 445 sq.: *εὕρημα χρὴ λέγειν διὰ τοῦ η, οὐχ εὕρεμα.*

οὔτε ὄναρ οὔτε ὕπαρ 33 28; Phryn. p. 421: *κατ' ὄναρ: Πολέμων ὁ Ἰωνικὸς σοφιστὴς Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος εἰκόνα … ἀναθεὶς ἐπέγραψεν…: Δημοσθένη Παιανιέα Πολέμων κατ' ὄναρ, ἀδοκιμωτάτῳ τῷ κατ' ὄναρ χρησάμενος κτλ.*

Addo nonnullas locutiones, quae quamquam a grammaticis non laudantur, in elegantiis Atticis certe habendae sunt.

δυοῖν θάτερον 55 19. 58 10, quo flosculo apud oratores Atticos usitatissimo haud raro Aristides utitur[1]).

εὖ οἶδ' ὅτι 16 14, quae verba adverbii vim habent. Talia apud Demosthenem quoque invenis, velut orat. IX 1 p. 110: *καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων*[2]). Adicio hoc Platonis exemplum: Apol. 37 B *ὧν εὖ οἶδα ὅτι κακῶν ὄντων;* cf. Dionys. Hal. A. R. V 10[3]).

οἷός τέ εἰμι (οἷόν τέ ἐστι) 16 25. 17 12. 40 26. 43 24. 49 8. 50 12. 32. 59 8. Hanc locutionem, quae neque in NTo neque in papyris exstat, in LXX autem libris uno loco (IV. Macc. 4, 7) legitur, elegantioris sermonis propriam esse censet Naegeli[4]). Eustathium eam octies habere moneo.

His adicio verba quibus Eustathii libellus incipit: *Ἀεὶ μὲν ἄγαμαι τὸν ἀξιοφανῆ τῆς ἐνθέου πολιτείας σου ζῆλον,* quod prooemii initium colorem traxisse ex Platonis Prot. 335 D: *ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι* Jahn[5]) adnotat. Prima autem Eustathii libri sententia simili modo formata est atque initium libri Phrynichi. Apud Eustathium enim legis haec: *Ἀεὶ μὲν ἄγαμαι τὸν ἀξιοφανῆ τῆς ἐνθέου πολιτείας σου ζῆλον, ὦ διαπρεπέστατε τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκῆρυξ Εὐτρόπιε· τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας σου γνώρισμα πολλαχῶς ἐκπληττόμενος οὐχ ἥκιστα καὶ περὶ τόδε μάλιστα τεθαύμακα τὸ μέρος κτλ.* Liber autem Phrynichi his verbis instituitur: *Φρύνιχος Κορνηλιανῷ εὖ πράττειν. Τήν τε ἄλλην σου παιδείαν θαυμάζων, ἣν διαφερόντως ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοις ἐγὼ ἐνέτυχον, πεπαίδευσαι, καὶ δὴ καὶ τοῦτο θαυμάσας ἔχω, τὸ περὶ τὴν τῶν καλῶν καὶ δοκίμων ὀνομάτων κρίσιν*[6]).

[1]) cf. Rebdantz, Ind. Dem. p. 192. S. II 35. 184 sq.
[2]) cf. Rehd. l. c. p. 258.
[3]) Brinkmann p. 308.
[4]) p. 57.
[5]) p. 21 ad vers. 6.
[6]) p. 1 ed. Lob.

C. De elocutione.

Iam vero quid elocutionis Eustathii maxime proprium sit, diligenter investigabo. Atque iis remotis, quae ad stilum eius adumbrandum minoris momenti mihi videntur esse, primum de sententiarum comprehensionibus agam, deinde de verborum collocatione pauca dicam, tum de orationis exornandae ratione disseram, postremo, quomodo Eustathius hiatum evitaverit, compluribus exemplis allatis ostendam. Quibus expositis nonnullas Sacrorum librorum atque Eustathii sententias iuxta ponam, ex quibus, quomodo Eustathius vulgarem Sacrorum Librorum orationem ad elegans sui ipsius dicendi genus accommodaverit, facile appareat.

I. De ambitu enuntiatorum amplificando.

Ac primum quidem demonstrabo Eustathium ambitum orationis notionibus ac verbis quam maxime amplificare et inani verborum tumore nonnunquam immodice obruere. Eum epitheta ad expeditam dictionis copiam parandam a grammaticis collecta non ignorasse certe suspicaberis, si exempla legeris haec [1]):

21 21 *ὃς ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἐξορκιζόμενος ἀνθρώπων ἐλαύνεται, πυροῦται, μαστίζεται καὶ φεύγει, τὸ σκήνωμα προλιπών.*

23 10 *καὶ διάφορα καὶ ποικίλα φοροῦντες ἐσθήματα καὶ σημασίας οὐλῶν ἢ τύπων ἢ μωλώπων ἐπιφερόμενοι καὶ πληγῶν ἢ τρώσεων.*

23 22 *οὐ γὰρ ἀμφίκυρτον οὐδὲ κεκυφότα γέροντα . . ., ἀλλ' ὄρθιον, ἐντεταμένον, ἀπηυθυμένον εἰς πόλεμον, ἀεὶ νεάζοντα περὶ τὰς τῆς κακίας ἀναδόσεις.*

---

[1]) Telephum grammaticum Pergamenum (Christ-Schmid VII 2² p. 869) eiusmodi epitheta collegisse Suidae testimonio novimus. Enumerat enim cum alios huius grammatici libros tum *'Ωκυτόκιον* quoddam, qui liber, qualis fuerit, verbis indicat his: *ἔστι δὲ συναγωγὴ ἐπιθέτων εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἁρμοζόντων, πρὸς ἕτοιμον εὐπορίαν φράσεως* (p. 1022 sq. ed. I. Bekker; cf. ed. G. Bernhardy p. 1104 sq.).

31 13 *ἄνθρωπον δὲ καθαρόν, ἄχραντον, ἀκηλίδωτον ἐξωτάτω περικείμενον ἐποπτεύων καὶ ναοῦ χρῆμα περικαλλές, ἀφιερωμένον, ἀσύλητον.*

·48 31 *ἀντὶ τοῦ θαυμάσαι τὴν ὑπομονήν, ἐπαινέσαι τοὺς πόνους, εὐφημῆσαι τὴν ἀριστείαν, ἀποδέξασθαι τὴν πίστιν, ἐκφράσαι τὰ τῆς καρτεροψυχίας ὑποδείγματα, προτρέψασθαι διὰ τούτου τοὺς νεολέκτους εἰς ἀρετήν, εὐψυχίᾳ καὶ ῥώμῃ φρονήσεως ὁπλίσαι τοὺς ἀγωνιστὰς ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀθλεῖν.*

59 14 *ἄκρα τε πολέμου γράφει καὶ τέλος, ἐοικότα βάσει, καὶ χείλη φθεγγόμενα καὶ φωνῶν ἰδιώματα, καὶ γέλωτας καὶ κλαυθμούς, ἢ δημηγορίας ἀρχοντικὰς ἢ συμπόσια καὶ κώμους ἢ βακχείας ἢ τελετὰς ἢ μέθας ἀκολάστους ἢ παροινίας ἐρωτικὰς ἢ ληστρικὰς ἁρπαγὰς ἢ φθορὰς ἀνηκέστους ἢ σφαγὰς ἀκρίτους ἢ πενίας ὑποκρίσεις ἢ πλούτων ἐπιρροίας.*

Similia quidem, sed maiore arte elaborata sunt, quae exstant 17 1 *οὔτε γοῦν ἵππος ἀγωνιστὴς εἶναι κρίνεται δόκιμος . . . οὔτ' αὖ τις ἀθλητῶν . . . οὔτε ἄλλος οὐδείς, οὔτε παλαίων ὑγρῶς, οὔτε τραχύτατα παγκρατιάζων ἢ πυγμαχῶν [ἢ] τὸν ἀέρα δέρων κτλ.*

Accedant denique verba haec 46 19 *δι' οὗ γεγόνασιν ἄγγελοι καὶ οὐρανοὶ καὶ γῆ καὶ θάλαττα καὶ βυθοὶ καὶ φωστῆρες οὐρανοδρόμοι καὶ συλλήβδην εἰπεῖν ἅπασα τῶν γενητῶν ἡ σύστασις.* Hiscum confero similia Eustathii verba a Theodoreto tradita: *δι' οὗ γεγόνασιν ἄγγελοι καὶ οὐρανοὶ καὶ γῆς ἄπειρα μεγέθη καὶ πᾶσαι συλλήβδην τῶν γενητῶν ὗλαί τε καὶ συστάσεις*[1]. Iuvat his adiungere similem Ioannis Chrysostomi sententiam — *τὸ περισπούδαστον τῷ θεῷ ζῷον. . . . δι' ὃν οὐρανὸς ἐτάθη καὶ ἥλιος ἀνήφθη καὶ σελήνη τρέχει καὶ ποικίλος ἀστέρων καταλάμπει χορὸς καὶ ἀὴρ ἡπλώθη καὶ θάλασσα ἐξεχύθη καὶ γῆ ἐθεμελιώθη καὶ πηγαὶ βρύουσι καὶ ποταμοὶ ῥέουσι καὶ ὄρη πέπηγε κτλ.*[2], quae idem copiosae ornataeque orationis studium, sed maiorem variandi artem ac diligentiam demonstrat. Eustathium vero in omnibus fere exemplis sine ullo artificio vocabulum vocabulo annectere velim animadvertas.

Valde Eustathius delectatur in verborum circuitu epithetis qu. d. amplificando, qua re, cum verba poetica, sonantia, singularia praeferat, orationem quaesitam, modo haud raro carentem efficit. Ex permultis eiusmodi exemplis potiora affero: 19 12 *ὁ κομψὸς Ὠριγένης*; 47 10 *ὁ μεγαληγόρος . . . Ὠρ.*; 51 21 *ὁ . . . πολυΐστωρ Ὠρ.*; 52 31 *ὁ πολύφημος Ὠρ.*; 57 6 *ὁ πάσας ἑρμηνεῦσαι τὰς γραφὰς οἰηθεὶς Ὠρ.*; 33 22 *Σαμουὴλ ὁ περίβλεπτος . . . προφήτης*; 40 27 *μετὰ τοῦ θαυμασιουργοῦ . . . Σαμ.*;

---

[1]) PG 18 p. 685 C. **Cavallera p. 75.**
[2]) PG 63 p. 518.

43 29 τὸν εὐκλεῆ Σαμ.; 21 28 τὸν ἁγιοφανῆ Παῦλον; 32 16 ὁ περίοδος ἱεροκήρυξ ... Παῦλ.; 39 28 τοῦ προπάτορος Ἀβραάμ; 39 3 ὁ μιαρὸς Ἀχαάβ; 40 21 τὸν ἁγιοπρεπῆ ... Δαβίδ; 48 30 τοῦ πολύτλα ... Ἰώβ; 20 10 ὁ ... παράφρων ... Σαούλ; 20 13 τῷ δαιμονιζομένῳ Σ.; 41 7 τὸν ἐμμανῆ Σαούλ; 51 16 τὸν ἔκφρονα Σ. Varia quoque sunt nomina, quibus ventriloqua Aendora appellatur: 19 4 ἡ κακοδαίμων ... γραῦς; 21 14 τῆς δαιμονώσης ... γυναικός; 31 30 διὰ γυναικὸς ἐμμανοῦς; 47 19 διὰ μαινάδος ... γυναικός; 25 7 περὶ γυναικὸς ... ἔκφρονος. Denique addo exempla haec: 24 9 φεγγοβόλοις ... μαρμαρυγαῖς; 28 3 νεολέκτους ... δορυφόρους; 28 13 οἰησικοπίᾳ φαντασιώδει; 28 31 περιεργίᾳ ... γοώδει; 31 4 αἱ φλογοειδέκελοι τῶν ἀγγέλων ἀξίαι; 39 28 ταῖς ἀκοιμήτοις ... φλοξίν; 40 4 πυροφόροις ... ὀδύναις; 46 21 φωστῆρες οὐρανοδρόμοι; 47 7 τοὺς ὁμογαστρίους ... δαίμονας; 47 8 ὁμοκοιλίους ἀδελφούς; 47 9 τὰ ὁμομήτρια γένη; 47 23 τὸ τῶν οὐρανοπέτων ἀγγέλων τάγμα; 47 28 νικηφόρον ... τρόπαιον; 61 24 μυθώδη πλάσματα[1]).

Ex multis locutionibus, in quibus una res duobus vocabulis, quae eandem vim habent, redditur, item scriptorem latam et magnificam orationem sectantem cognoscis: 17 12 ὡς οἷόν τε κατὰ τὸ ἐφικτόν; 19 1 πιστωσάμενος ὅρκῳ διεβεβαιώσατο; 31 11. 46 24 ἔργῳ ... καὶ πράξει; 31 11 εἰσιδὼν ... ἑώρα; 33 15 παρὰ βούλησιν ἄκων; 38 7 ἐπήγειρεν ... πόλεμον ἐξαίφνης ἀκήρυκτον; 36 21 ἀπὸ στόχου καὶ συγκυρίας; 40 3 νοτίδος ἐπαφυσάμενος ἰκμάδα; 40 4 ἐπρέσβευε τοιαῦτα μεθ' ἱκετείας; 46 28 τόπῳ καὶ ῥητῷ τινι χωρίου μορίῳ; 52 1 τί ξένον ἢ τί παράδοξον; 58 3 ἄκων ἑλκόμενος ὡμολόγησεν. Horum exemplorum numerus facile augeri potest.

At alia quaedam exempla optime illustrant, quae de Eustathii dicendi genere supra diximus: 18 10 ἀξιώσεις αὐτῇ προσεφέρετο pro ἠξίωσεν αὐτήν; 24 1 προδήλῳ ... ἐκφαίνεται σημασίᾳ ὡς pro πρόδηλόν ἐστιν ὡς; 33 2 ἐκποδὼν ᾤχετο ... ἡ ἐλπίς pro ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς (cf. h. d. p. 79); 38 17 ὁμοῦ τῇ τῆς ὄψεως ἱστορίᾳ pro ἅμα τῇ ὄψει; 41 18 ἀπαραλείπτῳ δὲ τάξεως ἀκολουθίᾳ προσθεὶς ἔφησεν, quibuscum conferas Gregorii Nyssaeni verba: κατά τινα τάξεως ἀκολουθίαν[2]); 61 7 Ἑλλήνων παῖδες pro Ἕλληνες. De fabula denique Eustathius dicit haec: 58 33 μῦθός ἐστι πλάσμα συγκείμενον μετὰ ψυχαγωγίας πρός τι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρήσει διαφέρον; valde iuvat cum his verbis ea conferre, quae Hermogenes de fabula dicit: πάντως δὲ χρήσιμον πρός τι τῶν ἐν τῷ βίῳ[3]). Eustathium enim pro usitata voce χρήσιμον — χρήσει

[1]) cf. Cavallera p. 70: τὸ νικηφόρον τοῦ σταυροῦ τρόπαιον, quae verba in Eustathii Stelographiae commentario leguntur.

[2]) Contra Eunom. p. 187 7 ed. W. Jaeger.

[3]) cf. Rhetores Graeci. vol. VI. Hermogenis Opera ed. H. Rabe, Lipsiae 1913, p. 24; cf. Rh. Mus. 62, p. 630.

διαφέρον scripsisse moneo. Eum in deliciis habere locutiones a communi sermonis consuetudine remotas facile cognoscis. Parum scite oratio onerari mihi videtur his quoque verbis: 18 3 *αὔξει τὰ τῆς ἀποστασίας ἐπιτηδεύματα*; 23 24 *νεάζοντα περὶ τὰς τῆς κακίας ἀναδόσεις*; 26 28 *ἄλλην δὲ μίαν παραδείγματος εἰκόνα προσθείς*; 38 5 *τὰ τῆς αἱματεκχυσίας ἀνήκεστα ῥεύματα*; 52 4 *ἡ τοῦ ἐλαίου χρίσις αἰσθητὴν ἔχει τὴν τῆς ἁφῆς ἐπιφοράν*; 62 18 *ἐγένετο ... εἰς τὸ „καταπαίζεσθαι" πρὸς τῶν ἀγγέλων.*

Singularis est abundantia verborum dicendi in Sacrae Scripturae, Platonis, Origenis verbis afferendis. Verbum enim dicendi, quo oratio recta inducitur, inter verba citata haud raro repetitur; velut 19 2 *ἀποκρίνεται δήπουθεν ἡ γυνή· „τίνα" φησὶν „ἀναγάγω σοι"*; sim. 19 23; 33 17 *ὁ δὲ δυνάστης ἀνθυπενέγκας ἔφη· „θλίβομαι σφόδρα ..., καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκε" φησὶν „ἀπ' ἐμοῦ ..."*; 38 25 *πρὸς ταῦτα μὲν οὖν εἴρηκεν ὁ κρείττων· „ἀπατήσεις, ... καὶ νῦν ἰδοῦ" φησὶν „ἔξελθε ..."*; sim. 40 7. 42 9. 52 22. 53 1. 26. 54 18. 56 22. 57 24. 60 12. Hanc dicendi consuetudinem apud litterati et vulgaris sermonis scriptores variorum populorum inveniri multis exemplis allatis ostendit Kieckers[1]). Ex lingua Graeca nonnullas Platonis et Xenophontis sententias affert[2]). Eustathium autem hiatus evitandi causa verbum dicendi saepe inseruisse ex exemplis supra allatis facile cognoscitur.

Addo duas sententias, in quibus verbum dicendi in oratione recta bis ponitur: 44 20 *οὕτω — γὰρ ἔφη — καὶ οἱ προφῆται καὶ Σαμουήλ, κἂν καταβῶσιν ὅπου αἱ ψυχαὶ — φησὶν*[3]) *— αἱ κάτω κτλ.*; sim. 48 6. Similia ex Platone et Xenophonte collecta Kieckers affert, quibus in exemplis eadem verbi dicendi forma — *ἔφη* — repetitur[4]). Eustathium autem in eadem sententia hiatus scilicet tollendi causa formas *ἔφη* et *φησίν* variare intellege.

Participium dicendi vim vel similem sensum habens haud raro additur verbo, quo oratio recta instituitur, vel interponitur orationi rectae, velut 29 8 *ἡ παραπλὴξ ἀνθυπενέγκασα βοᾷ*; 28 15 *ἀνθυποφέρων ἐρεῖ σοι*; 32 4 *ἀποκρίνεται σκυθρωπότερον, „ἵνα τί παρηνώχλησάς μοι" φάσκων „ἀναβῆναι"*; 33 14 *ἠγόρευε τῷ Σαοὺλ ὁ δολομήτης, „ἵνα τί παρηνώχλησάς μοι"*; *φήσας, ὑπηνίττετο ...*; sim. 34 24. 36 21. 39 12. 40 6 al. Similia exempla ex Herodoto, Platone, Luciano deprompta affert Kieckers[5]); E. Bruhn etiam ex Aeschylo, Sophocle, Aristophane

[1]) Glotta X p. 205 sqq.; cf. JF 30 p. 154; 36 p. 65.
[2]) JF 30 p. 154.
[3]) **Verbum** *φησίν* **non exstat apud Origenem.**
[4]) Glotta X 206.
[5]) JF 30 p. 145.

nonnulla enumerat[1]. In NTo quoque talia non pauca inveniri Debrunner docet[2].

His expositis satis demonstratum esse puto, quantopere Eustathius delectatus sit in circuitu verborum amplificando atque exornando, quod quo magis eluceat nonnullas periodos longiores addo:

25 25 *ὁπηνίκα τοίνυν Ἡλίας ἐνθέῳ διήλεγχε ζήλῳ τοὺς ψευδοπροφήτας ὀκτοκοσίους ὄντας πρὸς τοῖς πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν,*

ἠξίου μὲν ἐν θυσίᾳ τὴν ἑκατέρων ἀντεξετάζεσθαι τάξιν, μηδένα δὲ „πῦρ“ ἐπάγειν, ἀλλ' εὐχαῖς ἐπάγεσθαι πυρὸς ἐπιφοράν, ἵνα ἐκ τοῦ καταπομπαζομένου μετεώρου[3] *οὐρανόθεν ἔκδηλος μὲν ἂν εἴη πᾶσιν ὁ ἐπακοῦσαι δυνάμενος ἐν φλογὶ πυρὸς ἀποστολῇ θεός,*

ἐκ δὲ τούτου διαγινώσκηται τίς ἡ τοῦ κρείττονος ἐξουσία, καὶ πᾶσι φανερὸν ἂν εἴη γε τὸ ἄμεινον.

Sim. 26 19. 33 25. 36 6. 36 25. 37 3. 46 4. 18. 50 15. 51 27. 53 19. 56 3. Quae omnes particulis, contentionibus, aliis dicendi artificiis apte atque eleganter adhibitis facilia sunt ad perspiciendum. Sola quae legitur 56 3 sqq. satis molesta mihi videtur esse.

Magnam Eustathii orationis disponendae atque elaborandae artem et curam imprimis ostendunt haec exempla:

24 25 *εἶτα ὅτι μὲν ὁ δαιμονιζόμενος ἔγνω παρὰ δαιμονώσης ἀκούσας,*
ἄνω καὶ κάτω λέγεις·
ὅτι δὲ οὐδὲν οὐδὲ ὅλως ἐθεάσατο,
σιγῇ τὸ γράμμα κρύπτεις.

Quo in orationis circuitu eodem verborum in sententiis repugnantibus ordine eleganter efficitur, ut oppositionis vis magis eluceat.

Idem orationis vinciendae artificium periodo demonstratur hac:

27 13 *ὅσα μέν γε διὰ Μωσέως ἐπράττετο,*
τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῶν δρωμένων ἐξέφαινεν,
ὅσα δ' αὖ διὰ τῶν ἐπαοιδῶν ἐκαττύετο,
τῷ δοκεῖν ἐφάνταζε τὰς ὄψεις.

Alia eiusmodi exempla leguntur 30 25. 28. 36 17. 51 25. 27. 52 17. 55 12. 56 5. 57 3.

II. De collocatione verborum.

Saepe vel in omnibus fere sententiis ab usitato verborum ordine Eustathius artificiose discedit. Hoc autem potissimum eius verborum collocandorum rationis proprium est, quod verbum sive finitum sive infinitum sive participium enuntiati partibus arte coniungendis interponit.

---

[1]) Sophokles, erklärt von F. W. Schneidewin et A. Nauck. 8. Bdchen. Anhang. Berlin 1899, p. 118.

[2]) § 420; cf. Kieckers JF 35 p. 34 sqq.

[3]) cf. supra p. 45.

Hoc verborum ordine modice ac sapienter uti scriptores Atticos, abuti inter posteriores auctores eos, qui nimium artificium ac studium ad orationem componendam adhibent, L. Lindhammer demonstrat[1]). Ex multis exemplis, quae apud Eustathium exstant, haec affero:

17 28 *ὡς ἡ θεία διαγορεύει γραφή*; 26 8 *ἡ διηγηματικὴ τοῦ συγγραφέως ἐπιφέρει βοή*; 28 8 *ἀντὶ τοῦ σβεστήρια καταψεκάζειν ὄργανα*; 29 1 *μαντικῆς εὑρήματα διελέγχων ἀσεβῆ*; 31 28 *τοιαῦτα προσοῖσαι ῥήματα*; 32 10 *ἐν τῷ θείῳ φυγαδεύουσιν ὀνόματι*; 32 16 *ὁ περίοδος ἱεροκήρυξ ἀφίκετο Παῦλος εἰς*; 34 19 *τὰς νομικὰς ἀκριβῶσαι γραμμὰς ἀκρότατα δυνηθείς*; 34 31 *αὐτὰ τὰ συνεκτικὰ παρεὶς ἐγκλήματα πλάττεται*; 39 11 *ἡ πρώτη διελέγχεται δυσφημία*; 39 19 *μηδεμία συνυπάρχει κοινωνία πιστῷ . . .*; 40 18 *τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαῦσαι κοινωνίας*; 42 4 *αὐταῖς ἐπέφραζε συλλαβαῖς*; 45 10 *ὥστε καὶ παντέφορον ἔχειν ἐξουσίαν*; 55 27 *καὶ παντοίας ἐθρήσκευεν εἰδωλομόρφους ὕλας*. Accedant sententiae, quarum partes arte inter se cohaerentes verbo ac subiecto vel aliis vocabulis insertis distrahuntur. Talia apud Pausaniam, Iulianum, Andream Cretensem maxime inveniri adnotat L. Lindhammer[2]). 31 22 *τοιαύτας μὲν οὖν ὁ ἀσεβὴς ἔρρηξε δεῦρο φωνάς*; 43 5 *ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀνείληπται ταῦτα γραφαῖς, οὐ . . .*; 44 3 *εἰ τοιαύτην ἔχει δαίμων ἐξουσίαν*; 61 5 *ὅσους ἡ δαιμονῶσα γραῦς ἀπεφθέγξατο λόγους οὐχί . . .*; 24 28 *εὕρημα δὲ μαντείας ἐπιτειχίζων ἅπασιν ἀσεβοῦς*; 25 23 *ἵνα δὲ καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὅμοια συστήσαιμι παραδείγματος, φέρε . . .*; 27 7 *ἡ διηγηματικὴ μηδὲ δεῦρο διαιρεῖ φωνή*; 56 15 *αὗται ταῦτα διελέγχουσιν αἱ ῥήσεις*; 47 28 *νικηφόρον οὕτως ἵδρυσε κατὰ τοῦ πολεμίου τρόπαιον*; 56 13 *φαντασιοκοπίαις ἀναπτεροῦσα τὸν δυνάστην ἀδήλοις*. Eiusmodi exempla iisque similia plus centum quinquaginta numeravi.

Duo exempla collocationis insolentissimae ac satis impeditae digna sunt quae commemorentur: 27 18 *ὡς ἐκ τῶν ἀψύχων ἐκεῖνοι ῥάβδων ἐμψύχους ἠδύναντο δράκοντας ἀποτελεῖν*; 60 9 *τοῖς ἀρτίως ἐνσημαινόμενοι μείραξιν οἱ τύποι τῆς κακοδοξίας ἀμετάστατοι φιλοῦσι γίγνεσθαι καὶ δυσέκνιπτοι*. Denique adicio 17 9 *τὸν ἀντιπίπτοντα νοῦν ἐκείνοις ἐξετάσαι*, quo in exemplo nomen interponitur attributo et verbo, quod eo regitur. Similes seiunctiones et antiquiore et posteriore aetate apud poeticae et pedestris orationis scriptores inveniri ex exemplis ab H. Schoene congestis novimus[3]).

Iam quaeramus, cur liberiorem atque inusitatum verborum ordinem Eustathius tam saepe praetulerit. Multis locis, velut 26 8. 28 8. 32 10. 32 16.

---

[1]) L. L., Zur Wortstellung im Griechischen. Eine Untersuchung über die Spaltung syntaktisch eng zusammengehöriger Glieder durch das Verbum. Borna-Leipzig 1908, p. 75 sq.

[2]) l. c. p. 57, 55, 56.

[3]) Hermes 60 (1925) p. 161 sq.

34 9. 11. 43 5. 61 5. 56 16. 61 14, eum hiatus evitandi ratione ductum esse facile cognoscet, qui verborum collocationem mutaverit. Aliis deinde nomen vel attributum vel utrumque seiunctione magis effertur, velut 17 26. 39 11. 39 29. 40 18. 45 10. 47 28. 56 13. In sententia autem, quae legitur 25 23, inusitata verborum collocatione efficitur, ut verba *ἀφ' ἑτέρου* et *τὰ ὅμοια* maiore vi opponantur. Similiter in exemplo, quod exstat 27 18, artificioso verborum ordine maxima vis in verbis oppositis *ἀψύχων* et *ἐμψύχους* ponitur. In sententia, quae exstat 60 9, insolenti collocatione adhibita non solum hiatus evitatur, sed etiam *μείραξιν* vocabulum electum et vi sua praevalens maiorem accentum consequitur. Aliis quoque locis liberiore verborum collocatione voces graviores eminentioribus locis ponuntur, velut 24 28. 29 1. 55 27. Saepe vero, id quod hic apte commemoratur, verba sonantia et singularia, quo acrius in aures cadant, in fine enuntiati vel in orationis intermissione collocantur. Quae res exemplis confirmatur his: 28 10 *πῦρ ἄρδει κατὰ πυρὸς ἀπειροκάλως*; 30 1 *καὶ τούτου πάλιν αὐτὸς ὁ ἀρχιδαίμων*; 34 22 *ἀπάτῃ συληθέντες ἀθλίως*; 32 10 *οἱ τὰ τοῦ Χριστοῦ φρονοῦντες εἰλικρινῶς, οὐχὶ ...*; 40 4 *ἐπρέσβευε τοιαῦτα μεθ' ἱκετείας ὁ τάλας*; sim. 41 17. 46 19. 47 22. 48 5. 49 6. 50 31. 52 27 al.

III. De ornamentis oratoriis.

Priusquam singula ornamenta, quibus Eustathius orationem excoluit, certum in ordinem digesta enumerem, de artificiosa libri eius compositione in universum nonnulla dicam, ex quibus, quantopere rhetorum praeceptis eruditus fuerit, facile cognoscetur. Initio libelli primum Eutropii, ad quem librum mittit, pietatem et sanctitatem laudat, deinde commemorat non solum ipsius Eutropii, sed etiam aliorum animos iis, quae sibi agenda sint, valde occupari. Denique compositionem ac structuram libri paucis indicat. Rhetorum igitur praecepta sequens, priusquam ad rem ipsam accedat, legentis animum benevolum, attentum, docilem facere studet [1]). Quod ad rem ipsam eiusque componendae ac tractandae rationem attinet, hoc solum adnoto, quod multa et varia exempla ex Sacra Scriptura deprompta affert, quibus, quae contendit, confirmet, contraria refutet. Hac quoque in re rhetorum praecepta sequitur [2]). Atque ut omittam alia, ex quibus dicendi rationem in Eustathio esse non minus apparet, hoc unum addo, quod in extrema libri parte de vi ac sensu nominis *ἐγγαστρίμυθος* copiose agit, quo, quam sit absurdum,

---

[1]) R. Volkmann, Die Rhetorik der Griechen und Römer. Leipzig 1885², p. 89. sqq.

[2]) Volkmann p. 185 sqq.

quod Origenes de ventrilaquo dixerit, magis eluceat [1]). Hanc rationem argumenti 'ex notatione' ducendi Cicero oratori accommodat [2]).

Iam de singulis ornamentis rhetoricis mihi agendum est. Ac primum quidem de tropis, deinde de figuris sententiarum, postremo de figuris verborum dicam.

De tropis.

Nonnullae inveniuntur s i m i l i t u d i n e s [3]), quae verbis quidem et notionibus redundant, sed, quod ad sensum attinet, ineptiarum nihil habent:

54 29 *ἡ μαντεία τῆς ἐγγαστριμύθου συνέζευκται μετὰ πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς εἰδωλολατρείας αἰτίων, ὡσπερανεὶ* [4]) *πυρετῷ σκυβάλων ἔνδοθεν ὑποκειμένων, ἐγερτικῶν μὲν ἀρρωστίας, ὑπεκκαυμάτων δὲ μοχθηρῶν, οἰδήσει καὶ φθορᾷ τὴν λυμώδη* [5]) *νόσον ἀποκυεῖν* [6]) *εἰωθότων;* 28 1 *οὐδεὶς γὰρ ἂν ἕλοιτο τῷ πολεμίῳ πλήθει ἕτερον προστιθέναι πλῆθος ἀναρίθμητον ἀντὶ τοῦ νεολέκτους στρατολογεῖν εἰς συμμαχίαν δορυφόρους, οὐδὲ ἐπεγεῖραι πυρετῷ πυρετὸν ἀπαλλαγῆναι τοῦ πρώτου γλιχόμενος, οὐδὲ πληγῶν ἀφορήτων βίᾳ μαστιζόμενος ἄλλας ἑαυτῷ προσεπιφέρειν πληγάς, ἀνεθῆναι τούτων ἐφέσει καθαρᾷ καὶ πρεσβείᾳ καὶ δεήσει προσλιπαρῶν· ἀλλ' οὐδὲ τῶν οἴκοι πιπραμένων, ἀντὶ τοῦ σβεστήρια καταψεκάζειν ὄργανα, τοὐναντίον ἔλαιον καὶ πίτταν ἐπιχέων εἰς ἄμετρον μὲν ὕψος ἐγείρει τὴν φλόγα, φλεγομένης δὲ μεῖζον τὸ πάθος αὔξει καὶ πῦρ ἄρδει κατὰ πυρὸς ἀπειροκάλως.* Aliae exstant 16 25. 23 8. 28 14. 36 6. 59 25.

T r a n s l a t i o n e s paucas inveni atque iis omissis, quae pervulgatae sunt omnemque tropi vim amiserunt [7]), has affero: 22 28 *τὰ πράγματα μάχεταί σου τοῖς λόγοις;* 23 4 *τὸ τῆς ἐννοίας αὐτὸ* (sc. *τὸ ὄμμα*) *τὸ νοητόν;* 23 31 *αὐτὰ τὰ πράγματα κέκραγεν;* 25 23 *τὰ πράγματα βοὰς ἀφίησιν ἐναργεῖς;* 31 6 *τὸν ἡγεμόνα μὲν νοῦν ἐτύφλωττεν ὁ Σαούλ;* 48 24 *λόγων ἑσμὸν ἀποτείνας* [8]); cf. 48 16. 51 4.

---

[1]) 58 22 sqq; cf. Brinkmann, Rh. Mus. 62 p. 629 sqq.
[2]) top. 29; cf. Volkmann p. 176.
[3]) Volkmann p. 378 sqq.
[4]) corr. Brinkmann p. 312.
[5]) Verbum *λυμώδης* codice M traditum, quod Jahn in textum receperat (66 5), Klostermann autem Wendland secutus in *λοιμώδης* mutavit, magistro auctore restituendum propono; *λοιμώδης* enim aptum sensum non habet, *λυμώδης* autem, quod quidem alibi non invenitur — exemplum, quod apud Hippocratem 840 G exstat, dubium est — sententiae optime respondet. Hic vero ut aliis locis inusitata voce Eustathium usum esse quis est qui miretur.
[6]) cf. h. d. p. 55.
[7]) Volkmann p. 355 sqq.
[8]) cf. Plat. Rep. V 450 B *λόγων ἑσμὸν ἐπεγείρετε.*

De figuris sententiarum.

Incipio a transitione[1], cuius dicendi figurae multis et variis formis ad singulas libri partes apte ac ornate disponendas et coniungendas Eustathius utitur. Primum transitionis formulas afferam, quibus singula libelli capita instituit vel inter se connectit, deinde pauca enumerabo, quibus in eodem libri capite novam sententiam inducit.

Primum igitur duo exempla enumero, quibus, quid dicturus sit, breviter indicat:

17 11 *Φέρε γοῦν αὐτὸ τὸ τῆς ἱστορίας γράμμα θεωρήσωμεν ὡς οἷόν τε κατὰ τὸ ἐφικτόν.* 34 31 *Θεωρητέον δὲ πῶς αὐτὰ τὰ συνεκτικὰ παρεὶς ἐγκλήματα πλάττεται μὲν ὑποκρίσει δεικτικωτέρᾳ φθέγγεσθαι κτλ.*

His addo, quae exstant 36 20, quibus quid primo, quid secundo, quid tertio loco dicturus sit, praemittit:

36 20 *ζητητέον δὲ πότερον ἀληθῆ προὔλεγεν, ὡς ᾤετο, καὶ πότερον ἀπὸ στόχου καὶ συγκυρίας ἀπήγγελλεν, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἰ προεγνωκέναι τούτων ἠδύνατό τινα.* Similia ex oratoribus Atticis collecta affert Schepe[2]).

In nonnullis exemplis ea, quae antecedunt, breviter attingit vel paucis comprehendit, tum ad novam orationis partem tractandam se convertit:

25 22 *ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, αὐτὰ τὰ πράγματα βοὰς ἀφίησιν ἐναργεῖς. ἵνα δὲ καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὅμοια συστήσαιμι παραδείγματος, φέρε τὴν ἐπὶ Ἡλίου τοῦ προφήτου προσαγάγωμεν ἱστορίαν.* 29 6 *Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν οὕτω νοητέον. ἴωμεν δὲ πάλιν ἐξελίττοντες ἐπὶ τὰ τῶν λόγων ἴχνη. τί οὖν;* sim. 31 29. 38 11.

Sequuntur duo exempla, in quibus revocatio qu. v. coniuncta est cum transitione[3]): 18 24 *ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγον ὕστερον ἐπαναλαβόντες ἐντελέστερον ἐροῦμεν· ἐπανιτέον δὲ πάλιν εἰς τὴν τοῦ γράμματος ἱστορίαν;* 22 11 *ἵνα δὲ μὴ παρεκβὰς ἐφ' ἕτερα τῶν παραδειγμάτων ⟨ἐκκρούεσθαι δόξω τοῦ ζητήματος, πρῶτον μὲν⟩*[4]) *ἐξ αὐτῶν ὧν ἔγραψεν ἐνταῦθα ποιήσομαι τὴν ἐρώτησιν, εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὰ λοιπὰ βαδιοῦμαι παραδείγματα.* 26 25 *ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα μὲν εἰ παραφέροιμι μαρτύρια, τάχα ἴσως ὁ χρόνος ἡμᾶς ἐπιλείψει λέγοντας· ἄλλην δὲ μίαν παραδείγματος εἰκόνα προσθεὶς ἀρκεσθήσομαι.* Multa eiusmodi exempla ex oratoribus Atticis

---

[1]) Volkmann p 128.

[2]) K. Schepe, De transitionis formulis, quibus oratores Attici praeter Isocratem, Aeschinem, Demosthenem utuntur. Jahresbericht über das Fürstliche Adolfinum zu Bückeburg. 1874; cf. W. Birkler, Über die oratorischen Transitionsformeln der Griechen. Progr. des K. Gymn. zu Ehingen 1868 p. 28 sq; et p. 34 sq.

[3]) cf. Birkler, l. c. p. 24 et 25 sqq.

[4]) cf. h. d. p. 28 sq.

collegit Gebauer [1]), velut Is. 1 11 *ἐπιλίποι δ'ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καθαριθμησαίμεθα*. Proxime autem ad Eustathii verba accedunt, quae leguntur in epistula ad Hebraeos: 11 32 *καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος κτλ.*

Iam addo praeteritionis exemplum, quo quae antea dicta sunt concluduntur: 43 23 *ἀλλὰ μυρία μὲν ἔστι τοιαῦτα πρὸς ἐπὶ τούτοις ἰδεῖν, οὐχ οἷόν τε δὲ πάντα παράγειν, ἵνα μὴ μακρηγορίᾳ δόξωμεν ἐκκρούεσθαι τοῦ ζητήματος.*

His similia sunt, quae occurrunt apud Platonem, Gorg. 483 D: *ἢ ἄλλα μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν*, et Demosthenem or. 18 138 p. 273 *μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων παραλείπω* [2]).

Denique commemoro novam libri partem nonnunquam interrogatione rhetorica institui, velut 51 10 *Ἀλλὰ τί πρός ἐπὶ τούτοις εἰσήγαγεν, ἀφοσιώσει πλαττόμενος ἀποφυγάς*; 55 9 *Τί τοίνυν φασὶν οἱ τὰς Ὠριγένους ἀσπαστέας εἶναι τιθέμενοι δοξοκοπίας;*

His adiciam, ut erat propositum, transitionis exempla, quibus sententia in eadem libri parte instituitur. Eustathius nonnunquam audientes alloquitur vel cohortatur, velut 34 7 *ἄκουε καὶ μεθ' ἕτερα τοῦ θεοῦ χρησμῳδοῦντος*; 35 17 *εἰ δέ τις ἀκριβῶσαι βούλοιτο τὸ σαφές, ἐπανίτω μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ γράμματος ἱστορίαν*; 54 17 *ἀκουέτω πῶς ὀλίγῳ πρόσθεν … ἐδογμάτισε πάλιν* al.

Quod aliquis obicere possit, id, quasi iam opposuisset, profert [3]), velut 23 28 *τί οὖν (εἴποι τις ἄν)*; 27 11 *οὐ μὲν οὖν, εἴποι τις ἄν*; sim 43 21.

Interrogatione rhetorica novam sententiam vel argumentum aliquod affert, velut 20 2 *τί οὖν ἐπὶ τούτοις ἡ θεία διαγορεύει γραφή*; 35 10 *ἀλλὰ τί μετὰ ταῦτα προσετίθει πάλιν*; sim. 36 17. 56 21. 55 21. *ἀλλὰ τί φῶμεν*; 18 17 *τί γάρ*; 29 6 *τί οὖν* [4]);

Huc adde alias interrogationes rhetoricas, qua dicendi figura Eustathius valde delectari videtur. Nonnunquam affirmandi vis interrogatione adhibita augetur: 21 12 *τίς δὲ οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὡς ὑποκρίνεσθαι …*; 31 10 *καὶ τί γε δὴ ξένον ἐστὶν εἰπεῖν, ὅπου …*; sim. 27 22. 31 3. 41 12. 48 22. 53 9. 54 15. al.

Admiratio quaedam atque indignatio inest in interrogatione 19 4 *παπαὶ καὶ ὁποία καὶ τίς ἡ κακοδαίμων ἐτύγχανεν αὕτη γραῦς, ἵνα …*;

---

[1]) Gust. Gebauer, De praeteritionis formis apud oratores Atticos. Lipsiae 1874, p. 33.

[2]) cf. Gebauer p. 31.

[3]) cf. Schepe l. l. p. 17.

[4]) de hac aliisque transitionis formulis accuratius egit W. Birkler, Die oratorischen Transitions- u. Argumentationsphrasen *τί δέ; τί δὲ δή; τί οὖν; τί δῆτα*; Progr. v. Ebingen 1876.

Haud raro cumulantur interrogationes rhetoricae, velut 38 5 *τίς ὁ τῶν ἁπάντων αἴτιός ἐστι πολέμων; οὐχ ὁ διάβολος; οὐκ αὐτὸς ἐξῃτήσατο τὸν Ἰώβ; οὐκ ἐπήγειρεν αὐτῷ πόλεμον ἐξαίφνης ἀκήρυκτον; οὐ μεταμορφούμενος ἄλλοθι ἄλλως αὐτάγγελος ἅμα καὶ μάρτυς ἐγίγνετο καὶ πολέμαρχος, εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐνδόσθια παρεισδύς*; sim. 18 15. 52 1. 55 21. Similia in libro Gregorii Nysseni, qui est contra Eunomium, multa inveni, velut 46 18. 48 14. 51 23. 59 16. 62 6. 65 19 [1]).

Nonnulla inveniuntur altercationis exempla, quibus Eustathius Origenem adversarium alloquitur eumque sibi respondentem facit, quo vividior et vehementior oratio fiat [2]): 20 23 *τί τοίνυν φής, ὦ Ὠρίγενες (ἀνάγκη γὰρ ἐρέσθαι σε); πότερον ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν ἅπερ ἔφρασεν ὁ σωτήρ, ἢ τοὐναντίον ἀνθυποφέρων ἐρεῖς*; 22 15 *τί φής, ὦ Ὠρίγενες; πότερον ἡ γυνὴ τὸν Σαμουὴλ ἀνήγαγεν αὐτῷ σώματι ἢ . . . κτλ*; sim. 23 5.

His verba addo, quibus Samuelem dicentem inducit: 33 22 *εἰ Σαμουὴλ ὁ περίβλεπτος ἐτύγχανε προφήτης, οὐκ ἂν ἐσωφρόνισε τὸν ἄνδρα νουθετῶν; οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ τὸ πρῶτον· εἰπέ μοι, σχέτλιε πάντων ἀνθρώπων, εἰ περιέστηκαν κτλ.* Haec figura rhetorica *προσωποποιία* vel effiguratio appellatur [3]).

Frequentissima sunt exempla, ubi sententiae et verba opponuntur [4]), velut 24 17 *„ἄνδρα“ γοῦν „ὄρθιον“ ὀνομάζουσα . . ., ἀόρατον ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσῆγε πνεῦμα φαντασιῶδες*; 38 15 *ἄκων ἀνέβαινεν, οὐ θέλων*; 22 21 *εἰ γὰρ ἦν θεασάμενος αὐτόν, οὐκ ἂν ὡς ἀβλεπτῶν ἐξήταζε*; 51 2 *ἐπὶ εἴδους, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ σώματος*; cf. 16 18. 28 3. 24 3. 15. 25 1. 26 10. 27 17. 29 11. 31 2. 38 30. 44 16. 46 29. 47 25. 54 4. 55 22. 59 20; denique 40 12, id quod commemoratione dignum est:

τοὺς ἔνθεν ἐκεῖσε διαπορθμεῦσαι,
μήτε δεῦρο τοὺς ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι,

qua in sententia verba repugnantia artificiose commutari velim animadvertas. Nonnullas sententias oppositas, quarum partes magna cum cura atque arte exaequatae sunt, supra (p. 67 sq.) attuli. Per contentionem etiam clauditur Eustathii libellus. Extrema enim commentationis parte, quo magis eluceant maiestas et amplitudo Dei, eius magnitudo magna vi ac vehementia humilitati et infirmitati diaboli opponitur.

Orationis variandae studio adductus pro nomine proprio Eustathius saepe appellativum vel epitheton scribit, quod dicendi ornamentum a Graecis *ἀντονομασία*, a Latinus pronominatio vocatur [5]). Ex

---

[1]) ed. W. Jaeger. Berolini 1921.
[2]) cf. Volkmann p. 149.
[3]) Quint. 1, 8, 3. cf. Volkmann p. 231.
[4]) Volkmann p. 412 sqq.
[5]) cf. Volkmann p. 362.

magno exemplorum numero primum ea affero, quibus Christus appellatur: 45_{24} *ὁ ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου γένους ὁρμώμενος*; 46_{18} *ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ*; 52_{10} *τὸ τοῦ κρείττονος πρόσωπον*. Diabolus quoque multis et variis nominibus vocatur: 21_{24} *ὁ θήρ*; 31_{22} *ὁ ἀσεβής*; 30_{17} *ὁ πολύτροπος ὄφις*; 31_{25} *ὁ ἀλάστωρ*; 33_{14} *ὁ δολομήτης*; 41_{5} *ὁ πολυπρόσωπος θήρ*; 41_{17} *ὁ ψευδορράφος*. Ventriloquae autem nomina haec sunt: 19_{19} *ἡ ἐπίληπτος*; 19_{4} *ἡ κακοδαίμων γραῦς*; 18_{7} *ἡ ἔμπληκτος*; 23_{23}. 24_{15} *ἡ μαινάς*; 19_{29} *ἡ πυθόμαντις*; 33_{31} *ἡ μάντις ἐγγαστρίμυθος*; 61_{5} *ἡ δαιμονῶσα γραῦς*; 25_{7} *ἡ γυνὴ ἔκφρων*; 31_{30} *ἡ γυνὴ ἐμμανής*; 47_{19} *μαινὰς γυνή*.

Nonnunquam pro nomine proprio verbo *ὁ ἀνήρ* utitur velut 20_{10}. 22_{21}. 29_{10}. 33_{23}. 39_{25}. 40_{17}. Huc pertinet quod 53_{5} exstat: ***ὦ ἀνοητότατε ἀνδρῶν.***

De figuris verborum.

Multa occurrunt annominationis exempla, qua figura, quam Graeci *παρονομασίαν* vocant[1]), non solum splendoris aliquid orationi adspergitur, sed etiam contraria maiore vi nonnunquam alterum alteri opponuntur. Ac primum quidem audi nonnulla exempla, in quibus annominationis figura verbis efficitur, quae eiusdem stirpis sunt: 35_{3} *ὁμολογεῖ ταῦτα καὶ πρότερον εἰρηκέναι· ταυτολογεῖ δὲ δή*; 45_{24} *εἰς οὐρανὸν μὲν ἀναβεβηκέναι . . ., ἐκ δὲ τῶν ἐκεῖσε πάλιν καταβεβηκέναι ἐνθάδε, καὶ δεῦρο βεβηκότα*; 62_{8} *ἐμπνεῖν καὶ πάλιν ἐκπνεῖν*; 20_{29} *ἄκοντες μὲν γὰρ . . . οὐ μὴν ἑκόντες*; 27_{18} *ἐκ τῶν ἀψύχων . . . ῥάβδων ἐμψύχους . . . δράκοντας ἀποτελεῖν*; 22_{2} *ἀτεχνίᾳ δὲ μᾶλλον ἢ τέχνῃ*; 43_{10} *γνῶσις . . . ἀγνωσίας ἀνάπλεως*; 46_{24} *τιμωρεῖται δίκῃ τοὺς ἀδίκους*; 33_{32} *μανιώδει μαντικῇ*; 38_{8} *ἄλλοθι ἄλλως*; 56_{27} *οὐδὲν οὐδεὶς οὐδεπώποτε* al. Diversi eiusdem verbi casus leguntur: 28_{2} *τῷ πολεμίῳ πλήθει ἕτερον προστιθέναι πλῆθος*; 28_{4} *ἐπεγεῖραι πυρετῷ πυρετόν*; 28_{10} *πῦρ ἄρδει κατὰ πυρός*; 28_{5} *πληγῶν ἀφορήτων . . . ἄλλας ἑαυτῷ προσεπιφέρειν πληγάς* al. Eiusdem verbi forma passiva et activa opponuntur: 25_{28} *μηδένα δὲ „πῦρ“ ἐπάγειν, ἀλλ' εὐχαῖς ἐπάγεσθαι πυρὸς ἐπιφοράν*[2]); 29_{31} *μείζων τῶν ἀναγομένων ὁ ἀνάγων ἐστίν*; 50_{18} *ὁ διώκων μὲν τὴν ἐκκλησίαν ἀντὶ τοῦ διώκεσθαι*, quae passivi forma solum orationis exornandae causa haud dubie additur. Denique adde: 28_{9} *ἐγείρει τὴν φλόγα, φλεγομένης δὲ μεῖζον*; 41_{14} *ἀποφέρεται μισθοφορίαν*; 58_{34} *πλάσμα δὲ δήπουθεν εἴρηται παρὰ τὸ πεπλάσθαι*; 59_{4} *λόγῳ δὲ πραγμάτων ὕλας εἰκονίζει τῇ πράξει λειπομένῃ.*

---

[1]) Volkmann p. 407 sqq.

[2]) Vocem *ἐπάγεσθαι* ex *ἐπικαλεῖσθαι* corruptam esse censet Brinkmann (p. 309).

Accedant verba similiter cadentia vel *ὁμοιοτέλευτα* [2]): 36_{31} *ἀναστῆναι καὶ καθεσθῆναι*; 30_{5} *ὁρίζεται . . . ψηφίζεται*; 37_{2} *ὀψοποιοῦσα καὶ πέττουσα* [1]), 59_{27} *ῥήμασι καὶ σχήμασι*.

Haec denique repetitionis vel *ἀναφορᾶς* exempla digna sunt quae commemorentur: 25_{10} *οὐ τὸν „ἄνδρα“ τὸν „ὄρθιον“, οὐ τὸ „ἐφοὺδ“ ὃ περιεῖχεν, οὐ τὸ ἀρχιερατικὸν ἱμάτιον*; 17_{29} *οὔτε „ἐν ἐνυπνίοις“ οὔτε „ἐν δήλοις“ οὔτε „ἐν προφήταις“*. Quibuscum conferre iuvat LXX verba (I Reg. 28): *καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς προφήταις.*

IV. De hiatus evitandi ratione.

In iis quae antecedunt, saepius commemoravi Eustathium, ut hiatum evitaret, magnam curam verbis eligendis et collocandis impendisse. Nunc copiosius atque certo ordine de hac re dicam. Ac primum quidem nonnullas verborum formas enumero, quibus hiatus fugiendi studio adductus Eustathius utitur.

Semper *οὕτω* ante consonantes, ante vocales *οὕτως* scribit (cf. p. 7 sq.). Similiter hiatus evitandi ratione ductus *ν* mobile modo ponit modo omittit (cf. p. 8). Augmentum plusquamperfecti propter euphoniam neglegit (cf. p. 14). Eadem de causa *ἀπέδρασεν* pro *ἀπέδρα* admittit (p. 16), *ἀνώτατον* ante vocalem, *ἀνωτάτω* ante consonantem adhibet (cf. p. 13). Denique commemoro, id quod p. 19 sqq. demonstravi, cum, ne hiatus fiat, pluralem modestiae qu. d. et pluralem nominum abstractorum singularis loco nonnunquam eligere.

Nec minus in verbis eligendis hiatus fugiendi cura ducitur. Praepositionem *πρός* enim cum genetivo coniunctam invenis ante vocales, *ὑπό* ante consonantes (cf. p. 38), particula *ἐπειδή* legitur ante vocales, *ἐπειδήπερ* ante consonantes (cf. p. 26), *ὡς* ante vocales, *ὥστε* ante consonantes (cf. p. 29), *ὡς* ante vocales, *ὅτι* ante consonantes (cf. p. 30), *εἰ* ante consonantes — passim —, *εἴπερ* ante vocales — 18_{3}. $23_{21.28}$. 25_{9}. al. — pronomen *ἅπερ* ante vocales — 20_{24}. 21_{9}. 35_{2}. 36_{11}. 42_{15}. 48_{15}. 57_{28} —, *ἃ* ante consonantes — 61_{2} —.

Praeterea habes *οἴομαι* post consonantem — 22_{1}. 24_{28}. 31_{22}. al. —, *δοκέω* — 22_{2} — vel *πείθομαι* — 45_{12} — post vocalem, *ὁράω* post consonantem — 20_{28}. 25_{12}. 39_{30} —, *θεωρέω* — 20_{9}. 23_{23}. 25_{18}. 39_{30}. 41_{25} — vel *θεάομαι* — 22_{22}. 24_{32}. 27_{30}. 33_{1} — post vocalem, *ὥσπερ* — 17_{2}. 23_{3}. 25_{12}. 26_{19}. 36_{6}. 58_{1}. 59_{25} — post consonantem, *καθάπερ* —

---

[1]) cf. Volkmann p. 411.

[2]) Orationis exornandae causa formas minus elegantes Eustathium adhibuisse supra demonstravi (cf. p. 16).

[4]) cf. Volkmann p. 398 sq.

19 22. 33 16. 44 19. 53 17. 57 12. 62 4. — post vocalem, ἐκ τῶν ἐναντίων — 24 18. 30 26. 37 13. 55 24 — post consonantem, τοὐναντίον post vocalem — 18 3. 19 16. 20 24. 22 30. 25, ceteris quibus exstat locis. De verbis θέλω, ἐθέλω, βούλομαι videre liceat p. 18 sq., de verbo ἦδ(έ) pro καί adhibito p. 51.

His exemplis, quorum numerus facile augeri potest, nonnulla verba composita addo, quae vocali antecedente pro verbis simplicibus ponuntur: διελέγχω 25 28. 29 1. 39 11. 56 15. 57 18, contra post consonantem ἐλέγχω — 17 20. 29 18. 35 9. 37 7. 41 16. 57 28. 58 31 — legitur; similiter ἀποδείκνυμι 29 2. 39 2. 39 6 al., δείκνυμι 21 16. 28 1. 29 10 al. Adde διέδειξα — 28 29 — et ἔδειξα — 43 8. 53 11 —, προσομιλέω — 44 16. 48 30 —, ὁμιλέω — 21 8. 20. 25 8 al.

Denique commemoro Eustathium, ne hiatus fiat, ἐκεῖθεν pro ἐκεῖ — 40 13 —, ἔνθεν pro ἔνθα — 40 12 — usurpare.

Etiam in verbis collocandis Eustathium hiatus evitandi studio haud raro ductum esse supra commemoravi (p. 68 sq.).

Eadem de causa verbis vel locutionibus abundanter interpositis circuitum verborum nonnunquam amplificat, ut ex exemplis elucet his: ἐπὶ τούτοις habet post consonantes — 20 2 —, post δ' — 30 27. 34 24. 51 28 —, πρὸς ἐπὶ τούτοις post vocales — 22 5. 35 27. 36 22. al. — Delectatur locutionibus πρὸς ἔπος — 40 5. 50 10. 50 20 — et πρὸς τὴν ἐρώτησιν — 30 9 — post verba dicendi inserendis, qua re hiatum fugit. Verbis numeralibus post vocalem adicit accusativum limitationis τὸν ἀριθμόν 25 27. 40 25. Haud raro — 17 28. 20 6. 28 30. 33 26 al. — verba τὸ παράπαν inserens maiorem vim negationibus attribuit, atque omnibus fere locis vocalium concursum tollit.

Verbis denique hiantibus ex Sacra Scriptura vel Origenis libris depromptis, ne audientium aures offendant, vocabula φησίν — 17 26. 18 12. 19 24. 33 19 al. — vel φάμενος — 34 12. 55 6 — vel φάσκων — 32 5 — abundanter interponit.

Iam inquiram, quibus locis Eustathius hiatum admittat. Primum nonnulla verba hiantia, quae in orationis intermissione exstant, commemoranda sunt: 22 11 „ . . . αὐτῷ.“ ἵνα . . .; 24 3. 4 . . . ἁρμόττει. οὐ . . .; 24 10 . . . εὐδιάφθορα. εἰ δὲ . . .; al. 24 16. 17. 28 27. 28. 28 32. 37 31. 48 22. 50 13. 14. 55 21; post levem interpunctionem hiatus sexies invenitur: 20 26 . . . λόγοι, εἰωθότος . . .; 33 27 . . . σου, οὔτε . . . ; al. 37 15. 38 1. 58 17. 18. 58 18.

Ubi librorum Sacrorum vel Origenis verba citantur, hiatus saepe toleratur, sed nonnunquam tollitur vocabulis interiectis, ut supra demonstravi.

Post articulum et verbum καί crasi qu. d. vocalium concursio nonnullis locis evitatur (cf. p. 9), aliis autem καί et articuli hiatum faciunt: 19 4 καὶ ὁποία; 25 23 καὶ ἀφ'; 32 7 καὶ ἄκοντα; cf. 38 17. 39 11. 42 4. 44 9.

46 20. 47 12 al.; 26 17. 18 *ὁ αὐτός*; 61 10 *τοῦ ὀνόματος* al. Sed in locutionibus *δικαίων ἠδ' ἀδίκων* — 40 12. 50 12 — et *ἐρυθροῖς ἠδ' ἀνθινοῖς* — 59 26 — vocabulum poeticum hiatus evitandi causa pro *καί* poni commemoro. Item *καθάπερ* pro *ὥσπερ* tribus locis — 19 22. 57 12. 62 4 — post *καί* legitur.

Praeterea hiatus haud raro invenitur, qui facile tollitur elisione, quam quidem librarii nonnullis tantum locis servaverunt, sed Eustathius haud dubie ubique diligenter adhibuit: 36 3 *δὲ ὑπό*, 39 19 *δὲ ἔοικεν*, sim. 40 29. 53 6 al., contra *δ' ἐπί* 30 27.; 34 22. 23 *οὔτε εἶπεν οὔτε ἐζήτησεν*, contra 33 20 *οὔτ' ἐν*; 24 24. 25 *εἶτα ὅτι*, 26 8 *εἶτα ἐπί* al., contra 25 16 *εἶθ' οὕτως*; 38 11 *ἀλλὰ ἀσαφές*, contra 23 5 *ἀλλ' ἴσως*, 23 24 *ἀλλ' ὄρθιον*. Alia eiusmodi exempla permulta inveniri possunt.

Hiatus offensionem non habet ante voculam *οὖν* 33 12: *θεασάμενοι οὖν*; 34 13. 52 17. 61 19: *εἰ οὖν*; 23 28. 29 6. 36 17: *τί οὖν*; 27 7: *ἐπεὶ οὖν*; post *ἤ*: 25 1 *ἢ ὄψει*; 27 30 *ἢ αὖ*; post *μή*: 18 28: *μὴ εἰδέναι*; post *ὦ* voculam vocativo praemissam: 20 23 *ὦ Ὠριγένες*; 53 5 *ὦ ἀνοητότατε ἀνδρῶν*; post voculam *πῇ*: 24 6. 7 *μὴ πῇ ἄρα*; sim. 34 20. 21; denique in locutione trita, quae quasi unum verbum efficit: *εὖ οἶδ' ὅτι* 16 14.

Illegitimi, ut videtur, hiatus inveniuntur hi: 19 10 *ὥστε τῇ θείᾳ δοτέον φύσει μόνῃ ἐξ ᾅδου μεταπέμπεσθαι* . . . Articulum *τό* post *μόνῃ* inserendum esse censet Brinkmann [1]). 19 29 *προσθεῖσα αὖθις*, quae vocalium concursio verbo *προσθεῖσα* in *προσθείς* mutato facile tollitur [2]). 20 18 *τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ*; 22 32 *τοῦ πεῖσαι ὡς*; 24 2 *ἐκφαίνεται σημασίᾳ ὡς*; 25 8 *εἶτα λέγεις ὅτι οὐδείς*, de quo hiatu vide h. d. p. 30; 25 30 *μετεώρου οὐρανόθεν* (cf. p. 45); 26 14 *ἐμπολιτεύεσθαι ἐν*; verbum *λέγειν* ante *ἐν* excidisse censet Brinkmann [3]); 28 2 *πλήθει ἕτερον προστιθέναι πλῆθος*, *πλ. προστιθέναι πλῆθος ἕτερον* proponit Brinkmann [4]); 32 8 *τοιαύτην ἔχει ἐξουσίαν*; *τοιαύτην ἔχων ἐξ.* correxit Brinkmann [5]); 45 28 *πάλιν καταβεβηκέναι ἐνθάδε, καὶ δεῦρο βεβηκότα*; *καταβεβηκέναι δεῦρο, καὶ ἐνθάδε* . . . Brinkmann [6]); de verbis *μήπω αὐτά* 52 7 vide h. d. p. 32 adn. 5.

---

[1]) p. 309.
[2]) p. 309.
[3]) p. 310.
[4]) p. 311.
[5]) p. 308.
[6]) Brinkm. p. 308.

V. Biblicorum aliquot locorum *μεταφράσεις* Eustathianae.

Postremo nonnullas Eustathii sententias cum verbis Sacrae Scripturae comparabo, quibus locis inter se compositis optime illustrabuntur, quae de Episcopi Antiocheni dicendi genere diximus.

I Reg. 28 3 *καὶ Σαοὺλ περιεῖλε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς.*	17 14 *ὁ Σ. ἐξῇρε πάντας „τοὺς ἐγγαστριμύθους“, ἔφη, καὶ τοὺς οὕτω καλουμένους ὀνόματι „γνώστας“.*
I Reg. 28 4 sq. *καὶ εἶδε Σ. τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοβήθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα· καὶ ἐπηρώτησε Σαοὺλ διὰ κυρίου καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος ἐν τοῖς ἐνυπνίοις, καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς προφήταις.*	17 23 *ὁ μέντοιγε σχέτλιος ἔδεισε Σαούλ, αὐτὸ τὸ τῆς παρεμβολῆς ἐπιτείχισμα πεφραγμένον ἰδὼν αὐτοψεί, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν „ἐξέστη“ καταπλαγείς, ... μετὰ δὲ τοῦτο, φησίν, ἠρώτα „διὰ τοῦ κυρίου“, γνῶναι δηλαδὴ τὰ πρακτέα γλιχόμενος· ὁ δὲ „κύριος“ οὐκ ἀπεκρίνατο τὸ παράπαν αὐτῷ διὰ τὰς τῆς ἀδικίας ὑπερβολάς, οὔτε „ἐν ἐνυπνίοις“ οὔτε „ἐν δήλοις“ οὔτε „ἐν τοῖς προφήταις“.*
I Reg. 28 7 sq. *Καὶ συνεκαλύψατο Σαοὺλ καὶ περιεβάλετο ἱμάτια ἕτερα καὶ πορεύετο αὐτὸς καὶ δύο ἄνδρες μετ' αὐτοῦ καὶ ἔρχονται πρὸς τὴν γυναῖκα νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῇ·*	18 7 *ὁ μὲν Σαοὺλ ἀμελλητὶ μετασχηματίσας ἑαυτὸν καὶ τὰ τῆς ἐσθῆτος ἀμείψας ἐνδύματα δρομαῖος ᾤχετο τὴν στρατιὰν ἐκλιπών. ὡς δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτὴν ἅμα δυοῖν ἀνδράσι νύκτωρ, ἀξιώσεις αὐτῇ προσεφέρετο τηνικαῦτα, ...*
I Reg. 28 10 sq. *καὶ ὤμοσεν αὐτῇ Σαοὺλ λέγων· Ζῇ κύριος, εἰ ἀπαντήσεταί σοι ἀδικία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. καὶ εἶπεν ἡ γυνή·*	18 32 *ἐπειδὴ δὲ πιστωσάμενος ὅρκῳ διεβεβαιώσατο μηδὲν αὐτὴν ὑποστῆναι σκαιόν, αὖθις ἐπιρρωσθεῖσα τῇ κακίᾳ παρρησιωδέστερον ἀποκρίνεται δήπουθεν ἡ γυνή·*
I Reg. 28 14 *καὶ εἶπεν αὐτῇ· Τί ἔγνως; καὶ εἶπεν αὐτῷ·*	19 30 *ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ τελευταῖον ὁ δυνάστης ἤρετο, „τί ἔγνως“; εἰπών, αὐτίκα πάλιν ἀνθυπήνεγκε πρὸς ἔπος·*

III Reg. 22 19 *Εἶδον θεὸν Ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.*	38 15 *ἑορακέναι μὲν ἔφασκε „τὸν κύριον ἐπὶ θρόνου" „καθήμενον", εἶτα καὶ στρατιὰς ἑστάναι „περὶ αὐτὸν" οὐρανίους „ἐκ" τε „δεξιῶν" ἅμα καὶ „εὐωνύμων".*
Luc. 16 24 *ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου.*	40 1 *ἐδεῖτο γάρ, ἵν' ἀφικόμενος ὁ Λάζαρος „τὸ" μὲν „ἄκρον" ὕδατι „βάψῃ τοῦ δακτύλου", „καταψύξῃ" δὲ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, νοτίδος ἐπαφυσάμενος ἰκμάδα·*
Ioann. 11 51 *τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν.*	53 17 *ταῦτα μὲν „οὐκ εἶπεν" „ἀφ' ἑαυτοῦ", καθάπερ ὁ σοφώτατος ἐξέδωκεν Ἰωάννης, „ἀρχιερεὺς" δὲ τυγχάνων „ἐκείνου" τοῦ ἔτους „ἐπροφήτευσεν".*
Ioann. 1 18 *μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός.*	46 8 *πῶς οὐκ ἐννοητέον ὅτι καὶ τῶν οὐρανῶν ἐπιβεβήκει τῶν τοῦ τοκέως κόλπων εἴσω διαιτώμενος* (corr. Brinkm. p. 312).
Act. 16 16 *Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. αὕτη κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραξεν λέγουσα·*	32 19 *„ἐγένετο δὲ" „παιδίσκην ἀπαντῆσαί τινα" φησιν „ἔχουσαν πνεῦμα" πύθωνος, ἥπερ „ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη". τοιγαροῦν „αὕτη" κατακολουθήσασα „τῷ Παύλῳ" καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐβόα γεγωνότως·*
Act. 16 19 *... αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι ...*	33 1 *... „τῇ ὥρᾳ". θεασάμενοι οὖν „οἱ κύριοι" θεραπαινίδος ὡς ἐκποδὼν ᾤχετο „τῆς ἐργασίας αὐτῶν" „ἡ ἐλπίς", „ἐπιλαβόμενοι ...".*

Ex his exemplis haecce facile cognoscuntur: Verbis Sacrae Scripturae particulas Eustathius eleganter inserit: *αὖθις* 18 32; *αὐτίκα πάλιν* 19 30; *δήπουθεν* 18 32; *εἶτα* 38 16; *μέν* 18 15; *μὲν — δέ* 40 23; 53 17. 18; *μέντοιγε* 17 23; *οὖν* 33 2. *οὔτε — οὔτε — οὔτε* 17 23; *τε — ἅμα καί* 38 17; *τοιγαροῦν* 32 21.

Locutionibus latioribus et elegantioribus vulgarem Sacrorum Librorum orationem artificiose expolit atque amplificat: *τοὺς οὕτω καλουμένους*

ὀνόματι γνώστας pro *τοὺς γνώστας* 17 23; *ὁ μέντοιγε σχέτλιος ἔδεισε Σαούλ, αὐτὸ τὸ τῆς παρεμβολῆς ἐπιτείχισμα πεφραγμένον ἰδὼν αὐτοψεί* pro *καὶ εἶδε Σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοβήθη* 18 7; *νύκτωρ* pro *νυκτός* 18 7; *ὡς ἐκποδὼν ᾤχετο* pro *ἐξῆλθε* 32 2 et al.

Collocatione verborum mutata hiatum nonnunquam tollit: *οὐκ εἶπεν ἀφ' ἑαυτοῦ* pro *ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν* 53 17; *ἐκείνου τοῦ ἔτους* pro *τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου* 53 18.

Appendix

Index verborum.

[1]) Quae asterisco signantur, verba sunt e Libris Sacris vel Origenis Platonisque scriptis deprompta.

Index nominum

Index locorum e codice Monacensi emendatorum

Addo nonnullas lectiones e codice Monacensi a me denuo collato sumptas, quae discrepant a lectionibus editionis Erici Klostermann:

17, 5: *ἢ πυγμαχῶν.*
Mon. fol. 179 v 19: *ἢ παμμαχων.*
Jahn 22, 23: *πυγμαχῶν* (adnotat lectionem codicis).
26, 5: *οὐδὲν ἧττον ἔπραττον οὐδαμῶς.*
Mon. fol. 183 v 26: *οὐδὲν ἧττον ἔπραττον οὐδὲν οὐδαμῶς.*
Jahn 34, 2: ut Mon.
28, 6: *ἐφέσει καθαρᾷ.*
Mon. fol. 184 v 23: *ἀφεσεικαθαρᾷ.*
Jahn 36, 16: *ἐφέσει καθαρᾷ.*
46, 12: *Σολομῶντος.*
Mon. fol. 193 r 2: *Σολομων⁰.*
Jahn 56, 11: *Σολομῶντος.*
46, 20: *θάλαττα.*
Mon. fol. 193 r 9: *θάλατται.*
Jahn 56, 19: *θάλαττα.*
49, 30: *ἐβάστασαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι.*
Mon. fol. 194 v 8: *ἐβάστασαν οὖν πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι.*
Jahn 60, 13: *ἐβάστασαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι.*
53, 19: *ἔτους „προὐφήτευσεν“.*
Mon. fol. 196 r 17: *ἔτους „ἐπροφήτευσεν“* (cf. Joann. 11, 51: *ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν*).
Jahn 64, 15: *ἔτους προὐφήτευσεν.*
61, 14: *κωτίλως ἐπᾴδουσι* (*ἔσθ' ὅτε . . .*).
Mon. fol. 200 r 21: *κωτίλοις ἐπάδουσι λόγοις* (*ἔσθ' ὅτε*).
Jahn 74, 10: ut Mon.

Vita

Nata sum Guilelma Brockmeier in oppido Rhenano, cui nomen est Embrica, anno 1895 die 10. mensis Maii patre Henrico, matre Helena ex gente Schumacher. Fidem profiteor catholicam. Litterarum elementis imbuta per quattuor annos Lyceum Superius Congregationis Sororum St. Ursulae adii. Testimonium maturitatis adepta Graecorum et Romanorum linguis litterisque operam dedi, et testimonium maturitatis gymnasii anno 1922 accepi. Deinde Monasterii, Berolini, Monachii, Bonnae studiis philologicis incubui. Examen rigorosum subii kal. Mart. a. 1929.

Omnibus viris doctis, qui me docuerunt, gratias habeo maximas et sinceras, imprimis Hermanno Schoene, qui et aliis in studiis et in hac commentatione conficienda consilio atque opera benigne me adiuvit.